

Ἡ διαδικασία ἀναγνώρισης ἁγίων κατὰ τὴν κανονικὴ παράδοση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Η. ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗ**

Στὴ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία λατρεία ἀποδίδεται ἀποκλειστικὰ στὸν Τριαδικὸ Θεό, ὁ ὁποῖος ὡς Ἅγιος καλεῖ τοὺς ἀνθρώπους νὰ γίνουν καθ' ὁμοίωσιν Του ἅγιοι. Οἱ ἅγιοι εἶναι «ταμεῖα Θεοῦ»¹, γόνιμοι καλλιεργητὲς τῶν χαρισμάτων τοῦ Ἁγίου Πνεύματος τὸ ὁποῖο «πάντα χορηγεῖ... ὅλον συγκροτεῖ τὸ θεσμὸν τῆς Ἐκκλησίας»². Ἡ πορεία τοῦ καθ' εἰκόνα Θεοῦ πλασμένου ἀνθρώπου πρὸς τὸ καθ' ὁμοίωσιν ταυτίζεται μὲ τὴν ἀνάβασή του στὸν σταυρὸ τοῦ Γολγοθᾶ καὶ τὴ μετοχὴ του στὴν Ἀνάσταση, μὲ τὴ μίμηση τοῦ βίου τοῦ σαρκωμένου Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Στὴν ἐπίγεια ζωὴ τους τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας διακρίνον-

* Ἡ παρούσα μελέτη ἀποτελεῖ ἀναπτυγμένη μορφή τῆς ἀνακοίνωσης ποὺ παρουσιάστηκε στὴν Ἡμερίδα *“La Santità via dell' unita”* (Βόλος, 23 Ἰουνίου 2016) ποὺ ἔλαβε χώρα στὸ πλαίσιο τοῦ Διεκκλησιαστικοῦ Συνεδρίου *“Nicola Pellegrino, santo anche per la Chiesa Ortodossa?”*. Τὸ συνέδριο διοργανώθηκε ἀπὸ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴ Τράνης-Μπαρλέττας-Μπισελιέ καὶ Ναζαρεθ τῆς Νοτίου Ἰταλίας καὶ τὴ Θεολογικὴ Σχολὴ τῆς Ἀπουλίας (Μπάρι).

** Ὁ Δημήτριος Νικολακάκης εἶναι Δρ. Νομικῆς-Δρ. Θεολογίας, Ἐπίκουρος Καθηγητῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης καὶ Δικηγόρος παρ' Ἀρείῳ Πάγιω.

1. ἸΩΑΝΝΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, *Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, βιβλίον δ', κεφαλ. ιε' (πη')*, PG 94, 1164B-C.

2. *Ἐορτὴ Πεντηκοστῆς, Ἐσπερινός, στιχηρό*. Βλ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ (ΓΟΝΤΙΚΑΚΗ), ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ, «Θεσμός καὶ χάρισμα στὴν Ὁρθόδοξή Ἐκκλησία. Μιά ἀγιορειτικὴ θεώρησι» στὸ «*Θεσμός καὶ χάρισμα στὴν ἀνατολικὴ καὶ δυτικὴ παράδοση*», *Στ' Διαχριστιανικὸ Συμπόσιο, Βέροια 4-9 Σεπτεμβρίου 1999*, Θεσσαλονίκη 2006, 169-170· Β. ΤΣΙΓΚΟΥ, «Ἡ θεολογικὴ θεμελίωσι θεσμοῦ καὶ χαρίσματος στὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο ὑπὸ τὸ πρῖσμα τῆς παύλειας ἐκκλησιολογίας», στὸ *Πρακτικὰ Διεθνoῦς Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου «Ἐκκλησία: Θεσμός καὶ χάρισμα κατὰ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο*», Βέροια 26-28 Ἰουνίου 2010, Βέροια 2010, 250-271· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Χάρισμα καὶ θεσμός στὴν περὶ Ἐκκλησίας διδασκαλία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου*, Θεσσαλονίκη 2016, 57 ἔξ.· Χ. ΤΣΙΡΩΝΗ, «Θεσμός καὶ χάρισμα. Κοινωνικὴ θεωρία καὶ θεολογικὲς διαστάσεις», στὸ *Πρακτικὰ Διεθνoῦς Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου «Ἐκκλησία: Θεσμός καὶ χάρισμα κατὰ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο*», Βέροια 26-28 Ἰουνίου 2010, Βέροια 2010, 290-296.

ται ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση ἀνάλογα μὲ τὴν πίστη, τὸ ἦθος καὶ τὶς πράξεις τους³. Ἡ ἀναγνώριση τοῦ θεάρεστου βίου ἐνὸς χριστιανοῦ, μετὰ ἀπὸ τὴν ἔξοδό του ἀπὸ τὰ ἐγκόσμια, κατευθύνει αὐθόρμητα τὴν ἴδια ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση στὸν χαρακτηρισμὸ του ὡς ἁγίου⁴, θεωρώντας παρὰλληλα ὅτι ἔχει

3. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΕΡΡΩΝ, «Περὶ ἀναγνωρίσεως τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», *Θεολογία* 27/4 (1956) 609. Πρβλ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΣΚΡΕΤΤΑ, ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ, *Ἡ Θεία Εὐχαριστία καὶ τὰ προνόμια τῆς Κυριακῆς κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν Κολλυβάδων*, [Κανονικά καὶ Λειτουργικά 7], Θεσσαλονίκη 2008, 391-394.

4. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΜΙΛΑΣ, *Τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας*, μτφρ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ (ἐν Ἀθήναις 1906· φωτοαναστ. ἀνατ. Ἀθήνα 1970), 806-808· «Ἡ ἀνάδειξις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», *Ὁρθοδοξία* 6 (1931) 282· ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ, «Περὶ τῆς ἀνακηρύξεως ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», *Ἐκκλησία* 12/42 (1934) 331-335· Α. Σ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», *Θεολογία* 19 (1942-1948) 52· ΠΑΝΤΕΛΗΜΟΝΟΣ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, «Ἀνακήρυξις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς* 43/508-509 (1960) 359-360, 362-363· Μ. ΓΕΔΕΩΝ, *Ἁγιοποιήσεις. Τὸ καθεστὼς τῆς ἐν ἁγίοις συναριθμήσεως*, Θεσσαλονίκη 1984· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ (ΧΑΡΙΣΙΑΔΟΥ), ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΔΕΡΚΩΝ, «Ἡ ἀναγνώρισις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», *Ἐπιστημονικὴ Παρουσία Ἑστίας Θεολόγων Χάλκης* 1 (1987) *Ἀφιέρωμα εἰς τὸν Σεβ. Γέροντα Ἀρχιεπίσκοπον Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβον*, 225 {τὸ κείμενο δημοσιεύτηκε στὴ γαλλικὴ γλῶσσα ὡς CONSTANTIN HARISSADIS, MÉTROPOLITE DE DERCOS, "La reconnaissance des Saints dans l'Église Orthodoxe selon la procédure du Patriarchat Ocuménique", στὸ *Saints et sainteté dans la liturgie. Conférences Saint-Serge, XXXIII^e Semaine d'Études Liturgiques, Paris, 22-26 Juin 1986*, [Bibliotheca «Ephemerides Liturgicae», «Subsidia» 40], Roma 1987, 119-127}· Γ. ΑΝΤ. ΓΑΛΙΤΗ, «Ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος», στὸ *Πρακτικὰ Θεολογικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῶν Νεομαρτύρων (17-19 Νοεμβρίου 1986)*, Θεσσαλονίκη 1988, 461· ΣΤ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, *Διαπίστωση καὶ Διακήρυξη τῆς Ἀγιότητος τῶν ἁγίων*, Κατερίνη 1990, 9-26, ὁ ὁποῖος προτείνει τοὺς ὅρους «διαπίστωση τῆς ἀγιότητος ἐνὸς ἱεροῦ ἄνδρα, διακήρυξη τῆς ἀγιότητός του καὶ ἐγγραφή τοῦ ὀνόματός του στὸ ἑορτολόγιο τῆς Ἐκκλησίας»· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Διακήρυξη ἀγιότητος Ἁγίου (ὄχι ἀγιοποίηση-ἀναγνώριση-ἀνακήρυξη)», στὸ *Ὁ Ἅγιος καὶ ὁ Μάρτυρας στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, Εἰσηγήσεις IB' Συνεδρίου Πατρικῆς Θεολογίας, Ἀθήνα, 5-7 Ἰουλίου 1993*, Ἀθήνα 1994, 170-182· ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΣΕΤΣΗ, Μ. ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, *Ἡ ἔνταξις τῶν ἁγίων στὸ Ἑορτολόγιο*, Κατερίνη 1991· Π. Β. ΠΑΣΧΟΥ, *Ἅγιοι, οἱ φίλοι τοῦ Θεοῦ. Εἰσαγωγή στὴν Ἀγιολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, [Ἵμναγιολογικὰ Κείμενα καὶ Μελέτες 2], Θεσσαλονίκη 1997, 30-32, 121-122· Β. ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ, «Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης (1749-1809). Ἡ ἔνταξις αὐτοῦ εἰς τὸ ἑορτολόγιον ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», *Ἐπιστημονικὴ Παρουσία Ἑστίας Θεολόγων Χάλκης* 5 (2002) *Πεντηκονταετηρίς Ἑστίας Θεολόγων Χάλκης 1952-2002*, 572· Θ. Ξ. ΠΙΑΓΚΟΥ, «Ὁ κύκλος τῶν ἑορταζομένων ἁγίων καὶ οἱ Κύπριοι ἅγιοι. Προσέγγιση τῆς τάξεως μὲ βάση τοὺς κανόνες καὶ τὰ λεξιονάρια», στὸ *Ἐκκλησία Κύπρου 2000 χρόνια Χριστιανισμοῦ*, *Πρακτικὰ Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου, Λευκωσία 9-11 Ἰουνίου 2000*, ἐπιμ. Θ. Ξ. ΠΙΑΓΚΟΥ, Λευκωσία 2002, 210-213 [=ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Κανόνες καὶ Λατρεία*, Θεσσαλονίκη 2006, 96-100]· Δ. Γ. ΤΣΑΜΗ, *Ἀγιολογία τῆς Ὁρθοδόξης Ἐκκλησίας*, Θεσσαλονίκη 2003, 127·

ἀποκτήσει καὶ δεητική πρὸς τὸν Θεὸ παρηγοσία⁵. Εἶναι δὲ χαρακτηριστικὸ ὅτι πλειάδα ἀγίων τιμῶνται ὡς ἅγιοι ἀπὸ τὸ ἐκκλησιαστικὸ πλήρωμα ἀκόμη καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν βιολογικὸ τους θάνατο, ὅσο δηλαδὴ εἶναι ἀκόμη ἐν ζωῇ, πολὺ πρὶν ἀναγραφεῖ ἢ μνήμη τους στὸ ἀγιολόγιο καὶ ἑορτολόγιο τῆς Ἐκκλησίας⁶. Στὰ γνήσια τέκνα τοῦ Θεοῦ, τοὺς ἅγιους, τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας ἀποδίδει αὐθόρμητα τιμὴ ἢ ὁποία ἐκδιπλούμενη ὡς θυμίαμα καθίσταται ἐν τέλει λατρευτική ἀναφορὰ πρὸς τὸν ἴδιο τὸν Θεό⁷. Σύμφωνα μὲ τὸν Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Νεκτάρου (1660-1669), τρία εἶναι τὰ στοιχεῖα ποὺ μαρτυροῦν τὴν ἀγιότητα ἐνὸς προσώπου: ἡ ὀρθοδοξία του, ἡ πίστη του καὶ ἡ ἀπὸ τὸν Θεὸ ἀποκάλυψη τῆς ἀγιότητάς του διὰ τῆς ἐπιτέλεσης θαυμάτων ἢ τῆς ἐπίδειξης ὑπερφυῶν σημείων⁸.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, «Γιὰ τὴ διακήρυξη τῶν ἀγίων», *Σύναξη* 102 (2007) 13-23· Π. Α. ΥΦΑΝΤΗ, «Ἀναγνώριση Ἀγίων καὶ Ἀγιοκατάταξη στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία», *Ἐκκλησία*, 94, 2 (2017) 95-100. Πρὸβλ. Ο. ΛΑΜΨΙΔΗ, «Ἡ ἱστορικότητα σὲ ἀγιολογικὰ κείμενα τῆς ποντιακῆς περιοχῆς», στὸ ΕΛ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΑ-ΓΑΛΑΚΗ (ἐπιστ. ἐπιμ.), *Οἱ ἥρωες τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Οἱ νέοι Ἅγιοι, 8^{ος}-16^{ος} αἰ.*, [ΕΙΕ/ΙΒΕ Διεθνῆ Συμπόσια 15], Ἀθήνα 2004, 66, ὑπόσημ. 4.

5. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 27, 47-48· Δ. ΚΟΥΤΣΟΥΡΗ, «Ἡ παρηγορία τοῦ ἀγίου καὶ τοῦ μάρτυρα», στὸ *Ὁ Ἅγιος καὶ ὁ Μάρτυρας στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, Εἰσηγήσεις ΙΒ' Συνεδρίου Πατερικῆς Θεολογίας*, Ἀθήνα, 5-7 Ἰουλίου 1993, Ἀθήνα 1994, 133-141· ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, *Διαπίστωση καὶ Διακήρυξη*, 39-49· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Διακήρυξη ἀγιότητος Ἀγίου», 170-171. Βλ. ὡς παράδειγμα τὴν Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις κατάταξης μεταξὺ τῶν ἀγίων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ ὁσίου Γεωργίου (Καρσλίδη) τοῦ Ὁμολογητοῦ στὸ Ι. Μ. ΔΡΑΜΑΣ (ἐκδ.), *Ἐπεσεύματο ἡμᾶς. Χρονικὸν τῆς ἐπισκέψεως τῆς Α.Θ.Π. τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου εἰς Δράμαν ἐπὶ τῇ ἀγιοκατάταξει τοῦ Ὁσίου καὶ Θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Γεωργίου τοῦ Ὁμολογητοῦ 31 Ὀκτωβρίου-2 Νοεμβρίου 2008*, Δράμα 2008, 39. Πρὸβλ. Ρ. ΒΡΩΝ, «The Rise and function of the Holy Man in Late Antiquity», *The Journal of Roman Studies* 61 (1971) 80-101.

6. Βλ. C. GALATARIOU, *The making of a Saint. The life, times and sanctification of Neophytos the Recluse*, Cambridge-New York-Port-Melbourne-Sydney 2004, 79-82.

7. Πρὸβλ. Π. Ι. ΣΚΑΛΤΣΗ, «Θεολογικὴ προσέγγιση τῆς χριστιανικῆς γιορτῆς», *Λειτουργικὲς Μελέτες Ι*, Θεσσαλονίκη 1999, 183-207.

8. *Τοῦ μακαριωτάτου καὶ σοφωτάτου Πατριάρχου τῆς μεγάλης καὶ ἁγίας πόλεως Ἱεροσολῶν κυρίου Νεκταρίου πρὸς τὰς προσκομισθείσας θέσεις παρὰ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις φρατόρων διὰ Πέτρου τοῦ αὐτῶν μαΐστορος περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα ἀντίρρησης*, ἐν Ἰασίῳ 1682, 201: «πρῶτον ὀρθοδοξία ἁμωμος' ... ἢ περὶ τὴν πίστιν μέχρις αἵματος πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀντικατάστασις καὶ, τέλος, ἢ παρὰ Θεοῦ ἐπίδειξις σημείων ὑπερφυῶν καὶ θαυμάτων. ...». Βλ. «Ἡ ἀνάδειξις ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 282· ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Περὶ τῆς ἀνακηρύξεως ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 334· ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 45· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΣΕΡΡΩΝ, «Περὶ ἀναγνωρίσεως

Στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἤδη ἀπὸ τὴν ἀποστολική ἐποχή ἐξέχουσα τιμὴ ἀποδίδεται στὴ Θεοτόκο, ἰδιαίτερος δὲ μετὰ ἀπὸ τὸν 5^ο αἰῶνα μ.Χ.⁹ Πάνδημη τιμὴ ἀποδίδεται στοὺς μάρτυρες καὶ τοὺς ὁμολογητὲς ἀπὸ τὰ πρῶτα χριστιανικὰ χρόνια¹⁰. Κατὰ τὴν ἡμέρα μνήμης τοῦ θανάτου ἐνὸς μάρτυρα, ἐπίσκοπος καὶ πιστοὶ συγκεντρώνονται γύρω ἀπὸ τὸν τάφο του¹¹. Ἡ ἐνέργεια αὐτή, ἡ ἐνσωμάτωση δηλαδή τῆς μνήμης τοῦ μάρτυρα στὴ λειτουργικὴ παράδοση τῆς

τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 614· ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ, ΜΗΤΡ. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, «Ἀνακηρυξίς Ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 363· ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Ἀναγνώρισις ἁγίων ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Ἀθηνᾶγορου», σὸ Ἀθηνᾶγορας Α΄ Οἰκουμενικὸς Πατριαρχῆς ὁ Ἡπειρώτης, ἐπιμ. Ι. Ε. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ, Ἰωάννινα 1975, 206· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΔΕΡΚΩΝ, «Ἡ ἀναγνώρισις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 228· ΤΣΕΤΣΗ, Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων σὸ Ἐορτολόγιο, 168· SERGE MODEL, “La canonisation des saints dans l’eglise orthodoxe”, *Contacts* 65/242 (2013) 159-190.

9. ΤΣΕΤΣΗ, Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων σὸ Ἐορτολόγιο, 24· Γ. Ν. ΦΙΛΙΑ, *Οἱ θεομητορικὲς ἑορτὲς στὴ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας*, Ἀθήνα 2004· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Οἱ θεομητορικὲς ἑορτὲς», σὸ *Τὸ Χριστιανικὸν ἑορτολόγιον*. Πρακτικὰ Ἡ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, Βόλος, 18-20 Σεπτεμβρίου 2006, [Ποιμαντικὴ Βιβλιοθήκη 15], Ἀθήνα 2007, 323-361.

10. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Περὶ τῆς ἀνακηρύξεως ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 331· ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 22-36· ΤΣΕΤΣΗ, Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων σὸ Ἐορτολόγιο, 26-49· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Ἡ διαδικασία ἐντάξεως ἁγίων σὸ ἑορτολόγιο κατὰ τὴν πράξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», Ὁρθοδοξία περ. Β΄, 11/1 (2004) 114· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, *Οἱ Ἅγιοι Μάρτυρες εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὴν πίστιν τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας*, Ἀθήνα 1997, 276-299· ΤΣΑΜΗ, Ἁγιολογία, 128· Σ. Α. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Οἱ ἑορτὲς τῶν Ἁγίων», σὸ *Τὸ Χριστιανικὸν ἑορτολόγιον*. Πρακτικὰ Ἡ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου Στελεχῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, Βόλος, 18-20 Σεπτεμβρίου 2006, [Ποιμαντικὴ Βιβλιοθήκη 15], Ἀθήνα 2007, 368-371· ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΝΑΣΣΗ, ΔΙΑΚΟΝΟΥ, Ἡ τελεσιουργία τοῦ μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας. Κανονικὴ διδασκαλία καὶ λειτουργικὴ τάξις, [Κανονικὰ καὶ Λειτουργικὰ 5], Θεσσαλονίκη 2007, 343. Βλ. καὶ Η. DELEHAYE, *Sanctus. Essai sur le culte des Saints dans l’Antiquité*, [Subsidia Hagiographica 17], Bruxelles 1927· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Les origines du culte des martyrs*, [Subsidia Hagiographica 20], Bruxelles 1933· Π. ΥΦΑΝΤΗ, Ἡ Ἀγιότητα τοῦ Μαρτυρίου καὶ ἡ μαρτυρία τῆς Ἀγιότητος. Θεολογικὰ μελετήματα, [Πατερικὰ καὶ Ἀγιολογικὰ κείμενα καὶ Μελέτες IV], Θεσσαλονίκη 2009.

11. Μαρτύριον τοῦ Ἁγίου Πολυκάρπου Ἐπισκόπου Σμύρνης, XVIII, 3, SC 10 (1969) 232· ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, Περὶ Ἄννης, Λόγος Α΄, α΄, PG 54, 634. Βλ. ΤΣΕΤΣΗ, Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων σὸ Ἐορτολόγιο, 31-33· ΝΑΣΣΗ, Ἡ τελεσιουργία τοῦ μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας, 343-345· Σ. Α. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Οἱ ἅγιοι καὶ ἡ τιμὴ τους», σὸ *Ἱστορία τῆς Ὁρθοδοξίας. Χριστιανικὴ Γραμματεία, τέχνη, λατρεία στὴν πρώτη χιλιετία*, τ. 3, Ἀθήνα 2008, 416-419. Πρβλ. ΓΙΑΓΚΟΥ, «Ὁ κύκλος τῶν ἑορταζομένων ἁγίων καὶ οἱ Κύπριοι ἅγιοι», 214 (=ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Κανόνες καὶ Λατρεία*, 101-102)· ΝΑΣΣΗ, ὅ.π., 349-353.

Ἐκκλησίας, ἀποτελεῖ μία πράξη οἰονεὶ ἐπίσημης ἀναγνώρισης τῆς ἀγιότητάς του¹². Μάλιστα, ὁ 20^{ος} κανόνας τῆς Συνόδου τῆς Γάγγρας καταδικάζει ὄσους βδελύσσονται καὶ δὲν συμμετέχουν στὶς συνάξεις ὑπὲρ τῆς μνήμης τῶν μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας¹³. Πάγκοινος σεβασμὸς ἀποδίδεται αὐθόρμητα στοὺς πατριάρχες καὶ τοὺς προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης¹⁴, στὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸν Πρόδρομο καὶ Βαπτιστή, στοὺς Ἀποστόλους, σὲ προσωποικότητες ποὺ διαδραματίζουν σημαίνοντα ρόλο στὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα, σὲ μοναχοὺς, σὲ ἀσκητές, σὲ κτίτορες ναῶν ἢ μονῶν, ἀλλὰ καὶ σὲ ὄσους διακρίνονται γιὰ τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου τους ἢ ὑφίστανται μαρτυρικὸ θάνατο¹⁵.

12. Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, *Ἐπιστολαί. Ἐπιστολὴ ΡΟΣΤ*. Ἀμφιλοχίω, ἐπισκόπῳ Ἰκονίου, PG 32, 653AB· ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ, *Λόγος ΚΔ*, Α', PG 35, 1172A· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Ἐπιστολαί, Ἐπιστολὴ ΡΚΒ*. Θεοδώρῳ, PG 37, 216C-217A. Βλ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 29-33· ΓΕΛΕΩΝ, *Ἀγιοποιήσεις*, 19-20· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἀγίων στὸ Ἐορτολόγιο*, 111· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Ἡ διαδικασία ἐντάξεως ἀγίων στὸ εορτολόγιο κατὰ τὴν πράξη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 115-116· ΠΑΣΧΟΥ, Ἅγιοι, 55-64· MICHAEL ROMAZANSKY, PROTOPRESBYTER, "The Glorification of Saints", στὸ www.fatheralexander.org/booklets/english/glorification_saints.htm (10/6/2016)· ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Οἱ Ἐορτὲς τῶν Ἀγίων», 369. Βλ. καὶ ΓΕΛΕΩΝ, *Ἀγιοποιήσεις*, 19-21. Πρὸβλ. Π. Ι. ΣΚΑΛΤΣΗ, «Ὁ Λειτουργικὸς χαρακτήρας τῆς τιμῆς τῶν ἀγίων», στὸ *Ἐκκλησία* 94, 2 (2017) 87-94.

13. «*Εἴ τις αἰτιῶτο, ὑπερφάνῳ διαθέσει κεχρημένους καὶ βδελυσσόμενος, τὰς συνάξεις τῶν μαρτύρων, ἢ τὰς ἐν αὐταῖς γινομένας λειτουργίας, καὶ τὰς μνήμας αὐτῶν, ἀνάθεμα ἔστω*», Γ. Α. ΡΑΛΛΗ-Μ. ΠΟΤΛΗ, *Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων...*, τ. Γ', Ἀθηναῖσι 1853, 117. Βλ. ΑΝΔΡ. ΦΥΤΡΑΚΗ, *Αἱ ἀντιδράσεις κατὰ τῆς τιμῆς τῶν Ἀγίων ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὰ αἴτια αὐτῶν*, Ἀθῆναι 1956. Ὁ Μέγας Βασίλειος ἐπιπρόσθετα κατακρίνει τὸν ἄσεμο χορὸ γυναικῶν στοὺς ἀγιασμένους τόπους τῶν τάφων τῶν μαρτύρων, ὅπου θὰ ἔπρεπε νὰ τελοῦνται σεμνὲς τελετὲς καὶ κόσμιες πανηγύρεις, Μ. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, *Ὁμιλία ΙΔ*. *Κατὰ μεθυσμένων*, 1, PG 31, 445B-448A· κανόνας 60 τῆς συνόδου τῆς Καρθαγένης, ΡΑΛΛΗ-ΠΟΤΛΗ, *ὁ.π.*, 465-466. Βλ. ΠΑΓΚΟΥ, «Ὁ κύκλος τῶν εορταζομένων ἀγίων καὶ οἱ Κύπριοι ἅγιοι», 214 (=ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Κανόνες καὶ Λατρεία*, 101)· ΝΑΣΣΗ, *Ἡ τελεσιουργία τοῦ μυστηρίου τῆς Εὐχαριστίας*, 345-349, 354· Π. Ι. ΣΚΑΛΤΣΗ, «Ἡ ἁγία Λυδία ἢ Φιλιπησία στὸ χριστιανικὸ εορτολόγιο καὶ τὴν ὑμνογραφία», *Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς* 93/836 (2010) 544 ὑπόσημ. 46.

14. Βλ. καὶ Μ. VINSON, "Gregory Nazianzen's Homily 15 and the genesis of the Christian cult of the Maccabean Martyrs", *Byzantion* 64 (1994) 166-192.

15. Βλ. γενικὰ ΓΕΛΕΩΝ, *Ἀγιοποιήσεις*, 23-119· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἀγίων στὸ Ἐορτολόγιο*, 49-56, 106-107· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Ἡ διαδικασία ἐντάξεως ἀγίων στὸ εορτολόγιο κατὰ τὴν πράξη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 114-115· ΠΑΣΧΟΥ, Ἅγιοι, 29-30· ΤΣΑΜΗ, *Ἀγιολογία*, 54-127· ΣΚΑΛΤΣΗ, «Ἡ ἁγία Λυδία ἢ Φιλιπησία στὸ χριστιανικὸ εορτολόγιο καὶ τὴν ὑμνογραφία», 544-546· Σ. Α. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ (ἐπιστ. ἐπιμ.), *Ἀγιορειτικῶν Πανάγιον. Τῶν ἐν Ἄθῳ Ἀγίων ὁ χορὸς*, Θεσσαλονίκη 2013, 47 ἔξ. Βλ. Α. AMORE, "Culto e canonizzazione dei Santi nell' antichità cristiana", *Antonianum* 52/1 (1977) 38-80.

Γιὰ ἀρκετοὺς αἰῶνες ἡ ἀναγνώριση ἑνὸς ἀγίου γίνεται ἀπὸ τὴ συνείδηση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος χωρὶς νὰ ἀπαιτεῖται προηγούμενη ἐπίσημη πρωτοβουλία οὔτε ἐπόμενη ἐπικυρωτικὴ πράξις τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως. Πρόκειται γιὰ ἔκφραση τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνείδησης ποιμένων καὶ ποιμαινόμενων, ἡ ὁποία ἀναγνωρίζει τὸ μαρτύριο ἑνὸς προσώπου ἢ τὸν ὄσιακὸ βίον του ἢ τὶς ὑπηρεσίες του πρὸς τὴν Ἐκκλησία, καὶ αὐθορμήτως τοῦ ἀποδίδει τιμὴ¹⁶. Ἡ καθιέρωση τῆς ἀπόδοσης τιμῆς σὲ ἅγιο δὲν δύναται νὰ ἐπιβληθεῖ στὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας δι' ἐνεργειῶν μιᾶς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς¹⁷, ἂν τὸ πλή-

16. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Περὶ τῆς ἀνακηρύξεως ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 331· ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 27, 28, 36, 44· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΣΕΡΡΩΝ, «Περὶ ἀναγνωρίσεως τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 610-612· ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ, ΜΗΤΡ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ, «Ἀνακήρυξις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 360· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΔΕΡΚΩΝ, «Ἡ ἀναγνώρισις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 226· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν ἁγίων στὸ Ἐορτολόγιο*, 111-116· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ «Ἡ διαδικασία ἐντάξεως ἁγίων στὸ εορτολόγιο κατὰ τὴν πράξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 113· ΤΣΑΜΗ, *Ἀγιολογία*, 127-128· ΣΚΑΛΤΣΗ, «Ἡ ἁγία Λυδία ἢ Φιλίππη στὸ χριστιανικὸ εορτολόγιο καὶ τὴν ἡμνογραφία», 544. Βλ. Σ. Α. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Ἡ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴν ἀγιότητα τοῦ Μ. Φωτίου καὶ ἡ ἔνταξίς του στὸ εορτολόγιο. Καταγραφή καὶ ἀνάλυση τῶν φιλοφωπιανῶν καὶ ἀντιφωπιανῶν πηγῶν», στὸ *Μνήμη ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου καὶ Μεγάλου Φωτίου Ἀρχιεπισκόπων Κωνσταντινουπόλεως*. Πρακτικὰ Ἐπιστημονικοῦ Συμποσίου (14-17 Ὀκτωβρίου 1993), Θεσσαλονίκη 1994, 367-393 [= ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Ἐν ἁγίοις. Εἰδικὰ θέματα Βυζαντινῆς καὶ Μεταβυζαντινῆς Ἀγιολογίας*, Θεσσαλονίκη 2011, 145-186]: τὸ κείμενο τῆς πρότασης ποὺ κατέθεσε ὁ Μητροπολίτης Ναυπάκτου κ. Ἰερόθεος στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο σχετικὰ μὲ τὴν ἀναγνώριση ὡς ὄσιου τοῦ Παΐσιου τοῦ Ἁγιορείτου (ἄρ. 437/30-7-2004), στὸ www.parembasis.gr/index.php/el/menu-teychos-222/2225-osios-raisis (5/6/2016): «...ὡς οἱ πάντες διαβεβαιούσιν, γραφαῖς τε καὶ διηγήμασιν, (ὁ ὄσιος Παΐσιος) φίλος ἦν Χριστοῦ, τέκνον Θεοῦ, καταγώγιον ἱερὸν καὶ τίμιον τοῦ Παντάνακτος Βασιλέως τῆς δόξης, φίλος καὶ θεατῆς τῶν ἁγίων, κεχορισμένος ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐσταυρωμένος τῷ τῆς ἀσκήσεως καὶ τοῦ μαρτυρίου τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς ἀγάπης σταυρῶ... Εἰς τὸν συγγραφέντα ἔναγχος βίον αὐτοῦ, ὑπὸ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν, τῶν ἐχόντων ἀληθῆ μαρτυρίαν, ὃν καὶ ἀποστέλλομεν ὑμῖν συνημμένως, καταγράφεται ἐν ἀληθείᾳ ὁ κατὰ Χριστὸν βίος τοῦ μακαρίου καὶ εὐλογημένου τούτου ἀνδρός ... Τιμηθῆναι δεῖ τὸν ἀείμνηστον πατέρα ἡμῶν Παῖσιον ἁγιορεῖτην μοναχὸν ὡς φίλον, τέκνον καὶ κληρονόμον Θεοῦ, ὡς ἔμψυχον ναὸν καὶ σπήνωμα τοῦ Θεοῦ, καὶ συγκαταριθμηθῆναι αὐτὸν ἐν τοῖς δέλτοις τῶν ὁσίων ἀνδρῶν...».

17. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Περὶ τῆς ἀνακηρύξεως ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 331 ὑποσημ. 4· ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 25-26, ὑποσημ. 1· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΣΕΡΡΩΝ, «Περὶ ἀναγνωρίσεως τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 612· ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Ἀναγνώρισις ἁγίων ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Ἀθηνάγορου», 210· ΓΕΛΕΩΝ, *Ἀγιοποιήσεις*, 119-120· ΓΕΩΡΓΙΟΥ Χ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ, *Ἡ ἀναγνώριση τοῦ Μάξιμου Γραικοῦ ὡς ἁγίου καὶ ὁ καθορισμὸς κοινῆς ἐκκλησιαστικῆς πράξεως ἀναγνώρισης ἁγίων ἀπὸ τὴν*

ρωμα δὲν ἀναγνωρίζει ἀγιότητα στὸ συγκεκριμένο πρόσωπο. Ἡ ἀναγραφή ἑνὸς προσώπου καὶ τῆς μνήμης του στὰ μαρτυρολόγια, ἡμερολόγια, μηνολόγια, ἀγιολόγια, συναξάρια, δίπτυχα, ἢ καθιέρωση ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης του, ἢ σύνταξη ἀκολουθιῶν, ἢ ἀνέγερση ναῶν, ἢ κατασκευή ἱερῶν εἰκόνων κ.ἄ. ἀποτελοῦν μιὰ οἰονεὶ ἐπικυρωτικὴ πράξη ἀναγνώρισης τῆς ἀγιότητάς του ἀπὸ τὴ διοικοῦσα Ἐκκλησία¹⁸. Μὲ ἄλλα λόγια, οἱ ἀνωτέρω ἐνέργειες συνιστοῦν μιὰ αὐθόρμητη διαδικασία σιωπηρῆς ἀναγνώρισης ἀγίων, στὸ πλαίσιο τῆς ὁποίας δὲν ὑπάρχει ἀπαίτηση γιὰ ἐπίσημη πράξη ἀναγνώρισης. Σὺν τῷ χρόνῳ ἢ τοπικὴ εὐσέβεια παραδίδει τὴ σκυτάλη σὲ μιὰ εὐρύτερη διάδοση τῆς ἀγιότητος ἑνὸς χριστιανοῦ καὶ σιγὰ σιγὰ, αὐθόρμητα καὶ ἐλεύθερα, ἢ ἀπόδοση τιμῆς στὸ πρόσωπό του γενικεύεται¹⁹.

¹⁸ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, Ἄρτα 1989, 11-12· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἀγίων στὸ Ἑορτολόγιο*, 113-114· ΤΣΑΜΗ, *Ἀγιολογία*, 131-132. Μὲ ἀποφάσεις τῶν τοπικῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν δύνανται νὰ ὀρίζονται τὰ τοῦ τυπικοῦ τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης τοῦ ἀγίου, τῆς ἀνέγερσης ναοῦ πρὸς τιμὴν του ἢ τῆς σύνθεσης ἀκολουθίας καὶ ἄλλων τιμητικῶν πρὸς τὸ πρόσωπό του ἐκδηλώσεων. Ἐπὶ παραδείγματι σημειώνουμε ὅτι ἐνῶ κατ' ἔθος ὁ ἑορτασμός τῆς μνήμης ἑνὸς ἀγίου τελεῖται κατὰ τὴν ἐπέτειο τοῦ θανάτου του, δύνανται ἢ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ μὲ ἀπόφασί της νὰ ὀρίζει ὡς ἡμέρα ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης τοῦ ἀγίου διαφορετικὴ ἡμέρα. Βλ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 48-49, ὑπόσημ. 2.

18. Μ. ΓΕΔΕΩΝ, *Βυζαντινὸν Ἑορτολόγιον*, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1909, 20· DELEHAYE, *Sanctus*, 189-196· ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Περὶ τῆς ἀνακηρύξεως ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 331· ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 50-51, ὑπόσημ. 2· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΣΕΡΡΩΝ, «Περὶ ἀναγνωρίσεως τῶν ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 614· ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ, ΜΗΤΡ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ, «Ἀνακηρύξεις Ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 360· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΔΕΡΚΩΝ, «Ἡ ἀναγνώρισις ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 226· ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Μάξιμου Γραικοῦ ὡς Ἀγίου*, 12-13· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἀγίων στὸ Ἑορτολόγιο*, 99-110, 116· ΠΑΣΧΟΥ, *Ἄγιοι*, 50, 123, 125· ΤΣΑΜΗ, *Ἀγιολογία*, 128-129· ΠΑΣΧΑΛΙΑΔΗ, «Οἱ Ἑορτὲς τῶν Ἀγίων», 371-383· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Οἱ ἄγιοι καὶ ἡ τιμὴ τους», 419-421· Ε. ΚΑΣΑΠΗ, *Οἱ ἀνακηρύξεις ἀγίων στῆ Ρωσικῇ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τελευταία δεκαετία τοῦ 20^{οῦ} αἰῶνα*, Ἀθήνα 2009, 13-14. Πρβλ. DELEHAYE, *ὁ.π.*, 194-195· ΠΙΑΓΚΟΥ, «Ὁ κύκλος τῶν ἑορταζομένων ἀγίων καὶ οἱ Κύπριοι ἄγιοι», 210-211 (=ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Κανόνες καὶ Λατρεία*, 97-99).

19. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 28-29, 50-52· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΣΕΡΡΩΝ, «Περὶ ἀναγνωρίσεως τῶν ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 613· ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ, ΜΗΤΡ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ, «Ἀνακηρύξεις Ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 360· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἀγίων στὸ Ἑορτολόγιο*, 35-43· ΠΑΣΧΟΥ, *Ἄγιοι*, 121, 130· ΠΙΑΓΚΟΥ, «Ὁ κύκλος τῶν ἑορταζομένων ἀγίων καὶ οἱ Κύπριοι ἄγιοι», 210 [=ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Κανόνες καὶ Λατρεία*, 95]· ΠΑΣΧΑΛΙΑΔΗ, «Οἱ ἄγιοι καὶ ἡ τιμὴ τους», 423. Τὸ ἀπολυτίκιο τῆς ἑορτῆς τοῦ ἀγίου μεγαλομάρτυρα Δημητρίου στὴν ἀρχικὴ του μορφή παρουσιάζει τὸν ἅγιο πολιοῦχο καὶ προστάτη τῆς Θεσσαλονίκης: «Μέγαν εὖρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, Σὲ ὑπέρημαχον Θεσσαλονίκη...». Βλ. Σ.

Χαρακτηριστική περίπτωση ανάμειξης επίσημου ἐκκλησιαστικοῦ φορέα στή διαδικασία ἀναγνώρισης ἑνὸς ἁγίου παραδίδεται τὸν 10^ο αἰῶνα. Ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος (949-1022) τιμᾶ ὡς ἅγιο τὸν πνευματικό του πατέρα ὄσιο Συμεὼν τὸν Εὐλαβῆ. Ἡ ἀπόδοση τιμῆς ἐκφράζεται μὲ τὴν καταγραφή τοῦ βίου του, τὴ σύνθεση ὕμνων καὶ ἐγκωμίων, τὴ δημιουργία ἁγιογραφικοῦ εἰκαστικοῦ προτύπου καὶ τὴν καθιέρωση ἐτήσιου ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης του. Ἡ ἀναγνώριση τῆς ἁγιότητας ἑνὸς προσώπου καὶ ὁ ἑορτασμός τῆς μνήμης του κατ' ἰδίαν εἶναι μὲν μιὰ πράξη ποὺ δὲν προϋποθέτει ἐπίσημη συνοδικὴ ἀπόφαση, ὑπόκειται ὡστόσο γιὰ τὴν ἀuthεντικότητα καὶ τὴ γνησιότητά της στὸν διακριτικὸ ἔλεγχο τῆς Ἐκκλησίας. Σὲ αὐτὸ τὸ πλαίσιο ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Σέργιος Β' (1001-1019) καλεῖ τὸν ἅγιο Συμεὼν τὸν Νέο Θεολόγο καὶ ζητᾶ ἐξηγήσεις γιὰ τὸν συγκεκριμένο ἑορτασμό. Ἀφοῦ πείθεται γιὰ τὴν ἁγιότητα τοῦ Εὐλαβοῦς, ζητᾶ ἀπὸ τὸν ἅγιο Συμεὼν τὸν Νέο Θεολόγο νὰ τοῦ ὑπενθυμί-

ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Ἅγιος Δημήτριος, ὁ ἀθλοφόρος τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Οἰκουμένης», στὸ *Ὁ Ἅγιος Δημήτριος στὴν τέχνη τοῦ Ἁγίου Ὁρους*, Θεσσαλονίκη 2005, 19-28. Ἡ ἔμφαση δηλαδὴ δίνεται στὴν τοπικότητα. Ἡ διάδοση τῆς τιμῆς τοῦ ἁγίου ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη τῆς Θεσσαλονίκης καθιστᾶ σὺν τῷ χρόνῳ τὴν ἐξύμνηση τοῦ ἁγίου Δημητρίου ὑπόθεση τῆς οἰκουμένης, γεγονός ποὺ ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀποτυπώνεται στὸ ἀπολυτικό τῆς ἐορτῆς του τὸν 11^ο αἰῶνα: *Μέγαν εὔρατο ἐν τοῖς κινδύνοις, Σὲ ὑπέρμαχον ἢ οἰκουμένη...*. Βλ. καὶ ΠΙΑΓΚΟΥ, «Ὁ κύκλος τῶν ἑορταζομένων ἁγίων καὶ οἱ Κύπριοι ἅγιοι», 221-252 [=ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Κανόνες καὶ Λατρεία*, 109-146]· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Τὰ Λεξιόνάρια καὶ οἱ Θεσσαλονικεῖς ἅγιοι», στὸ *Πρακτικὰ 1Στ' Διεθνoῦς Ἐπιστημονικοῦ Συμποσίου «Οἱ Ἅγιοι τῆς Θεσσαλονίκης-Α'»*, *Ἱερά Μονὴ Βλατάδων*, 7-9 Νοεμβρίου 2002 & *Πρακτικὰ 1Ζ' Διεθνoῦς Ἐπιστημονικοῦ Συμποσίου «Οἱ Ἅγιοι τῆς Θεσσαλονίκης-Β'»*, *Ἱερά Μονὴ Βλατάδων*, 6-8 Νοεμβρίου 2003, Θεσσαλονίκη 2009, 99-110· MARINA DETORAKI, "Portraits de Saints dans le Synaxaire de Constantinople", *ΕΕΒΣ* 53 (2007-2009) Ἐφιέρωμα εἰς τὸν Δ. Ζ. Σοφιανόν, 211-232· Δ. Α. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΥ, *Μάρτυρες καὶ Ὁμολογητὲς τῆς Ἐποχῆς τοῦ Ἰουλιανοῦ*, Θεσσαλονίκη 2007, 79, 108-109, 134-135, 146-147, 156, 174, 210-211, 229, 236, 256, 276, 294, 306-307, 312· ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Οἱ ἅγιοι καὶ ἡ τιμὴ τους», 428-430· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Τρόποι ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῶν ἐκκλησιῶν Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ρώμης διὰ τῆς κοινῆς τιμῆς τῶν ἁγίων», στὸ *ΟΙΑΚΟΣΤΡΟΦΙΟΝ. Τιμητικὸς Τόμος Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σύρου-Τήνου κ. Δωροθέου Β' ἐπὶ τῇ δεκαετηρίδι τῆς ἀρχιερατείας αὐτοῦ* (2001-2011), Τήνος 2013, 447-458· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Οἱ παραδόσεις τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας γιὰ τὸν ἀπόστολο Βαρνάβα καὶ ἡ διαμόρφωση τῆς ἁγιολογικῆς του εἰκόνας στὸ Βυζάντιο», στὸ *Κυπριακὴ Ἀγιολογία. Πρακτικὰ Α' Διεθνoῦς Συνεδρίου, Παραλίμνι, 9-12 Φεβρουαρίου 2012*, ἐπιμ. Θ. Ξ. ΠΙΑΓΚΟΥ-ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΝΑΣΣΗ, ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, Ἁγία Νάπα-Παραλίμνι 2015, 371-385· Δ. Δ. ΒΑΛΛΗ, «Ἡ καθιέρωση τῆς τιμῆς τῶν ἱεραποστόλων Ἁγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου στὴ γενετείριά τους Θεσσαλονίκη», *Σύνθεσις* 2/2 (2013) 68-92· Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ, «Τὸ Συναξάριον τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ Κυπριακὴ Ἀγιολογία», στὸ *Κυπριακὴ Ἀγιολογία*, ὅ.π., 281-303.

ζει κάθε χρόνο «...κατὰ τὸν καιρὸ τῆς τοῦ πατρὸς μνήμης, ὡς ἂν καὶ αὐτὸς κηρούς καὶ μύρα παρέχη καὶ ἀφοσιῶται τὴν τιμὴν τῷ ἁγίῳ». Μετὰ ἀπὸ τὴν παρέλευση ὅμως δεκαεξί περιπυρὸν χρόνων πάνδημου ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης τοῦ Εὐλαβοῦς, ὁ πατριαρχικὸς σύγκελλος πρώην Νικομηδεῖας Στέφανος ἀμφισβητεῖ τὴν ἀγιότητά του καὶ στρέφεται ἐναντίον τοῦ ἁγίου Συμεῶν. Ὁ Πατριάρχης ὑποδεικνύει στὸν ἅγιο Συμεῶν νὰ περιορίσει τὸν ἑορτασμὸ τῆς μνήμης τοῦ πνευματικοῦ του πατέρα στὸν στενὸ κύκλο τῶν μοναχῶν τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Μάμαντος. Ὁ ἅγιος Συμεῶν δὲν ἀκολουθεῖ τὴν ὑπόδειξή του καὶ τὸ θέμα ἔρχεται ἀρκετὲς φορὲς ἐνώπιον τῆς πατριαρχικῆς συνόδου. Ἡ σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου ἀποφασίζει νὰ ἀποξέσει ἀπὸ τὴν εἰκόνα τοῦ Εὐλαβοῦς τὴν προσηγορία ἅγιος, ἐπιτρέποντας στὸν ἅγιο Συμεῶν νὰ τιμᾷ τὸν πνευματικὸ του πατέρα, ἀλλὰ ὄχι ὡς ἅγιο²⁰. Ὁ ἅγιος Συμεῶν ἐξακολουθεῖ νὰ τιμᾷ τὸν Εὐλαβὴ ὡς ἅγιο, γεγονός πὺ ὀδηγεῖ στὴν ἐξορία του. Ἐπιστρέφει ἀργότερα μὲ τὴν παρέμβαση πνευματικῶν του τέκνων ὑπὸ τὸν ὄρο νὰ συμμορφωθεῖ μὲ τὶς ἀποφάσεις τῆς συνόδου, ἡ ὀποία ἀπαγορεύει τὴ δημόσια ἀπόδοση τιμῆς στὸ πρόσωπο τοῦ Εὐλαβοῦς²¹.

20. Πρβλ. τὴν περίπτωση ἀναγνώρισης ὡς ἁγίου τοῦ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Μονὴ Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ὁρους πρὶν ἀπὸ τὴν ἔκδοση τῆς σχετικῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξης. Ἡ Ἱερὰ Σύναξη τοῦ Ἁγίου Ὁρους καταγγέλει στὴν Ἱερὰ Σύνοδο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὴν ἀναγνώριση τοῦ ὀσίου Νικοδήμου ἀπὸ τὴ Μονὴ Μεγίστης Λαύρας, ἐνῶ ἀκόμη ἐκκρεμεῖ ἡ ἀπάντηση τοῦ Πατριαρχείου σὲ προγενέστερο αἴτημα τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως γιὰ τὴν κατάταξή του στὸ ἀγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Τὸ Πατριαρχεῖο μὲ τηλεγράφημα καὶ ἐπιστολὴ προτρέπει τὴν Ἱερὰ Κοινότητα νὰ συστήσει στὴν Ἱερὰ Μονὴ Μεγίστης Λαύρας «...ἵνα ἀπόσχηται πάσης ἐνεργείας, ὑποδεικνύουσα τὰς βαρεῖας κανονικὰς συνεπειὰς, ἅς μέλλει νὰ ἔχη ἡ ὑπὸ τῆς ἱερᾶς μονῆς αὐθαίρετος ἀνακήρυξις τοῦ ὡς ἂν μοναχοῦ ὡς ἁγίου...». Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Μεγίστης Λαύρας ἀπαντᾷ ὅτι ἀνταποκρινόμενη στὸ αἶσθημα τῶν εὐσεβῶν προσκυνητῶν σχετικὰ μὲ τὴν ἀγιότητα τοῦ Νικοδήμου, ἐπέτρεψε τὸν ἑορτασμὸ τῆς μνήμης του ὡς ἁγίου, ἀλλὰ μόνον στὸ κελλὶ Ἁγίου Γεώργιος, ὅπου ὁ ὀσιος Νικόδημος ἐκοιμήθη καὶ ὅπου φυλάσσεται ἡ τίμια κάρα του. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὴν ἀπαντητικὴ τῆς ἐπιστολῆς θεωρεῖ τὸν συγκεκριμένο ἑορτασμὸ «...ὡς ἀπλῆν ἐκδήλωσιν εὐλαβείας πρὸς τὴν μνήμην αὐτοῦ», καθὼς ἀκόμη δὲν ἔχει ἐκδοθεῖ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξη, ΠΑΥΛΟΥ ΜΕΝΕΒΙΣΟΓΛΟΥ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΟΥΗΔΙΑΣ, «Ἡ ἔνταξις Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου εἰς τὸ Ἀγιολόγιον», στὸ Ἁθηφόρος Μητροπολίτου Δέροντων Κωνσταντίνου: *πεντηκονταετία προσφορᾶς στὴν Ἐκκλησία 1950-2000*, Ἀθήνα 2001, 321-322· ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ, «Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης», 584.

21. ΓΕΔΕΩΝ, Ἁγιοποιήσεις, 121-122· ΣΥΜΕΩΝ Π. ΚΟΥΤΣΑ, ΑΡΧΙΜΑΝΑΡΙΤΟΥ (εἰσαγ., κείμε., μτφρ, σχόλ.), *Νικήτα τοῦ Σπηθάτου, Βίος καὶ Πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου*, [Ἀγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη 6], Ἀθήνα 1994 (ἀνατ. 1996), 195-245· Ν. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ, “How to become a saint in eleventh century Byzantium”, στὸ ΕΛ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΑ-ΓΑ-

Οἱ πρώτες ἐπίσημες ἀναγνωρίσεις ἀγίων ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία σημειώνονται κατὰ τοὺς παλαιολόγειους χρόνους. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ περιπλοκή τῆς ἔνταξης στὴ χορεία τῶν ἀγίων τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ τὸ 1368, ὅποτε ὁ Πατριάρχης Φιλόθεος Κόκκινος συγκαλεῖ σύνοδο, στὴν ὁποία καταδικάζεται ὁ ἀντιπαλαμικός Πρόχορος Κυδώνης καὶ ἀποφασίζεται ἡ ἀναγνώριση ὡς ἀγίου τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ. Στὸν ἐγκωμιαστικὸ λόγο του πρὸς τὸν ἅγιο, ὁ Φιλόθεος Κόκκινος περιγράφει τὴν ἐκδηλώσει τιμῆς τῶν Θεσσαλονικέων πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ θαυματουργοῦ Ἀρχιεπισκόπου τους, ἐπισημαίνοντας ὅτι ἡ ἔκφραση σεβασμοῦ καὶ συνακόλουθα ἡ ἀπόδοση τιμῆς δὲν ἀπαιτεῖ εἰδικὴ πράξι ἀναγνώρισης²², καθὼς τὸ πλῆρωμα τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀναμένει ἐκκλησιαστικὴ ἀπόφαση γιὰ νὰ κατατάξει στὴ συνείδησή του τὸν Γρηγόριο ὡς ἅγιο²³. Στὸν σχετικὸ συνοδικὸ Τόμο ὁ Πα-

ΛΑΚΗ (ἐπιστ. ἐπιμ.), *Οἱ ἥρωες τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Οἱ νέοι Ἅγιοι, 8^{ος}-16^{ος} αἰ.*, [ΕΙΕ/ΙΒΕ Διεθνή Συμπόσια 15], Ἀθήνα 2004, 476-485· Σ. Α. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Ὁ ἀνέκδοτος λόγος τοῦ Νικήτα Στηθάτου κατὰ ἀγιοκατηγόρων καὶ ἡ ἀμφισβήτηση τῆς ἀγιότητος στὸ Βυζάντιο κατὰ τὸν 11^ο αἰῶνα», ὅ.π., 494, 497-498, 501-506· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Οἱ ἑορτὲς τῶν Ἁγίων», 378-380· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Οἱ ἅγιοι καὶ ἡ τιμὴ τους», 430-433· ΣΚΑΛΤΣΗ, «Ἡ ἅγια Λυδία ἢ Φιλιππησία στὸ χριστιανικὸ ἑορτολόγιο καὶ τὴν ὑμνογραφία», 547. Πρβλ. C. F. CALENDINE, *Theosis and the Recognition of Saints in Tenth Century Byzantium*, PhD diss., University of Wisconsin, Madison 1998.

22. ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΥΡΟΥ ΦΙΛΟΘΕΟΥ, *Λόγος ἐγκωμιαστικός εἰς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα ἡμῶν Γρηγόριον Ἀρχιεπίσκοπον Θεσσαλονίκης τὸν Παλαμᾶν*, PG 151, 647A-D, 648D-649A.

23. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ», 37-38, ὑπόσημ. 1· ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ, ΜΗΤΡ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ, «Ἀνακήρυξις Ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ», 360· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ ἑορτολόγιο*, 59, 117· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Ἡ διαδικασία ἐντάξεως ἀγίων στὸ ἑορτολόγιο κατὰ τὴν πράξι τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 116. Βλ. ἐπίσης ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΛΛΙΑΚΜΑΝΗ, ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, «Ἡ μνήμη τοῦ ἀγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ κατὰ τὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας», σὺν Ε΄ Ἐπιστημονικὸ Συμπόσιο «Χριστιανικὴ Θεσσαλονίκη. Ὁθωμανικὴ περίοδος 1430-1912», Ἰ. Μ. Βλατάδων, 4-6 Νοεμβρίου 1991, Θεσσαλονίκη 1993, 69-78· Θ. ΓΙΑΓΚΟΥ, «Μαρτυρίες περὶ τῆς μνήμης τοῦ ἀγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ στὸ Ἅγιον Ὅρος», *Κληρονομία* 28 (1996) 9-30· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἀγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ καὶ ἡ τιμὴ τοῦ ἀγίου στὴν Ἱερὰ Μονὴ Βλατάδων», σὺν Πρακτικὰ Θ΄ Διεθνῶς Ἐπιστημονικοῦ Συμποσίου «Χριστιανικὴ Θεσσαλονίκη. Ἡ Ἱερὰ Βασιλική, Πατριαρχικὴ καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ Βλατάδων», Ἰ. Μ. Βλατάδων, 12-14 Ὀκτωβρίου 1995, Θεσσαλονίκη 2005, 73-89· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Ὁ ἑορτασμός τῆς μνήμης τοῦ ἀγίου Γρηγορίου Παλαμᾶ», σὺν Πρακτικὰ Διεθνῶν Ἐπιστημονικῶν Συνεδρίων Ἀθηνῶν καὶ Λεμεσοῦ «Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς στὴν ἱστορία καὶ τὸ παρόν», Ἀθήνα, 13-15 Νοεμβρίου 1998 & Λεμεσός, 5-7 Νοεμβρίου 1999, Ἅγιον Ὅρος 2000, 113-128· Σ. Α. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, *Τὸ Ὑμναγολογικὸ Ἔργο τῶν Κολλυβάδων. Συμβολὴ στὴ μελέτη τῆς ἀγιολογικῆς γραμματείας κατὰ τὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας*, Θεσσαλονίκη 2007, 121-

τριάρχης Φιλόθεος σημειώνει ωστόσο ότι ο προκατόχος του, Οικουμενικός Πατριάρχης Κάλλιστος Α΄ (1350-1353, 1355-1363), είχε ζητήσει από τους εκκλησιαστικούς κύκλους της Θεσσαλονίκης αναφορά σχετικά με τη δράση και τα θαύματα του αγίου Γρηγορίου. Στη Θεσσαλονίκη συγκαλείται σύνοδος στην οποία προσκαλούνται και όσοι έγιναν αποδέκτες της θαυματουργικής δράσης του αγίου Γρηγορίου του Παλαμᾶ, προκειμένου να υπάρχουν αξιόπιστες μαρτυρίες για την αγιότητα του αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης. Ἡ σύνοδος αποφαίνεται θετικά και σχετικό συνοδικό γράμμα αποστέλλεται στον Οικουμενικό Πατριάρχη²⁴. Στη συγκεκριμένη πράξη ανιχνεύεται ἡ πρώτη φάση μιᾶς διαδικασίας ἐπίσημης ἀναγνώρισης αγίου πού διέρχεται μέσα ἀπὸ συνοδική σύγκληση. Σὲ αὐτὴ τὴν ἐξέλιξη ἀποδίδει ὁ Φιλόθεος τὸν ἑορτασμό τῆς μνήμης τοῦ αγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ στὴ Μονὴ Ἀκαταλήπτου στὴν Κωνσταντινούπολη. Ὁ ἴδιος ὁ Πατριάρχης Φιλόθεος θεωρεῖ τὸν Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ ἅγιο, ἀλλὰ γιὰ ἐκείνους πού ἀμφιβάλουν ζητᾶ ἀπὸ τὸν Μέγα Οἰκονόμο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Θεσσαλονίκης νὰ ἐρευνήσει τὴν ὑπόθεση, πράγμα πού ἐγένεε²⁵.

Ἀπαντώντας στὸ ἐρώτημα πού τοῦ ἀπευθύνεται ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ Ἁγίου Ὁρους σχετικά μετὸν ἑορτασμό τῆς μνήμης τοῦ αγίου Γρηγορίου, σημειώνει ὅτι δὲν γεννᾶται κανένα ζήτημα ἀπὸ τὴν «κατ' ἰδίαν» ἀπόδοση τιμῆς αγίου στὸν Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ, ὅπως νωρίτερα εἶχε πράξει καὶ ὁ Πατριάρχης Σέργιος Β΄ στὴν περίπτωση τοῦ ὁσίου Συμεὼν τοῦ Εὐλαβοῦς. Ἐπισημαίνει ὁμοίως ὅτι γενικευμένες καὶ πάνδημες ἐκδηλώσεις τιμῆς γιὰ τὸ πρόσωπο τοῦ Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ δὲν λαμβάνουν χώρα, ἐπειδὴ δὲν ἔχει ἀκόμη συζητήσει σχετικά ἡ πατριαρχικὴ σύνοδος. Ὅπως χαρακτηριστικὰ ἀναφέρει: «...οὕτω περὶ τούτου τῆ ἱερᾶ συνόδω ἐκοινωσάμην», καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ὑπάρχει ἀκόμη συνοδικὴ ἀπόφαση ὑπέρβασης τῶν ὁρίων τῆς τοπικότητας καὶ ἐπίσημης καθιέρωσης τοῦ ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης τοῦ αγίου

135· ΣΚΑΛΤΣΗ, «Ἡ ἁγία Λυδία ἢ Φιλιπησία στὸ χριστιανικὸ ἑορτολόγιο καὶ τὴν ὑμνογραφία», 548.

24. Τόμος Συνοδικὸς κατὰ Προχόρου Ἱερομονάχου τοῦ Κυδῶνη τοῦ φρονήσαντος τὰ Βαυλαῖα καὶ Ἀκινδύνου ἐξ οὗ δείκνυται οὐ μόνον ἡ ἀγιότης τοῦ Παλαμᾶ, ἀλλ' ὅτι καὶ συνοδικῶς ὁρίσθη γίνεσθαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατ' ἔτος τὴν μνήμην αὐτοῦ, PG 151, 711C.

25. Ὁ.π., PG 151, 711BC: «Ὁ δὲ οὐ πρότερον ἠβουλήθη τοῦτο ποιῆσαι, πρὶν ἢ τοὺς ἰαθέντας αὐτούς, καὶ τῶν θαυμάτων ἀπολαύσαντας ἀμέσως θεάσθαι, καὶ λάβῃ παρ' αὐτῶν μαρτυρίαν, ὅτι ἀληθῆ εἰσι τὰ λεγόμενα, καὶ οὕτως ἔγραψε πρὸς με, καὶ ἀπέστειλε ταῦτα, λαβὼν ἀξιόπιστους μάρτυρας».

στην οίκουμένη. Ἡ συνοδική ἀπόφαση πού ἔπεται ἐπικυρώνει καί ἐπισφραγίζει τήν πάνδημη ἀναγνώριση τῆς ἀγιότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, καθιερώνοντας τόν ἑορτασμό τῆς μνήμης του ἀπό τήν καθόλου Ἐκκλησία. Τόν συνοδικό Τόμο ὑπογράφουν μητροπολίτες, ἐπίσκοποι καί λοιποὶ κληρικοὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καθὼς καί οἱ Πατριάρχες Ἀλεξανδρείας Νήφων καί Ἱεροσολύμων Λάζαρος²⁶.

Πρόκειται γιὰ μιὰ διαδικασία ἐπίσημης ἀναγνώρισης τοῦ ἁγίου, ἡ ὁποία σύμφωνα μὲ τόν Οἰκουμενικό Πατριάρχη Φιλόθεο Κόκκινο δὲν ἀποτελεῖ προσωπική του καινοτομία. Ἀντίθετα, σημειώνει ὅτι καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν παρατηρήθηκαν παρόμοιες περιπτώσεις κατὰ τὶς ὁποῖες ἡ ἀναγνώριση ἑνὸς προσώπου ὡς ἁγίου ἀπὸ τοὺς πιστοὺς ἐπικυρώθηκε καί γενικεύθηκε μὲ συνοδική ἀπόφαση. Συγκεκριμένα, μνημονεύει τὴν περίπτωση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχη Ἀθανασίου Α΄ (1289-1293, 1304-1310) τοῦ ὁποῖου ἡ θαυματουργικὴ δράση τὸν καθιέρωσε ὡς ἅγιο στὴ συνείδηση τοῦ ποιμνίου, καί γιὰ τὸν ὁποῖο τελοῦνταν ἑορτασμοὶ καί λιτανεῖες μὲ τὴν εἰκόνα του ἀκόμη καί κατὰ τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας. Μετὰ ἀπὸ τὴν παρέλευση πολλῶν ἐτῶν συνοδικὴ ἀπόφαση καθιερῶνει τὸν ἑορτασμό τῆς μνήμης του²⁷.

Ἡ διαμόρφωση συνείδησης ἀπὸ τοὺς πιστοὺς περὶ τῆς ἀγιότητος ἑνὸς προσώπου συνεχίζει μέχρι καί τοὺς νεώτερους χρόνους νὰ ἀποτελεῖ *conditio sine qua non* γιὰ τὴν ἔνταξή του στὸ ἀγιολόγιο καί ἑορτολόγιο τῆς Ἐκκλησίας²⁸.

26. Βλ. ὁ.π., PG 151, 693A-716C. Βλ. καί ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Περὶ τῆς ἀνακηρύξεως ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 332· ΓΕΛΕΩΝ, Ἱεροποιήσεις, 123-125.

27. Τόμος Συνοδικὸς κατὰ Προχόρου Ἱερομονάχου τοῦ Κυδωνῆ τοῦ φρονήσαντος τὰ Βαρλαάμ καί Ἀκινδύνου ἐξ οὗ δείκνυται οὐ μόνον ἡ ἀγιότης τοῦ Παλαμᾶ, ἀλλ' ὅτι καί συνοδικῶς ὠρίσθη γίνεσθαι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατ' ἔτος τὴν μνήμην αὐτοῦ, PG 151, 712A.

28. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 39· ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ, ΜΗΤΡ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ, «Ἀνακήρυξις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 365-367· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΔΕΡΚΩΝ, «Ἡ ἀναγνώρισις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 231· ΤΣΕΤΣΗ, Ἡ ἔνταξις τῶν ἁγίων στὸ ἑορτολόγιο, 132, 137· Ε. Κ. ΔΟΥΝΔΟΥΛΑΚΗ, «Κανονικαὶ Πράξεις Διακήρυξης τῆς Ἀγιότητος κεκοιμημένων μελῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας κατὰ τὴν 20ετὴ πατριαρχία τοῦ κκ. Βαρθολομαίου Α΄ (Ἀρχοντώνη)», Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίδα Ἀνώτατης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Ἡρακλείου Κρήτης 2 (2012) 115. Σύμφωνα μὲ τὸ πόρισμα τῆς Κανονικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου περὶ τῆς ἔνταξης τοῦ Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου στὸ ἀγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, πού κατατέθηκε στὴν Ἱερά Σύνοδο τοῦ Πατριαρχείου (24 Ἰανουαρίου 1955) ἡ ἀναγνώριση τοῦ Νικοδήμου ὡς ὁσίου ἀποτελεῖ «... συνείδησιν τῆς δημοσίας ... γνώμης τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἣτις ἀνυπομόνωσ ἀναμένει τὴν ἀπὸ τῆς μητρὸς Ἐκκλησίας εὐλογίαν καί ἐπισημοποίησιν τοῦ μυχίου αὐτῆς πόθου», ΠΑΥΛΟΥ, ΜΗΤΡ. ΣΟΥΗΔΙΑΣ, «Ἡ ἔνταξις Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου εἰς τὸ Ἁγιολόγιον», 327-328.

Ἄξια ιδιαίτερης μνείας εἶναι ἡ περίπτωση τῶν νεομαρτύρων κατὰ τὴν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας²⁹. Γιὰ τοὺς νεομάρτυρες, στοὺς ὁποίους ἀποδίδεται αὐθόρ-

29. Γιὰ τοὺς νεομάρτυρες βλ. Κ. ΣΑΘΑ, «Κατάλογος τῶν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τοῦ 1811 ἔτους ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως μαρτυρησάντων», σὺ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη*, Γ', ἐν Βενετία 1872, 605-610· Η. DELEHAYE, "Greek Neomartyrs", *The Constructive Quarterly* 9 (1921) 701-712 [=ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Mélanges d' Hagiographie grecque et latine*, [Subsidia Hagiographica 42], Bruxelles 1966, 246-255]· Κ. ΑΜΑΝΤΟΥ, «Νεομάρτυρες», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν*, περ. Β', τ. 4 (1953-1954) 161-167· ΕΥ. Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ, «Οἱ ἐν Ἑλλάδι μάρτυρες», *Ἐφημέριος* 9/13 (1960) 479-481· Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ, «Νεομάρτυρες», *Ἐφημέριος* 10/20 (1961) 637-640· ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ, *Νέον Μαρτυρολόγιον ἤτοι μαρτυρία τῶν νεοφανῶν Μαρτύρων τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τόπους μαρτυρησάντων. Συναχθέντα ἐκ διαφόρων Συγγραφῶν καὶ μετ' ἐπιμελείας ὅτι πλείστης διορθωθέντα, ἐν οἷς καὶ ἱκαναὶ ἀκολουθίαι προσετέθησαν*, Ἀθῆναι 31961 (διορθωμένη καὶ ἐκ πλείστων λαθῶν ἀπηλλαγμένη, ἐπιστάσι Π.Β. Πάσχου)· Ν. Β. ΤΩΜΑΔΑΚΗ, «Οἱ νεομάρτυρες τοῦ Βυζαντίου καὶ ἡ ὀσιομάρτυς Φιλοθέη Μπενιζέλου ἡ Ἀθηναία († 19 Φεβρουαρίου 1589)», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν* 21 (1970-1971) 12-17· ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ, *Οἱ νεομάρτυρες*, [Νεοελληνικὴ Ὁρθόδοξος Βιβλιοθήκη 3], Ἀθῆναι 31970· Ι. Μ. ΠΕΡΑΝΤΩΝΗ, «Τὰ αἶτια καὶ αἱ ἀφορμαὶ τοῦ μαρτυρίου τῶν Νεομαρτύρων», *Θεολογία* 42 (1971) 129-138· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Κατάλογος νεομαρτύρων τῶν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κ/πόλεως μέχρι τοῦ ἔτους 1867 μαρτυρησάντων», *Θεολογία* 60/1 (1989) 157-166· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Λεξικὸν τῶν Νεομαρτύρων. (Οἱ Νεομάρτυρες ἀπὸ τῆς Ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ δούλου Ἑθνους)*, Ἀθῆνα 1990· D. J. CONSTANTINOS, "The 'Neomartyrs' as evidence for methods and motives leading to conversion and Martyrdom in the Ottoman Empire", *The Greek Orthodox Theological Review* 23/3.4 (1978) 216-234· ΣΠ. ΔΗΜ. ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ, «Ἀνόνημος πᾶσις ἐκ Κρήτης μαρτυρήσας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ (κατ' Ἰούλιον τοῦ 1810). Ἐν ἀγιολογικῶν σημειώμα τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Θεοφίλου Γ'», *Θεολογία* 54/4 (1983) 871-877· *Πρακτικὰ Θεολογικοῦ Συνεδρίου, Εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῶν Νεομαρτύρων (17-19 Νοεμβρίου 1986)*, Θεσσαλονίκη 1988· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων σὺν Ἐορτολόγιον*, 63-70· ΣΤ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, *Οἱ νεομάρτυρες καὶ τὸ δούλον γένος*, ἐν Ἀθήναις 31991· Μ. ΤΡΙΤΟΥ, «Γενικὰ περὶ τῶν Νεομαρτύρων», σὺν *Ἀναδρομῇ: τιμητικὸν ἀφιέρωμα εἰς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον πρ. Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸν Ἰάκωβον Βαβανάτσον*, Μέγαρα 1991, 417-430· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Ἡ προσφορὰ τῶν Νεομαρτύρων σὺν δούλο ἔθνος», *Ἐνατενίσεις* 22 (2014) 31-38· Δ. ΤΣΑΜΗ, «Ἡ θεληματικὴ προσέλευσις σὺν μαρτύριον τῶν αὐτοκλήτων νεομαρτύρων», σὺν *Μνήμῃ Ἰωάννου Δ. Ἀναστασίου. Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*, Θεσσαλονίκη 1992, 589-608· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Ἁγιολογία*, 108-124· ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΟΡΜΠΑΡΑΚΗ, ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, «Οἱ ἀλείπτει τῶν Νεομαρτύρων», σὺν *Ὁ Ἅγιος καὶ ὁ Μάρτυρας σὺν ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας, Εἰσηγήσεις ΙΒ' Συνεδρίου Πατερικῆς Θεολογίας*, Ἀθῆνα 5-7 Ἰουλίου 1993, Ἀθῆνα 1994, 113-132· Γ. ΠΑΤΡΙΝΕΛΗ, «Εἰδήσεις γιὰ γνωστούς καὶ ἀγνώστους νεομάρτυρες», σὺν *Ροδωνία. Τιμὴ σὺν Μ. Ι. Μανούσακα*, τ. Β', Ρέθυμνο 1994, 451-458· Θ. ΓΙΑΓΚΟΥ, «Χειρόγραφα Νεομαρτυρολογικὰ κείμενα σὺν βιβλιοθήκῃ τοῦ Κυριακοῦ τῆς Σκήτης τῆς Ἁγίας Ἄννης», *Θεολογία* 66/3 (1995) 471-510· Φ. Η. ΗΛΙΟΥ, «Πόθος μαρτυρίου: ἀπὸ τίς βεβαιότητες σὺν ἀμφισβήτησιν τοῦ Μ. Γεδεῶν. Συμβολὴ σὺν ἱστορία τῶν νεομαρτύρων», *Τὰ Ἱστορικά*

μπα καὶ ἄμεσα τιμῆ³⁰, δὲν ἐκδίδεται συνήθως ἐπίσημη πράξη ἀναγραφῆς στὸ ἀγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας³¹. Ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Πάριος συγ-

12/23 (1995) 267-284· ΑΠ. ΑΘ. ΓΛΑΒΙΝΑ, *Οἱ νεομάρτυρες τῆς Τουρκοκρατίας. Εἰσαγωγή, Βιβλιογραφία, Ἀσματικές ἀκολουθίες*, Κατερίνη 1997· ΠΑΣΧΟΥ, Ὑμνοί, 109-119· Μ. ΒΑΡΒΟΥΝΗ, *Λαογραφικά τῶν νεομαρτύρων*, Κομοτηνὴ 1998· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Ἄγιορείτες Νεομάρτυρες στὴ Θεσσαλονίκη καὶ στὴν Κωνσταντινούπολη», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίδα Θεολογικῆς Σχολῆς/Τμ. Ποιμαντικῆς καὶ Κοινωνικῆς Θεολογίας* 9 (2004) 215-235· Κ. Γ. ΠΙΤΣΑΚΗ, «Νομικὰ ζητήματα ἀπὸ τὸν βίο καὶ τὴν ἀθλήση τῶν νεομαρτύρων», στὸ «Ὁ νεομάρτυς Θεόδωρος ὁ Βυζάντιος, πολιοῦχος Μυτιλήνης», *Πρακτικὰ Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου, Μυτιλήνη, 17-19 Φεβρουαρίου 1998*, Μυτιλήνη 2000, 93-118· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Μὲ ἀφορμὴ τοῦς Κυπρίους νεομάρτυρες: μιὰ τυπολογία καὶ μιὰ νομικὴ προσέγγιση», στὸ *Κυπριακὴ Ἀγιολογία. Πρακτικὰ Α΄ Διεθνοῦς Συνεδρίου, Παραλίμνι, 9-12 Φεβρουαρίου 2012*, ἐπιμ. Θ. Ξ. ΓΙΑΓΚΟΥ-ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΝΑΣΣΗ, ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, Ἁγία Νάπα-Παραλίμνι 2015, 387-395· Δ. Ζ. ΣΟΦΙΑΝΟΥ, «Ἐξισλαμισμοί, κρυπτοχριστιανοὶ καὶ νεομάρτυρες», στὸ «Ὁ νεομάρτυς Θεόδωρος ὁ Βυζάντιος, πολιοῦχος Μυτιλήνης», ὄ.π., 121-134· Ν. Μ. ΒΑΡΒΟΥΝΗ, *Witnesses for Christ. Orthodox Christian Neomartyrs of the Ottoman Period 1437-1860*, New York 2000· Β. ΤΣΙΓΚΟΥ, «Ἡ θεολογία τῶν νέων μαρτυρολογίων», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίδα Θεολογικῆς Σχολῆς/Τμ. Ποιμαντικῆς καὶ Κοινωνικῆς Θεολογίας* 8 (2002) 129-156· Ε. Α. ΖΑΧΑΡΙΑΔΟΥ, «Βίοι νεοτέρων ἁγίων: ἡ ἐπαγρύπνηση γιὰ τὸ ποίμνιο», στὸ ΕΛ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΑ-ΓΑΛΑΚΗ (ἐπιστ. ἐπιμ.), *Οἱ ἥρωες τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Οἱ νέοι Ἅγιοι, 8^{ος}-16^{ος} αἰ.*, [ΕΙΕ/ΙΒΕ Διεθνή Συμπόσια 15], Ἀθήνα 2004, 215-225· ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, *Τὸ Ὑμνασιολογικὸ Ἔργο τῶν Κολλυβάδων*, 59-90, 97-121, 173-227, 250-253, 274-275· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ οἱ νεομάρτυρες», στὸ *Εἰς Μαρτύριον τοῖς Ἑθνεσι. Τόμος χαριστήριος εἰκοσαετηρικός εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην κ.κ. Βαρθολομαῖον*, Θεσσαλονίκη 2011, 697-722· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Νεομαρτυρολογικὰ Σήμμεικτα Α΄. Ἡ αὐτόγραφη Νεομαρτυρολογικὴ Συλλογὴ τοῦ μοναχοῦ Καισαρίου Δαπόντε (1713-1784)*, Θεσσαλονίκη 2012· *Πρακτικὰ Διορθοδόξου Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου «Κωνσταντῖνος ὁ Ὑδραῖος-Νεομάρτυρες προάγγελοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ γένους»*, Ὑδρα, 10-14 Νοεμβρίου 2000, Ὑδρα 2007· Ν. ΤΟΜΠΡΟΥ, «Συναξάρια καὶ νεομάρτυρες (15^{ος}-19^{ος} αἰώνας): Ποιοτικὲς καὶ ποσοτικὲς διαπιστώσεις», στὸ *ΚΗ΄ Πανελλήνιο Ἱστορικὸ Συνέδριον, 25-27 Μαΐου 2007*, *Πρακτικὰ*, Θεσσαλονίκη 2008, 103-132· ΣΤ. Δ. ΓΡΙΜΑΝΗ, «Συμβολὴ στὴ Μικρασιατικὴ Ἀγιολογία: Οἱ νεομάρτυρες τῆς Σμύρνης», *Δελτίον Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν* 17 (2011) 299-320· Π. Α. ΥΦΑΝΤΗ, «Ἐπιγνώσις ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν» (Τίτ. 1, 1). Θεολογικὰ προλεγόμενα στὴ σπουδὴ τῶν νεομαρτύρων», *Ἐνατενίσεις* 15 (2011) 110-116· ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ, ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, «Τὸ φαινόμενο τῶν Νεομαρτύρων: Ἡ θεολογικὴ καὶ ἐθνικὴ σημασία τους», στὸ *Οἰακοστροφίον. Τιμητικὸς Τόμος Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σύρου-Τήνου κ. Δωροθέου Β΄ ἐπὶ τῇ δεκαετηρίδι τῆς ἀρχιερατείας αὐτοῦ (2001-2011)*, Τήνος 2013, 273-278· Ι. ΘΕΟΧΑΡΙΔΗ, «Τὸ φαινόμενο τῶν νεομαρτύρων», στὸ *Κυπριακὴ Ἀγιολογία, ὄ.π.*, 371-386· ΘΕΟΛΟΓΟΥ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΣΕΡΡῶΝ ΚΑΙ ΝΙΓΡΙΤΗΣ, «Οἱ Νεομάρτυρες», στὸ *Ἐκκλησία* 93, 10 (2017) 905-918.

30. ΒΛ. ΒΑΡΒΟΥΝΗ, *Λαογραφικά τῶν νεομαρτύρων*, 37-49.

31. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Περὶ τῆς ἀνακηρύξεως ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ», 333· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν ἁγίων στὸ Ἐορτολόγιο*, 69· ΤΣΑΜΗ, *Ἀγιολογία*, 133· ΚΑΣΑΠΗ, *Οἱ ἀνακηρύξεις ἁγίων στὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία*, 15.

γράφει *Ποίημα περί Νεομαρτύρων*³², υποστηρίζοντας ότι αυτοί οφείλουν να τιμώνται ως άγιοι, επειδή είναι καθιερωμένοι στη συνείδηση του λαού και του κλήρου χωρίς να απαιτείται κανονική πράξη αναγνώρισης³³. Η σύγχρονη έρευνα αποδίδει την άπουσία σχετικής πράξης κατάταξης ενός νεομάρτυρα στη χορεία των αγίων της Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στην προσπάθεια αποφυγῆς πρόκλησης στίς σχέσεις Ὑψηλῆς Πύλης καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου³⁴. Διαφορετική ἄποψη ἐκφράζεται ἀπὸ τὸν ἀείμνηστο καθηγητὴ Κωνσταντῖνο Πιτσάκη³⁵, γιὰ τὸν ὁποῖο ἡ ἀπουσία ἐπίσημης πράξης ἀναγνώρισης νεομαρτύρων ὡς

32. Π. Β. ΠΑΣΧΟΥ, «Ὁ Μοναχισμὸς, οἱ Νεομάρτυρες καὶ ἡ παράδοση. Ὑμναγολογικά κείμενα τοῦ ἀγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου καὶ τοῦ Ἀθανασίου Παρίου σὲ κριτική ἐκδοση», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίδα Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν* 29 (1994) 310-312 {= ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Ἐν ἀσκήσει καὶ μαρτυρίῳ. Ἀνέκδοτα φιλοκαλικά καὶ κολλυβαδικὰ ὑμναγολογικά κείμενα γιὰ τὸν Μοναχισμὸ, τοὺς Νεομάρτυρες καὶ τὴν Παράδοση, τῶν ἀγίων Νικοδήμου Ἀγιορείτου καὶ Ἀθανασίου Παρίου*, [Ὑμναγολογικά Κείμενα καὶ Μελέτες 3], Ἀθήνα 1996, 81-84 (βλ. καὶ σ. 31-38)}· Β. ΨΕΥΤΟΓΚΑ, «Ἀθανασίου τοῦ Παρίου μία ἀνέκδοτος ἐπιστολὴ γιὰ τὴν ἀναγνώριση τῶν νεομαρτύρων ἀγίων», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρίδα Θεολογικῆς Σχολῆς/Τμ. Θεολογίας* 5 (1995) *Καιρὸς. Τιμητικὸς Τόμος στὸν ὁμότιμο καθηγητὴ Δαμιανὸ Δόϊκο*, τ. Β', 337-352. Τὸ κείμενο τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου ἀποτελεῖ ἐπιστολὴ πού συντάχθηκε στίς 13 Μαΐου 1801 καὶ ἀπεστάλη σὲ οἰκείο του πρόσωπο. Ἡ ἐπιστολὴ αὐτὴ καταγράφεται καὶ ὡς ξεχωριστὴ πραγματεία ὑπὸ τὸν τίτλο: «Ὅτι οἱ νέοι Μάρτυρες εἰσὶν ἅγιοι καὶ πρέπει νὰ τιμῶνται ὡς τοιοῦτοι καὶ ἄνευ κανονικῆς διαγνώσεως τῆς μεγάλῃς ἐκκλησίας», Σ. Α. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Τὸ ὑμναγολογικὸ ἔργο τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου», σὺ «Ἡ Ἐκατονταετηριανὴ καὶ ἡ χριστιανικὴ Πάρος». *Πρακτικὰ Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου, Πάρος, 15-19 Σεπτεμβρίου 1996*, Πάρος 1998, 531-532· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Τὸ Ὑμναγολογικὸ Ἔργο τῶν Κολλυβάδων*, 109-110.

33. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώριση τῶν ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 39· ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, *Τὸ Ὑμναγολογικὸ Ἔργο τῶν Κολλυβάδων*, 112· ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ, «Τὸ φαινόμενον τῶν Νεομαρτύρων», 276. Στὴ σύγχρονη ἐποχὴ παρατηρεῖται ἡ ἐκδοση Πατριαρχικῶν καὶ Συνοδικῶν Πράξεων ἀναγνώρισης ὡς ἀγίων νεομαρτύρων τῆς περιόδου τῆς Τουρκοκρατίας, βλ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ, (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Ἀναγνώριση ἀγίων ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Ἀθηνᾶγορου», 208· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Νεοφανεῖς Ἀστέρες τοῦ νοητοῦ στερεώματος», *Ἐπιστημονικὴ Παρουσία Ἐστίας Θεολόγων Χάλκης* 1 (1987) *Ἀφιέρωμα εἰς τὸν Σεβ. Γέροντα Ἀρχιεπίσκοπον Ἀμερικῆς κ. Ἰάκωβον*, 234, 237· ΒΑΡΒΟΥΝΗ, *Λαογραφικὰ τῶν νεομαρτύρων*, 17· Σ. Α. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Οἱ νέοι ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας μας», σὺ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Ἐν Ἀγίοις. Εἰδικὰ θέματα Βυζαντινῆς καὶ Μεταβυζαντινῆς Ἀγιολογίας, Θεσσαλονίκη* 2011, 260, 261, 264, 265, 266· ΔΟΥΝΔΟΥΛΑΚΗ, «Κανονικαὶ Πράξεις Διακήρυξης τῆς Ἀγιότητος», 104, 108-112, 123, 124, 125.

34. Δ. ΤΣΑΜΗ, «Ἡ θεληματικὴ προσέλευση σὸ μαρτύριο Ἀγιορειτῶν Νεομαρτύρων», σὺ *Πρακτικὰ Θεολογικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῶν Νεομαρτύρων (17-19 Νοεμβρίου 1986)*, Θεσσαλονίκη 1988, 344· ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ, ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, *Τουρκοκρατία. Οἱ Ἕλληνες στὴν Ὄθωμανικὴ αὐτοκρατορία*, Ἀθήνα 1989, 101.

35. ΠΙΤΣΑΚΗ, «Νομικὰ ζητήματα ἀπὸ τὸν βίο καὶ τὴν ἄθληση τῶν νεομαρτύρων», 107.

ἀγίων εἶναι ἐπιβεβλημένη, λόγω τοῦ θεσμικοῦ ρόλου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐντὸς τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους.

Στὸ ἱστορικὸ παρελθὸν τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἔχει καταγραφεῖ ἡ ὑποχρέωση νὰ τηρεῖται μιὰ συγκεκριμένη διαδικασία ποὺ νὰ περιλαμβάνει τὴν ἀναγκαστικὴ συνδρομὴ ὀρισμένων δεσμευτικῶν προϋποθέσεων γιὰ τὴν ἀναγνώριση ἑνὸς προσώπου ὡς ἀγίου³⁶. Ἡ Ἐκκλησία ἀσχολεῖται μὲ τὸ συγκεκριμένο θέμα στοὺς νεότερους χρόνους στὸ πλαίσιο ἑνὸς εὐρύτερου προβληματισμοῦ σχετικὰ μὲ τὴ διαδικασία ἀναγνώρισης κυρίως νέων ἀγίων. Στις 4 Ὀκτωβρίου 1951 ἡ Κανονικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὑποβάλλει στὴν Ἱερὰ Σύνοδο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἔκθεση ἀναφορικὰ μὲ τὸ αἴτημα κατάταξης τοῦ ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου στὴ χορεία τῶν ἀγίων τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας. Στὴν ἔκθεση ὑποδεικνύονται οἱ προϋποθέσεις ποὺ πρέπει νὰ συντρέχουν, διαζευκτικὰ καὶ ὄχι σωρευτικὰ, γιὰ τὴν ἀναγνώριση ἑνὸς προσώπου ὡς ἀγίου. Σὲ αὐτὲς περιλαμβάνονται τὸ μαρτύριο, ὁ κατὰ Χριστὸν βίος, ἡ ὁμολογία πίστεως «ἀνευ θανάτου, ἀλλ' ἐν μέσῳ πολλῶν βασάνων καὶ καταπιέσεων»³⁷, ἡ ἐπίδειξη θαυμάτων καὶ ἡ ὀρθόδοξη διδασκαλία ὅπως ἀποτυπώνεται στὰ συγγράμματά του³⁸. Στὸ ἴδιο πνεῦμα ἡ Ἐπιτροπὴ Νομοκα-

36. Βλ. «Ἡ ἀνάδειξις ἀγίων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 281: «Ἡ Ἐκθεσις τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς (ἐπὶ τῶν κανονικῶν ζητημάτων τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου)... Ἡ μυστικὴ μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἔνωσις εἶναι συγχρόνως καρπὸς βίου θεαρέστου καὶ πηγὴ νέας ἐν Χριστῷ τελειοποιήσεως. Τοῦ μυστικοῦ καὶ ἑσωτερικοῦ μὴ ὄντος πάντοτε γνωστοῦ καὶ καθ' ὅλα ἀντιληπτοῦ τοῖς ἀνθρώποις, ἡ Ἐκκλησία ἐζήτησεν ἀναμφηρίστως ἐξωτερικὰς μαρτυρίας ὅπως ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν βεβαιωθῆ καὶ ἀποφανθῆ περὶ τῆς ἀγιότητος τούτου ἢ ἐκείνου τῶν μελῶν αὐτῆς... 20 Φεβρουαρίου 1931». Πρβλ. Ι. ΘΕΟΔΩΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, «Ὁ βίος τοῦ Ὀσίου Εὐδοκίμου καὶ συναφῆ ἀγιολογικὰ κείμενα», στὸ ΕΛ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΑ-ΓΑΛΑΚΗ (ἐπιστ. ἐπιμ.), *Οἱ ἥρωες τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας. Οἱ νέοι Ἅγιοι, 8^{ος}-16^{ος} αἰ.*, [ΕΙΕ/ΙΒΕ Διεθνῆ Συμπόσια 15], Ἀθήνα 2004, 123-144.

37. Βλ. καὶ τὴν Ἐκθεση τῆς ἐπὶ τῶν κανονικῶν ζητημάτων Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς στίς 20 Φεβρουαρίου 1931, «Ἡ ἀνάδειξις ἀγίων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 282.

38. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι τὸ στοιχεῖο τῆς συγγραφικῆς παραγωγῆς προβάλλεται ὡς ἓνα ἐκ τῶν κριτηρίων ποὺ δικαιολογοῦν τὴν κατάταξη τοῦ Νικοδήμου στὴ χορεία τῶν ἀγίων τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας ἀπὸ τὸν γέροντα Ἀνανία ποὺ ὑποβάλλει ἀρχικὰ τὸ σχετικὸ αἴτημα. Στὴν αἴτησή του ὁ γέροντας ἐπισημαίνει ὅτι οἱ συγγραφές τοῦ ὁσίου Νικοδήμου καὶ ἰδιαίτερα τὸ ἔργο του *Ἀόρατος πόλεμος* ὄχι μόνον εἶναι «... ἀριστούργημα νηπτικῆς θεολογίας...», ἀλλὰ καὶ ὅτι «...συνετάχθη ... κατόπιν προσωπικῆς πείρας, ἀφ' οὗ ὁ συγγραφεὺς διήλθε ὅλας τὰς βαθμίδας τῆς χριστιανικῆς τελειότητος πρακτικῶς καὶ θεωρητικῶς», ΠΑΥΛΟΥ, ΜΗΤΡ. ΣΟΥΗΔΙΑΣ, «Ἡ ἑντάξις Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου εἰς τὸ Ἀγιολόγιον», 320. Στις 8 Μαΐου 1953 οἱ ἐπίτροποι τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας ἀποστέλλουν ἐπιστολὴ διαβιβασθεῖσα ἀρμόδιως στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο μὲ ἐπισυναπτόμενες ἐπιστολές τοῦ καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Διονυσίου Γαβριήλ, τοῦ ἱερομονάχου Ἀθανασίου Ἰβηρίτη, τοῦ γέροντα Παύλου ἱατροῦ, τῶν προηγουμένων

νονικῶν Ὑποθέσεων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑποβάλλει στή Διαρκῆ Ἱερά Σύνοδο γνωμοδότηση τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου Εὐαγγέλου Μαντζουνέα σχετικά μὲ τὴν ἀναγνώριση ὡς ὁσίου τοῦ Εὐγενίου τοῦ Αἰτωλοῦ, στὴν ὁποία σημειώνεται ὅτι, γιὰ τὴν ἐπίσημη ἀναγνώριση ἑνὸς προσώπου ὡς ἁγίου, αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ εἶναι μέλος τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ ἔχει ὑποστῆ μαρτύριο γιὰ τὴ χριστιανικὴ πίστη ἢ νὰ ἔχει ἀκολουθήσει θεάρεστο βίο ἢ νὰ ἔχει προσφέρει ἐξαιρετες ὑπηρεσίες στὴν Ἐκκλησία³⁹. Ἐπίσης, μετὰ θάνατον θὰ πρέπει νὰ μαρτυρεῖται βεβαιωμένη θαυματουργικὴ δράση καὶ νὰ συμφωνεῖ γιὰ τὴν ἀγιότητά του ἡ συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας⁴⁰.

Πλάτωνος καὶ Γρηγορίου, τοῦ γέροντα Παύλου, τοῦ Γερασίμου Μικραγιαννανίτου καὶ τοῦ βιβλιοθηκαρίου γέροντα Παντελεήμονα. Σὲ αὐτές, προσάγεται μετὰξὺ ἄλλων, ὡς στοιχεῖο ὑπὲρ τῆς ἀναγνώρισης ὡς ἁγίου «...ἡ μεγάλη σοφία καὶ τὸ εὐρύτατον συγγραφικὸν ἔργον...» τοῦ Νικοδήμου, ὁ.π., 322, 323. Στὴν ἔκθεσή της ὡστόσο ἡ Κανονικὴ Ἐπιτροπὴ, ἀποτελούμενη ἀπὸ τοὺς Μητροπολίτες Ἡλιοπόλεως καὶ Θείρων Γεννάδιο, Σάρδεων Μάξιμο καὶ Φιλαδελφείας Ἰάκωβο, στίς 24 Ἰανουαρίου 1955, σημειώνει ὅτι ἡ συγγραφικὴ δραστηριότητα καὶ ἡ σοφία ἑνὸς ἀνθρώπου δὲν ἀποτελοῦν λόγους ἀναγνώρισής του ὡς ἁγίου. Ἡ βαρῦτητα δίνεται στό «...πνεῦμα ὅπερ διευθύνει τὰς μελέτας καὶ σκέψεις...» του, τὸ ὁποῖο ὀφείλει νὰ ἀπορρέει ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή καὶ τὴν Ἱερά Παράδοση, ὁ.π., 323. Βλ. καὶ ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ, «Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης», 576-578, 583-588· «Κανονικαὶ Πράξεις πατριαρχίας Βαρθολομαίου», Ὁρθοδοξία περ. Β', 2/1 (1995) 43.

39. Σύμφωνα μὲ τὴν ἔκθεση τῆς Κανονικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (24 Ἰανουαρίου 1955), ἡ προσφορὰ τοῦ ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου συνίσταται στό ὅτι «...τὰς μυστικιστικὰς τάσεις καὶ τὰς περὶ κόσμον ἀντιλήψεις τῶν ἡσυχαστῶν τοῦ ἰδ' αἰῶνος ἔθεσεν ἐπὶ νέων βάσεων καὶ ἀφομοιώσας αὐτὰς μετὰ τῆς ὅλης μοναστικῆς ἀσκήσεως ἐδημιούργησε νέον σύστημα πνευματικῆς ζωῆς» καὶ ἡ ὑπὸ αὐτὸ τὸ πρῖσμα συγγραφικὴ του δράση ἔχει ἰδιαίτερη σημασία γιὰ τὸν μοναχισμό τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ΠΑΥΛΟΥ, ΜΗΤΡ. ΣΟΥΡΔΙΑΣ, «Ἡ ἔνταξις Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου εἰς τὸ Ἁγιολόγιον», 324. Ἐπίσης, ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις ἀναγνώρισης ὡς ὁσίου τοῦ Εὐγενίου τοῦ Αἰτωλοῦ τὴν 1^η Ἰουλίου 1982 στηρίζεται μετὰξὺ τῶν ἄλλων σημείων ἀγιότητος, καὶ «...ἐν τῇ ἀναδείξει πολλῶν νεομαρτύρων ... ἐξαιρετοῦς ὑπηρεσίας αὐτοῦ πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν καὶ τὴν Ὁρθοδοξίαν...», Π. Κ. ΒΛΑΧΟΥ, Ὁσιος Εὐγένιος ὁ Αἰτωλός. Βίος καὶ ἔργον, ἢ εἰς ἅγιον ἀνακήρυξις, ἀσματικὴ ἀκολουθία, Ἀθῆναι 1983, 105-106· ΤΣΕΤΣΗ, Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στό Ἐορτολόγιο, 196. Βλ. καὶ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Νεοφανεῖς Ἀστέρες τοῦ νοητοῦ στερεώματος», 236· ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΡΑΓΚΙΔΑΚΗ, ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ (ἐπιμ.), Εὐρετήριο Νομοκανονικῶν Ἀποφάσεων τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, 2007, 56.

40. ΒΛΑΧΟΥ, Ὁσιος Εὐγένιος ὁ Αἰτωλός, 96. Βλ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΔΕΡΚΩΝ, «Ἡ ἀναγνώρισις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 225-226. Βλ. καὶ ΕΥ. Β. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ὁ Ἐθνομάρτυρας Ἅγιος Χρυσόστομος. Μητροπολίτης Σμύρνης –ὁ ἀπὸ Δράμας–, Δράμα 2016, 181-182. Βλ. ἐπίσης, τὸ κείμενο τῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως ἀνακήρυξης σὲ ἅγιο τοῦ Ἀνθίμου τοῦ ἐν Χίῳ: «...πρὸς τὴν μεμαρτυρημένην

Στις 4 Ἀπριλίου 2006 ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐκδίδει Δελτίο Τύπου μὲ ἀφορμὴ τῆ συζήτηση ποὺ προκλήθηκε κατὰ τὴ συνεδρίασή της νωρίτερα τὴν ἴδια ἡμέρα, σχετικὰ μὲ τὸ λείψανο τοῦ Ἱερομονάχου Βησσαρίωνα Κορκολιάκου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγάθωνος στὴ Φθιώτιδα. Μεταξὺ ἄλλων, στὸ κείμενο τοῦ Δελτίου σημειώνεται ὅτι τὰ τεκμήρια ἀναγνώρισης τῆς ἀγιότητας ἑνὸς προσώπου μποροῦν νὰ ἀπαριθμηθοῦν ὡς ἑξῆς⁴¹:

1. Βάπτισμα ὕδατος στὴν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία⁴². Σύμφωνα μὲ σχετικὴ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἡ ἐλάχιστη προϋπόθεση γιὰ τὴν κατάθεση αἰτήματος πρὸς ἀγιοκατάταξη εἶναι τὸ προτεινόμενο πρόσωπο νὰ ἔχει δεχθεῖ τὸ ἅγιο βάπτισμα⁴³.
2. Μὲ τὸ βάπτισμα ὕδατος ἐξομοιώνεται τὸ βάπτισμα αἵματος, δηλαδὴ τὸ μαρτύριο καὶ ὁ θάνατος ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως⁴⁴. Πιὸ συγκεκριμέ-

ἀκτινοβολίαν τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ, τοὺς ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδοξίας συνεχεῖς καὶ ἀκαταπονήτους ἀγῶνας, καὶ τὴν καθόλου προσφορὰν αὐτοῦ ... ὡς καὶ τὰ μετὰ τὴν κοίμησιν αὐτοῦ ἐνεργηθέντα ὑπ' αὐτοῦ θαύματα ἀπιδόντες ... τῶν πιστῶν ... ἐξ ἀρχῆς τιμῶντων τὴν ἱεράν αὐτοῦ μνήμην ... τὴν κοινὴν ἐπιθυμίαν καὶ παράκλησιν τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν τῆς νήσου Χίου περὶ τῆς κατατάξεως καὶ ἐπισήμως τοῦ τοσοῦτον ὑπὲρ τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως μογήσαντος καὶ ἐργασασμένου...», [«Κανονικαὶ Πράξεις πατριαρχίας Βαρθολομαίου», Ὁρθοδοξία περ. Β', 1/1 (1994) 151].

41. Περὶ τοῦ λειψάνου τοῦ Ἱερομονάχου π. Βησσαρίωνος καὶ ἄλλων ὑποθέσεων, Δελτίον Τύπου, στὸ www.ecclesia.gr/greek/holysynod/holysynod.asp?id=687&whatsub=dtypou (20/6/2016). Βλ. γενικὰ γιὰ τὸ θέμα ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, *Διαπίστωση καὶ Διακήρυξη*, 39-52· ΚΑΣΑΠΗ, *Οἱ ἀνακηρύξεις ἀγίων στὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία*, 19-20· FR. A. APLEGATE, "The Orthodox Church process of Canonization/Glorification, and the Life of blessed Archbishop Arseny", *The Canadian Journal of Orthodox Christianity* 10/1 (2015) 2, 4. Πρβλ. γενικὰ γιὰ τὴ βυζαντινὴ περίοδο R. MACRIDES, "Saints and Sainthood in the Early Palaiologan Period", στὸ *The Byzantine Saint. University of Birmingham Fourteenth Spring Symposium of Byzantine Studies*, ἐπιμ. SERGEI HACKEL, [Studies Supplementary to Sobornost 5], London-Chester 1981, 67-87· GALATARIOU, *The making of a Saint*: ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ, "How to become a saint in eleventh century Byzantium", 474- 491· ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Ὁ ἀνέκδοτος λόγος τοῦ Νικήτα Στηθάτου κατὰ ἀγιοκατηγορῶν», 511-513· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Διερεύνηση τῶν κριτηρίων ἀγιότητος τοῦ ὁσίου Νεοφύτου στὸ πλαίσιο τῆς ἀγιολογίας τῆς μεσοβυζαντινῆς περιόδου», στὸ «Ἅγιος Νεόφυτος ὁ Ἐγγλειστός. Ἱστορία-Θεολογία-Πολιτισμός». Πρακτικὰ Α' Διεθνoῦς Συνεδρίου, Πάφος, 22-26 Ἀπριλίου 2009, [Ἐγγλειστριώτικα Ἀνάλεκτα 1], Πάφος 2010, 681-710.

42. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 45· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ Ἑορτολόγιο*, 87-88.

43. 333/5NK/390/8-3-02 Ἱ. Συνόδου, ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗ (ἐπιμ.), *Εὐρετήριο Νομοκανονικῶν Ἀποφάσεων*, 21.

44. Στις Ἀποστολικὰς Διαταγὰς ἐπισημαίνεται: «Ὁ δὲ ἀξιωθεὶς μαρτυρίου χαίρει τὴν ἐν Κυρίῳ χαρὰν, ὡς τῆλικούτου ἐπιτυχῶν στεφάνου καὶ δι' ὁμολογίας ποιούμενος τὴν ἔξοδον τοῦ βίου. Καὶ ἐὰν κατηγοούμενος ἢ, ἄλυσος ἀπίτω τὸ γὰρ πάθος τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ αὐτῷ ἔσται γνη-

να, εἶναι δυνατόν νὰ ἀναγνωρισθεῖ ὡς ἅγιος κάποιος ὁ ὁποῖος δέχεται μαρτύριο ὑπὲρ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως χωρὶς νὰ ἔχει προηγηθεῖ βάπτισή του⁴⁵.

3. Θεάρεστη βιοτή⁴⁶.

σιώτερον βάπτισμα, ὅτι αὐτὸς μὲν πείρα συναποθνήσκει τῷ Κυρίῳ, οἱ δὲ λοιποὶ τύπῳ», Διαταγαὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων V, 6, 8, Μ. ΜΕΤΖΓΕΡ (ἔκδ.), *Les Constitutions Apostoliques*, τ. II, [SC 329] (Paris, 1986) 218· ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ, *Λόγος ΙΖ΄. Εἰς τὰ Ἅγια Φῶτα, ιζ΄*, PG 36, 353C-356A· ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Ὁμιλία ἐγκωμιαστική. Εἰς τὸν ἅγιον μάρτυρα Λουκιανόν, β΄*, PG 50, 522. «Ἡ ἀνάδειξις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 281· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΔΕΡΚΩΝ, «Ἡ ἀναγνώρισις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 226· ΤΣΑΜΗ, *Ἀγιολογία*, 104-106, 128· ΔΟΥΝΔΟΥΛΑΚΗ, «Κανονικαὶ Πράξεις Διακήρυξης τῆς Ἀγιότητος», 114, 115. Βλ. καὶ Α. ΚΟΡΑΚΙΔΗ, *Ἀγιότητα καὶ Μαρτύριο. Ἡ Ἀγιολογία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας*, Ἀθήνα 2000· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΡΑΪΣΑΡΙΔΗ, ΠΡΩΤΟΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, «Τὸ μαρτύριο ὡς διαχρονικὴ ἐμπειρία τῆς Ἐκκλησίας», σὺ «Τὸ μαρτύριο τῶν Ἁγίων Τεσσαράκοντα μαρτύρων καὶ τὸ ἱστορικὸ τῆς Ἱ. Μονῆς Τεσσαράκοντα μαρτύρων Σπάρτης, Σπάρτη 2004, 13-55· ΥΦΑΝΤΗ, *Ἡ Ἀγιότητα τοῦ Μαρτυρίου καὶ ἡ μαρτυρία τῆς Ἀγιότητος*, 25-137· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «The Sanctity of Blood. Martyrdom as Ecclesiastical Witness according to Orthodox Tradition», σὺ «A Cloud of Witnesses. Opportunities for Ecumenical Commemoration». *Proceedings of the International Ecumenical Symposium, Monastery of Bose, 29/10-2/11 2008*, [Faith and Order Paper 209], Geneva 2009, 54-61. Γιὰ τὶς περιπτώσεις ἔνταξης τῶν ἐξ ἀρνησιχρίστων νεομαρτύρων στὴ χορεία τῶν Ἁγίων βλ. ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ Ἑορτολόγιο*, 66-67· ΖΑΧΑΡΙΑΔΟΥ, «Βίοι νεοτέρων ἁγίων: ἡ ἐπαρρύπνηση γιὰ τὸ ποιμνιο», 221-223· ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, *Τὸ Ὑμνασιολογικὸ Ἔργο τῶν Κολλυβάδων*, 115-121· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο καὶ οἱ νεομάρτυρες», 699-700, 710. Πρβλ. καὶ ΤΣΑΜΗ, «Ἡ θεληματικὴ προσέλευση στὸ μαρτύριο ἀγιορειτῶν νεομαρτύρων», 350-351· ΒΑΡΒΟΥΝΗ, *Λαογραφικὰ τῶν νεομαρτύρων*, 29-30.

45. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 45· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ Ἑορτολόγιο*, 88-89· ΤΣΑΜΗ, *Ἀγιολογία*, 128. Βλ. τὸν ἑορτασμὸ τῆς μνήμης τῶν ἁγίων Νηπίων ποὺ σφάχθησαν ἀπὸ τὸν Ἡρώδη κατὰ τὴν 29^η Δεκεμβρίου, ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ (spuria), *Εἰς τοὺς ἁγίους Πατέρας καὶ προφήτας, καὶ εἰς τὴν πάνσεπτον Ἐκκλησίαν, καὶ εἰς τὸν λδ΄ ψαλμόν*, 7, PG 28, 1069D-1072A· ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ, *Λόγος εἰς τὴν Γέννησιν τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὰ Νήπια τὰ ἐν Βηθλεὲμ ἀναρεθέντα ὑπὸ Ἡρώδου*, PG 46, 1127A-1150C· ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ (spuria), *Εἰς τὸν Ἡρώδη καὶ εἰς τὰ νήπια*, PG 61, 699-702· ΕΠΦΑΝΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ, *Κατὰ αἰρέσεων ὀγδοήκοντα τὸ ἐπικληθὲν Πανάριος εἶτ΄ οὖν Κιβωτός, Τόμος δευτέρος τοῦ δευτέρου βιβλίου Κατὰ Ἱερρακιτῶν, Τεσσαρακοστὴ ἑβδόμη, ἡ καὶ ἐξηκοστὴ ἑβδόμη, Δ΄*, PG 42, 177B-C· ΦΩΤΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, *Τὰ Ἀμφιλόχεια ἢ Λόγων ἱερῶν καὶ ζητημάτων ἱερολογία, Ἐρώτησις ΚΣτ΄*, PG 101, 191B-198A.

46. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 46· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ Ἑορτολόγιο*, 89-90· GALATARIOU, *The making of a Saint*, 87-95· ΔΟΥΝΔΟΥΛΑΚΗ, «Κανονικαὶ Πράξεις Διακήρυξης τῆς Ἀγιότητος», 115. Βλ. ἐπὶ παραδείγματι τὴ διατύπωση ποὺ μετέρχεται ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις ἔνταξης τῆς Ὁσίας Σοφίας τῆς Κλεισούρας στὸ ἀγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας: «...ἐν ὁσιότητι ἀσκηθεῖσα, ἀγιότητι βίου

4. Ἐξάιρετη προσφορά στή Χριστιανική Ἐκκλησία⁴⁷. Στό εὖρος τῆς συγκεκριμένης προϋπόθεσης ἐμπίπτει ἐπὶ παραδείγματι ἡ προσφορά τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου⁴⁸.
5. Ἐπιτέλεση θαυμάτων⁴⁹, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὰ λείψανα τῶν ἁγίων⁵⁰. Στό Συνοδικό Γράμμα πού ἐξαπολύει ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης Ματθαῖος Β' (1596, 1598-1602) σχετικά μὲ τὴν ἀναγνώριση τῆς ἁγίας Φιλοθέης τῆς Ἀθηναίας, λίγο μετὰ ἀπὸ τὸν θάνατό της στὶς 19 Φεβρουαρίου 1589, σημειώνει ὅτι τὸ σκῆνωμα τῆς Φιλοθέης εὐωδιάζει καὶ τελεῖ θαύματα, γεγονός πού ἀποκαλύπτει τὴν ἁγιότητά της καὶ δικαιολογεῖ μεταξὺ ἄλλων

διακριθεῖσα καὶ τύπον καὶ ὑπογραμμὸν ἀρετῆς καὶ ἐγκρατείας καὶ ἀγαθοεργίας ἐαυτὴν παρὰδοῦσα...», σὺν www.imkastorias.gr/index.php/osia-sofia/item/1073-praksi-agiokatatakseos (15/7/2016). Στὴ Συνοδικὴ Πράξι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ ἀναγνώρισης ὡς ἁγίων τῶν ἐπισκόπων Σμύρνης Χρυσοστόμου, Κυδωνιῶν Γρηγορίου, Μοσχονησίων Ἀμβροσίου, Ἰκονίου Προκοπίου, Ζήλων Εὐθυμίου καὶ τῶν κληρικῶν καὶ λαϊκῶν πού μαρτύρησαν μαζί τους, σημειώνεται ὅτι ἡ ἀναγνώριση βασιίεται στὴ «θεάρεστον πολιτεία» καὶ τὸ «μαρτύριόν» τους, ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ὁ Ἐθνομάρτυρας Ἅγιος Χρυσόστομος, 141.

47. Βλ. καὶ ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων σὺν Ἐορτολόγιο*, 106-107, 115.

48. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 46· ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ, ΜΗΤΡ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ, «Ἀνακήρυξις Ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 360· ΓΕΛΩΝ, Ἁγιοποιήσις, 101· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων σὺν Ἐορτολόγιο*, 107-108.

49. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 46· ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ, *Διαπίστωση καὶ Διακήρυξις*, 45-49· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων σὺν Ἐορτολόγιο*, 90-94· ΓΑΛΑΤΑΡΙΟΤΟΥ, *The making of a Saint*, 86-87· APPLGATE, «The Orthodox Church process of Canonization», 4-5. Βλ. καὶ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Τὸ ὑμνοαγιολογικὸ ἔργο τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου», 546-547. Πρὸβλ. *Ἐπιστολὴ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρου πρὸς Πέτρον τὸν Κλαίρικον περὶ τῶν μετὰ τὸ σχίσμα Ἁγίων τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν γενομένων ἐν αὐτῇ θαυμάτων. Ἐκδιδομένη νῦν τὸ πρῶτον ὑπὸ Ἀνδρέου Κορομηλᾶ*, Ἀθήνησι 1844· ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Οἱ νέοι ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας», 252-253· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ (εἰσαγ., ἐπιμ. κειμένων), *Εὐγενίου Βουλγάρου ἔργα. Θεολογικά-Ἱστορικά-Μεταφράσεις*, [Ἀθωνικά Ἀνάλεκτα 6], Θεσσαλονίκη 2013, 21-27, 95-210. Βλ. ἐπίσης Β. Δ. ΚΟΥΚΟΥΣΑ, «Ὁ Ἅγιος Νικόλαος ὁ Προσκυνητής. Ἱστορικὸ στιγμιότυπο τῆς κοινῆς παρουσίας ἀνατολῆς καὶ δύσεως μετὰ τὸ σχίσμα τοῦ 1054», *Βυζαντινὸς Δόμος* 13 (2002-2003) 173-184.

50. Βλ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΡΙΟΥ, Ὁ Ἀντίπαλας ἦτοι Ἀγῶνες ὑπερθαύμαστοι καὶ ἡρωϊκὰ παλαίματα, καὶ τῶνόντι ὑπερφνή κατορθώματα τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Μάρκου Ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἐφέσου, τοῦ πίκλην Εὐγενικοῦ, χ.τ. 1785, 2-3· Ἐκθεσι τῆς ἐπὶ τῶν κανονικῶν ζητημάτων Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῆς 20^{ῆς} Φεβρουαρίου 1931, «Ἡ ἀνάδειξις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 282. Ἐπίσης, ΔΟΥΝΔΟΥΛΑΚΗ, «Κανονικαὶ Πράξεις Διακήρυξης τῆς Ἁγιότητος», 115. Πρὸβλ. ΧΡ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ, *Κάλλος τὸ ἅγιον*, [Ὁρθόδοξη Μαρτυρία 87], Ἀθήνα 2004, 216-217.

τήν έκδοση τῆς συγκεκριμένης πράξης⁵¹. Ἡ ἐπιτέλεση θαυμάτων θεωρεῖται ἀναγνωριστικό στοιχείο τῆς ἀγιότητος ἑνὸς προσώπου, ὡστόσο δὲν ἀποτελεῖ ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ προϋπόθεσης γιὰ τὴν ἀναγνώρισή του ὡς ἀγίου. Σύμφωνα μὲ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τὸν Χρυσόστομο: «ἅγιοι δέ εἰσι πάντες, ὅσοι πίστιν ὀρθὴν μετὰ βίου ἔχουσι· κἂν σημεῖα μὴ ἐργάζωνται, κἂν δαίμονας μὴ ἐκβάλλωσιν, ἅγιοι εἰσιν»⁵², ἐνῶ κατὰ τὸν ὅσιο Νικοδήμο τὸν Ἀγιορείτη τὰ λείψανα τῶν μαρτύρων «... προσκυνοῦνται ὡς Ἅγια καὶ χωρὶς θαυμάτων, καὶ εὐωδίας, ...», ἀφοῦ καὶ μόνον τὸ μαρτύριο συνιστᾷ ἀπόδειξη ἀγιότητος⁵³. Στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἄλλωστε ὑπάρχουν ἅγιοι ποὺ δὲν ἐπιτέλεσαν θαύματα⁵⁴. Σὲ πρόσφατες Πατριαρχικὲς καὶ Συνοδικὲς Πράξεις ἀναγνώρισης ἀγίων τὸ χάρισμα τῆς διενέργειας θαυμάτων χαρακτηρίζεται, ὅπως καὶ τὸ μαρτύριο αἵματος, ἔκτακτο τεκμήριο τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως⁵⁵.

51. Σ. Κ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, «Συνοδικὸν γράμμα περὶ τῆς κατ' ἔτος πανηγύρεως καὶ τοῦ ἐπ' ἐκκλησίας μνημοσύνου τῆς ὁσίας Φιλοθέης», *Ἐφημερίς τῶν Φιλομαθῶν* ΙΔ' /593 (8 Ἀπριλίου 1866) 921-922.

52. ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Ἐπίσημα εἰς τὴν πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολὴν πρώτην*, Ὀμιλία ΙΔ' ε', PG 62, 575. Βλ. καὶ ΠΑΥΛΟΥ, ΜΗΤΡ. ΣΟΥΗΔΙΑΣ, «Ἡ ἔνταξις Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου εἰς τὸ Ἀγιολόγιον», 325· ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ, «Νικοδήμος ὁ Ἀγιορείτης», 586.

53. ΑΓΙΟΡΕΪΤΙΚΗ ΕΣΤΙΑ (ἔκδ.), *Νέον Μαρτυρολόγιον ἤτοι Μαρτύρια τῶν νεοφανῶν μαρτύρων τῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ τόπους μαρτυρησάντων*, Ἐνετίησιν 1799, [Ἀθωνικὰ Ἀνάλεκτα 3], Θεσσαλονίκη 2009, 29 ὑποσημ. 1.

54. ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἀγίων στὸ Ἐορτολόγιο*, 93-94· ΤΣΑΜΗ, *Ἀγιολογία*, 128. Ἦς σημειωθεῖ ὅτι στίς ἐπιστολὰς τοῦ καθηγουμένου τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Διονυσίου Γαβριήλ, τοῦ ἱερομονάχου Ἀθανασίου Ἰβηρίτη, τοῦ γέροντα Παύλου ἱατροῦ, τῶν προηγουμένων Πλάτωνος καὶ Γρηγορίου, τοῦ γέροντα Παύλου, τοῦ Γερασίμου Μικραγιαννανίτου καὶ τοῦ βιβλιοθηκαρίου γέροντα Παντελεήμονα ποὺ ἐπισυνάπτονται στὴν ἐπιστολὴ τῶν ἐπιτρόπων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας ποὺ διαβιβάζεται στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, στίς 8 Μαΐου 1953, ὡς δεῖγμα τῆς ἀγιότητος τοῦ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου θεωρεῖται ἡ εὐωδία τῆς τίμιας κάρας του. Ὡστόσο, στίς ἴδιες ἐπιστολὰς ἐπισημαίνεται ὅτι δὲν σώζεται παράδοση «...περὶ θαυμάτων καὶ σημειῶν γενομένων τῇ ἐπεμβάσει ἢ τῇ ἐπικλήσει τοῦ ὀνόματος τοῦ μακαριστοῦ μνήμης Νικοδήμου», ἀν καὶ «Ἄπαντες ... ὁμοφώνως καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιφυλάξεως ἐκφράζουσι τὴν ἀγαλλίασιν αὐτῶν, διότι ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία ἐπελήφθη τοῦ ζητήματος τῆς ἀγιοποιήσεως ἀνδρὸς τιμῆσαντος καὶ δοξάσαντος τὸ Ἅγιον Ὅρος... Ἐκπροσωποῦντες δὲ οἱ γράφοντες τὴν κοινὴν γνώμην τῶν Ἀγιορείτων πατέρων ἀποφαίνονται ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιφυλάξεως ὑπὲρ τῆς Ἀγιοποιήσεως τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου καὶ ἐφαμίλλου τῶν διαλαμπάντων μεγάλων ἀσκητῶν...», ΠΑΥΛΟΥ, ΜΗΤΡ. ΣΟΥΗΔΙΑΣ, «Ἡ ἔνταξις Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου εἰς τὸ Ἀγιολόγιον», 322, 323.

55. ΔΟΥΝΔΟΥΛΑΚΗ, «Κανονικὰ Πράξεις Διακήρυξης τῆς Ἀγιότητος», 114.

6. Διατήρηση αδιάφθορου καὶ ἄλλτου σκηνώματος⁵⁶. Ἡ διατήρηση αδιάφθορου σκηνώματος δὲν ἀποτελεῖ ὡστόσο αδιάφρεστο τεκμήριο ἀγιότητας, ἐπεὶδὴ κατὰ τὴν πίστη τῆς Ἐκκλησίας δύναται ἡ ἀκεραιότητα τοῦ σώματος ἀποθνήσκοντος νὰ εἶναι ἀπόρροια ἀφορισμοῦ ἢ κατάρας ἀρχιερατικῆς ἢ ἱερατικῆς. Γι' αὐτὸ τὸν λόγο, ἂν δὲν ὑπάρχει ἀξιόπιστη μαρτυρία καὶ δὲν προηγείται ἐπισταμένη ἔρευνα, οἱ χριστιανοὶ ὀφείλουν νὰ μὴν προσκυνοῦν ἄλλτο σῶμα, σύμφωνα μὲ συνοδικὴ πράξη τοῦ 1666 τῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας Παΐσιου, Ἀντιοχείας Μακαρίου καὶ Μόσχας Μακαρίου⁵⁷.

Ἡ ἀναγνώριση ἐνὸς προσώπου ὡς ἀγίου δύναται νὰ λάβει χώρα ἀμέσως μετὰ ἀπὸ τὸν θάνατό του. Δὲν τίθεται δηλαδὴ ζήτημα παρέλευσης συγκεκριμένου ἀριθμοῦ ἐτῶν προκειμένου νὰ ἀναγνωρισθεῖ ἡ ἀγιότητά του⁵⁸. Συνήθως ὅμως ἡ Ἐκκλησία ἀναμένει νὰ περάσουν ὀρισμένα ἔτη γιὰ νὰ προβεῖ στὴν ἐπί-

56. Ὁ.π., 115. Βλ. καὶ Α. Ι. ΦΥΤΡΑΚΗ, *Λείψανα καὶ τάφοι Μαρτύρων κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας*, Ἀθήνα 1955· ΠΑΣΧΟΥ, Ἔργοι, 143-160· Λ. ΜΑΚΣΙΜΟΝΙΪ, «Οἱ ἅγιοι σέρβοι βασιλεῖς», στὸ ΕΛ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΑ-ΓΑΛΑΚΗ (ἐπιστ. ἐπιμ.), *Οἱ ἥρωες τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Οἱ νέοι Ἄγιοι, 8^{ος}-16^{ος} αἰ.*, [ΕΙΕ/ΙΒΕ Διεθνή Συμπόσια 15], Ἀθήνα 2004, 109-110· Σ. Α. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Ἐνας ὁμολογητὴς τῆς δευτέρας εἰκονομαχίας: ὁ ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης Ἀντώνιος († 844)», *Βυζαντινά* 28 (2008) Ἀφιέρωμα στὴ μνήμη τοῦ Γεωργίου Λάββα, 214-215. Βλ. καὶ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ, «Ὁ Ἅγιος Γεράσιμος “ὁ Νέος”. Ἀσκητῆς Κεφαλληνίας (1509-15 Αὐγούστου 1579)», *Θεολογία* 18/1-2 (1940) 15-17· (γιὰ τὴν εὑρεση σκηνώματος τοῦ ἀγίου Σάββα τοῦ νέου τοῦ ἐν Καλύμνῳ) Ἐγγραφὸν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Καλύμνου κ. Ἰσιδώρου πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, Β. ΧΡ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ, Ὁ Ἅγιος Σάββας ὁ νέος ὁ ἐν Καλύμνῳ, Κάλυμνος 51999, 39-41.

57. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΥ ΔΕΛΙΚΑΝΗ, ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ, *Πατριαρχικά ἔγγραφα*, τ. Γ', ἐν Κωνσταντινουπόλει 1905, 136-137· ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ», 46, ὑποσημ. 3· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΔΕΡΚΩΝ, «Ἡ ἀναγνώρισις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθόδοξῃ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 228· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν ἁγίων στὸ Ἐορτολόγιο*, 95-96· ΤΣΑΜΗ, *Ἄγιολογία*, 128.

58. ΒΛ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ, (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Ἀναγνώρισις ἁγίων ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Ἀθηναγόρου», 208· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν ἁγίων στὸ Ἐορτολόγιο*, 112-113· Ι. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, «Τὸ Πάντιμον λείψανον τοῦ Θεοδώρου...», στὸ «Ὁ νεομάρτυς Θεόδωρος ὁ Βυζάντιος, πολιοῦχος Μυτιλήνης». *Πρακτικά Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου, Μυτιλήνη, 17-19 Φεβρουαρίου 1998*, Μυτιλήνη 2000, 249. Στὸ κείμενο τῆς πρότασης ποὺ κατέθεσε ὁ Μητροπολίτης Ναυπάκτου κ. Ἰερόθεος στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο σχετικὰ μὲ τὴν ἀναγνώριση ὡς ὁσίου τοῦ Παΐσιου τοῦ Ἀγιορείτου (ἀρ. 437/30-7-2004) ἐπισημαίνεται: «Τιμηθῆναι δεῖ τὸν ἀείμνηστον πατέρα ἡμῶν Παῖσιον ἀγιορεῖτην μοναχὸν ὡς φίλον, τέκνον καὶ κληρονόμον Θεοῦ, ... καὶ συγκαταριθμηθῆναι αὐτὸν ἐν τοῖς δέλτοις τῶν ὁσίων ἀνδρῶν, εἰ καὶ ἔνδεκα μόλις ἔτη ἀπὸ τῆς ἐνδόξου, ὀσιακῆς καὶ μαρτυρικῆς κοιμήσεως αὐτοῦ παρῆλθον, διότι τοῦτο μὲν καὶ οἱ λίθοι κεκράζονται περὶ τῆς κατὰ Χάριν ἀγιότητος αὐτοῦ, τοῦτο δὲ «μὴ λανθανέτω ἡμᾶς ὅτι μία ἡμέρα παρὰ Κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία» (Β' Πέτρο. γ',

σημη κατάταξή του στο άγιολόγιο της Έκκλησίας. Ένδεικτική ἐπ' αὐτοῦ εἶναι ἡ περίπτωση τοῦ Ἱερομονάχου Βησσαρίωνα τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἀγάθωνος ποῦ προαναφέρθηκε. Ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴ συνεδρίαση τῆς 4^{ης} Ἀπριλίου 2006 ἀποφασίζει νὰ μὴν προχωρήσει τὴ διαδικασία ἀναγνώρισης του ὡς ἀγίου, παρὰ τὶς ἐκδηλώσεις λαϊκῆς εὐσέβειας. Συγκεκριμένα, ἡ εὕρεση τοῦ ἀδιάφθορου σκηνώματος τοῦ Ἱερομονάχου Βησσαρίωνα προκαλεῖ ἀθρόα συρροὴ πλήθους πιστῶν. Ἡ Ἐκκλησία προκειμένου νὰ ἀποσοβῆσει τὸ ἐνδεχόμενο παραπλάνησης τοῦ ποιμνίου της μὲ ὅλες τὶς ἀρνητικὲς ἐπιπτώσεις ποῦ αὐτὸ συνεπάγεται, ἐπιστρατεύει τὴ συμμαχία τοῦ χρόνου. Θέτει ἔτσι ἑαυτὴν σὲ καθεστῶς ἀναμονῆς τῆς ἀποκάλυψης τῆς ἀγιότητος τοῦ συγκεκριμένου προσώπου, γεγονός ποῦ θὰ ἐπιτρέψει ἀνενδοίαστα καὶ τὴν ἐπίσημη ἀναγνώρισή του ὡς ἀγίου στο μέλλον⁵⁹.

Ἡ Ἐκκλησία ἐποπτεύει τὴ διαδικασία ἀναγνώρισης ἀγίων μὲ ἀπώτερο στόχο τὴν προφύλαξη τῆς αὐθεντικῆς πίστεως⁶⁰. Πρόκειται γιὰ συνειδητὴ καὶ ὑπεύθυνη στάση τῆς Ἐκκλησίας, ἡ ὁποία παραμένει ἀναλλοίωτη ἀνὰ τοὺς αἰῶνες. Στὴν Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξη ἀναγνώρισης ὡς ἀγίων τῶν νεομαρτύρων ἱεραρχῶν τῆς Κρήτης καὶ τῶν μετ' αὐτῶν μαρτυρησάντων λαϊκῶν καὶ κληρικῶν (21 Σεπτεμβρίου 2000), ποῦ ἐκδίδεται μετὰ ἀπὸ αἴτημα ποῦ διαβιβάζεται στο Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Ἐπαρχιακὴ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης, σημειώνεται ἐμφατικὰ ὅτι πρὸ τῆς τελικῆς ἀπόφασης πραγματοποιήθηκε ἐνδελεχὴς ἔρευνα καὶ προσεκτικὴ συλλογὴ ἀξιόπιστων μαρτυριῶν περὶ τῆς ἀγιότητος τῶν συγκεκριμένων προσώπων, ἔτσι ὥστε νὰ μὴν

8-9)». Ἐπίσης, ΜΑΚΣΙΜΟΝΙΪ, «Οἱ ἅγιοι σέρβοι βασιλεῖς», 109. Χαρακτηριστικὴ ἀπὸ τὴν ἄλλη εἶναι ἡ περίπτωση τοῦ ὁσίου Ἰωάννη τοῦ Καρπαθίου ὁ ὁποῖος φαίνεται ὅτι ἔζησε τὸν 7^ο αἰῶνα καὶ ἡ ἐπίσημη Συνοδικὴ καὶ Πατριαρχικὴ Πράξη ἀναγνώρισης του ὑπογράφεται στὶς 20 Αὐγούστου 1985, ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Νεοφανεῖς Ἀστέρες τοῦ νοητοῦ στερεώματος», 237-238. Ἀνάλογη εἶναι καὶ ἡ περίπτωση τοῦ ἀγίου Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης ὁ ὁποῖος ἐνῶ ἄκμασε τὸν 12^ο αἰῶνα, ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξη ἐκδίδεται στὶς 10 Ἰουνίου 1988, Δ. ΒΑΚΑΡΟΥ, ΠΡΩΤΟΠΡ., «Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης: Ὁ ἱεράρχης καὶ ἅγιος» στο Ἅγιος Εὐστάθιος, *Πρακτικὰ Θεολογικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Εὐσταθίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη, 7-9 Νοεμβρίου 1988*, Θεσσαλονίκη 1989, 109-116· ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Οἱ νέοι ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας», 262.

59. *Περὶ τοῦ λειψάνου τοῦ Ἱερομονάχου π. Βησσαρίωνος καὶ ἄλλων ὑποθέσεων*, Δελτίον Τύπου, στο www.ecclesia.gr/greek/holysynod/holysynod.asp?id=687&whatsub=dtypou (20/6/2016).

60. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Περὶ τῆς ἀνακηρύξεως ἀγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ», 333-334· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Οἱ νεομάρτυρες*, 28· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἀγίων στο Ἐορτολόγιο*, 69· ΠΑΣΧΟΥ, *Ἅγιοι*, 126. Πρβλ. ΤΣΕΤΣΗ, ὁ.π., 75-85.

δοθεῖ «...ἀφορμὴν τοῖς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως ἡμῶν ἐχθροῖς ψόγου καὶ διαβολῆς κατὰ τῶν ἱερωτέρων...»⁶¹. Κατὰ τὸν ἅγιο Ἀθανάσιον τὸν Πάριον ἡ ἔκδοσις πράξης ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ ἀυθεντία ἐξυπηρετεῖ τὴν ἀνάγκη διαβεβαίωσης καὶ ἀσφαλοῦς τεκμηρίωσης τῆς ἀγιότητος ἑνὸς προσώπου, ὅταν δὲν ὑπάρχει μαρτύριο αἵματος ἢ ὁμολογία πίστεως γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ μὲ τὸν πλέον κατηγορηματικὸ τρόπο τὴν ἀκλόνητη πίστιν τοῦ στα δόγματα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας⁶². Ἐπιπλέον, βεβαιώνει περὶ τοῦ ὀσιακοῦ βίου τοῦ προσώπου ποῦ ἀναγνωρίζεται ὡς ἅγιος καὶ περιφρουρεῖ τὴ γνησιότητα τῶν θαυμάτων ποῦ ἐπιτελεῖ⁶³.

Ἡ ἔκδοσις Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξης γιὰ τὴν ἀναγνώριση ἑνὸς ἁγίου μετουσιώνει σὲ ἐπίσημη ἐκκλησιαστικὴ ἀπόφασις τὴν κοινὴ πεποίθησι τῶν πιστῶν⁶⁴. Μὲ δεδομένο ὅτι ἡ τιμὴ πρὸς ἕνα ἅγιο ξεκινᾷ καὶ ἀναπτύσσει-

61. «Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις Κατατάξεως εἰς τὸ Ἁγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Ἱεραρχῶν Μητροπολίτου Κρήτης Γερασίμου καὶ Ἐπισκόπων Κνωσσοῦ Νεοφύτου, Χερρονήσου Ἰωακείμ, Λάμπης Ἱεροθέου, Σητείας Ζαχαρίου, Πέτρας Ἰωακείμ, Ρεθύμνης Γερασίμου, Κυδωνίας Καλλινίκου, Κισάμου Μελχισεδεκ καὶ Διοπόλεως Καλλινίκου», Ὁρθοδοξία περ. Β΄, 7/3 (2000) 381-384· ΔΟΥΝΔΟΥΛΑΚΗ, «Κανονικαὶ Πράξεις Διακήρυξης τῆς Ἀγιότητος», 106-107, 116, 120-122.

62. Βλ. καὶ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Ὁ Ἅγιος Γεράσιμος ὁ Νέος», 18: «Ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία διὰ τὴν ἀνακήρυξιν ἑνὸς ἁγίου ἐστηρίζετο ἢ ἐπὶ τοῦ μαρτυρικοῦ θανάτου αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως, ἢ ἐπὶ τῆς ἀγιότητος τοῦ βίου καὶ τῶν θαυμάτων. Διὰ τὴν πρόωπην περιπτώσιν ἀπηρεῖτο ἀπλῶς ἢ πιστοποιήσας τοῦ γεγονότος τοῦ μαρτυρίου, διὰ δὲ τὴν δευτέραν ἔκθεσις μαρτύρων ἀξιοπίστων βεβαιούντων τὸν ἅγιον βίον καὶ τὰ θαύματα».

63. ΠΑΣΧΟΥ, «Ὁ Μοναχισμὸς, οἱ Νεομάρτυρες καὶ ἡ παράδοσις. Ὑμναγιολογικὰ κείμενα τοῦ ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου καὶ τοῦ Ἀθανασίου Παρίου σὲ κριτικὴ ἔκδοσις», 310-311· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, Ἅγιοι, 113· ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Τὸ ὑμνοαγιολογικὸ ἔργον τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου», 532· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, Τὸ Ὑμναγιολογικὸ Ἔργον τῶν Κολλυβάδων, 112-113. Τὸ ζήτημα τῶν ἐξ ἀρνησιχρίστων νεομαρτύρων ἐπιλύεται μὲ συνοδικὴ ἀπόφασις, τὴν ὁποία ἀποστέλλει ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄ στὸν Μητροπολίτη Χίου Διονύσιον σχετικὰ μὲ τὴν ἀναγνώριση ὡς ἁγίου τοῦ νεομάρτυρα Μάρκου τοῦ νέου, θεσπίζοντας «...ὡς τελείους Ἅγιους Μάρτυρας, τοὺς πρότερον τὸν Χριστὸν ἀρνησαμένους, εἶτα τελειωθέντας διὰ μαρτυρικοῦ θανάτου. ...», ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, Τὸ Ὑμναγιολογικὸ Ἔργον τῶν Κολλυβάδων, 118-120· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον καὶ οἱ Νεομάρτυρες», 710. Γιὰ τὴ θέση τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα τῆς ἀναγνώρισης τῆς ἀγιότητος τῶν ἐξ ἀρνησιχρίστων νεομαρτύρων, ὅπως καταγράφεται στὴν Προαναφάρισιν περὶ τοῦ Νέου Λειμωναρίου βλ. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Τὸ ὑμνοαγιολογικὸ ἔργον τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου», 532-534, 552-553· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, Τὸ Ὑμναγιολογικὸ Ἔργον τῶν Κολλυβάδων, 97-99, 115, 289-297. Βλ. ἐπίσης, ΤΣΑΜΗ, Ἁγιολογία, 134.

64. «...ἔγνωμεν τὴν κοινὴν τῶν πιστῶν συνείδησιν, κατὰ τὸ ἀνεκαθεν κρατοῦν ἔθος, εἰς ἐκκλησιαστικὴν Πράξιν καὶ ἀπόφασιν μετουσιούντες, τὴν προσήκουσαν τοῖς θεοῖς ἀνδράσι καὶ τούτῳ ἀπονεῖμαι τιμὴν», ΒΛΑΧΟΥ, Ὅσιος Εὐγένιος ὁ Αἰτωλός, 106· ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ.

ται άρχικά σέ τοπικό επίπεδο, ή Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη έπισημοποιεί και δίνει οικουμενικές διαστάσεις στην άπόδοση τής συγκεκριμένης τιμής⁶⁵. Όταν τό 1997 ό Μητροπολίτης Άττικής Παντελεήμων (Μπεζενίτης) καταθέτει αίτημα στην Έκκλησία τής Ελλάδος για την άναγνώριση του όσιου Έφραίμ του νέου, έπισημαίνει ότι σύμφωνα με την παράδοση τής Όρθοδόξου Έκκλησίας «... τους Άγίους άνακηρύσσει και καθιερώνει ή συνείδησις του έκκλησιαστικού πληρώματος, ή δέ διοικητική Άρχή τής Έκκλησίας έπικυρώνει άπλώς την πίστιν του εύσεβοϋ λαου και ή άπόφασις αυτής έχει διαπιστωτικό χαρακτήρα»⁶⁶. Άν και άπαραίτητος όρος για την άνακήρυξη τής άγιότητας ένός προσώπου είναι ή «συνεπίνευσις τής έκκλησιαστικής συνειδήσεως», σημαίνουσα είναι και ή τοποθέτηση τής άνώτατης Έκκλησιαστικής Άρχής. Σύμφωνα με τή διδασκαλία τής Έκκλησίας, οι άποφάσεις τής Συνόδου άποτελοϋν μέρος τής έκκλησιαστικής συνείδησης. Ός εκ τούτου ή τελευταία δέν άφορᾶ

ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Νεοφανεΐς Άστέρες του νοητού στερεώματος», 234, 235-236· ΤΣΕΤΣΗ, *Ή ένταξις των Άγιων στο Έοροτολόγιο*, 137· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Η διαδικασία έντάξεως άγιων στο έοροτολόγιο κατά την πράξη του Οικουμενικού Πατριαρχείου», 123. Βλ. έπίσης, *Έπιστολή του Θεοφιλεστάτου πρώην Μαΐνης κυρίου Έρεμίου, ως εκ προσώπου τής περιφήμου νήσου Κεφαλληνίας, άναφερομένη προς τον Παναγιώτατον Οικουμενικόν Πατριάρχην κύριον Κύριλλον*: «...δεόμενοι ίκετικώς άξιῶσαι έκδοθῆναι συνοδικώς τιμᾶσθαι κανονικῶς και έν τῷ άριθμῷ των όσιων και άγιων άνδρων καταλεχθῆναι (ό άγιος Γεράσιμος ό Νέος)»., E. LEGRAND, *Bibliographie hellénique ou description Baisonnée des ouvrages publiés par des Grecs au dix-septième siècle*, I, Paris 1894, 190· Βιβλίον του όρθου λόγου, βεβαίως καλούμενον. Τυπωθέν διά δαπάνης και έπιμελείας του θεοφιλεστάτου επισκόπου πρώην Μαΐνης κυρίου Έρεμίου έν Λωνδώνη παρά Ίωάννη τῷ Άβιλανδ κατά τό αρχε έτος τής ένσάρκου του Σωτήρος ήμῶν οικονομίας, άνατ. έν Άθήναις 2006, 4· Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις τής έν τῷ Άγιολογίῳ τής Όρθοδόξου Έκκλησίας Κατατάξεως του έν Έρομονάχοις Όσιου Πορφυρίου του Καυσοκαλυβίτου στο <http://www.ec-patr.org/docdisplay.php?lang=gr&id=2049&tla=gr> (20/6/2016): «...έγνωμεν καθιερωθῆναι άπό του νϋν και έπισημως την έως τουδε άυθορμήτως άναφερομένην τιμήν τῷ μακαρίῳ τούτῳ άνδρὶ Πορφυρίῳ...».

65. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Η άναγνώρισις των άγιων έν τῇ Όρθοδόξῃ Έκκλησίᾳ», 38, ύποσημ. 2· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΔΕΡΚΩΝ, «Η άναγνώρισις άγιων έν τῇ Όρθοδόξῃ Έκκλησίᾳ κατά την τάξιν του Οικουμενικού Πατριαρχείου», 227· ΤΣΕΤΣΗ, *Ή ένταξις των Άγιων στο Έοροτολόγιο*, 119, 133-134, 137, 169-170, 181-183· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Η διαδικασία έντάξεως άγιων στο έοροτολόγιο κατά την πράξη του Οικουμενικού Πατριαρχείου», 121.

66. www.tovima.gr/society/article/?aid=384908&wordsinarticle=όσιος%3βεφραίμ (13/6/2016). Η διαδικασία δέν όλοκληρώθηκε, άλλα ή Έερᾶ Σύνοδος τής Έκκλησίας τής Ελλάδος (άρ. 1249/649/14-5-1998), συναινώντας στην άναγνώριση του όσιου Έφραίμ, του έν έτει 1436 μαρτυρήσαντος, είχε προωθήσει τό αίτημα προς τό Οικουμενικό Πατριαρχείο, ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗ (έπιμ.), *ΕύρετήριοΝ Νομοκανονικών Άποφάσεων*, 57.

μόνον στήν πίστη τῶν ποιμαινόμενων, ἀλλά καλλιεργεῖται καί ἐλέγχεται ἀπό τή συνοδική πράξη τῆς ποιμαίνουσας Ἐκκλησίας⁶⁷. Στήν Πατριαρχική καί Συνοδική Πράξη κατάταξης στοῦ ἀγιολόγιου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Ἱεραρχῶν Μητροπολίτου Κρήτης Γερασίμου καί Ἐπισκόπων Κνωσσοῦ Νεοφύτου, Χερρονήσου Ἰωακείμ, Λάμπης Ἱεροθέου, Σητείας Ζαχαρίου, Πέτρας Ἰωακείμ, Ρεθύμνης Γερασίμου, Κυδωνίας Καλλινίκου, Κισάμου Μελχισεδέκ καί Διοπόλεως Καλλινίκου καί τῶν μετ' αὐτῶν μαρτυρησάντων κληρικῶν καί λαϊκῶν, ἐπισημαίνεται ὅτι ἡ ἔκδοση τῆς Πράξης ἐντάσσεται στοῦ χρέος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, νά προνοεῖ γιά τή «διατράνωση τῆς ἀληθείας τῶν διαφημισθέντων». Νά μεριμνᾷ δηλαδή γιά τήν ἀνάδειξη τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνείδησης περὶ τῆς ἀναγνώρισης τῶν ἁγίων, μέ τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς καί στή σύγχρονη ἐποχή, παρὰ τίς πνευματικῆς ἀστοχίες τῶν ἀνθρώπων, εὐεργετεῖ τὸν κόσμον, καί τοιουτοτρόπως νά στηριζέται τοὺς Ὁρθοδόξους στήν πίστη τους⁶⁸.

Πατριαρχικῆς καί Συνοδικῆς Πράξεις ἀναγραφῆς στοῦ ἀγιολόγιου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐκδίδονται ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο γιά νά ἐπικυρώσουν τὴν πάνδημη μαρτυρία περὶ τῆς ἀγιότητος τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν Διονυσίου Α' (1466-1471, 1489-1491)⁶⁹ καί Νήφωνος τοῦ Β' (1486-1489, 1497-1498), ὁ τελευταῖος ἐννέα μόλις ἔτη μετὰ ἀπὸ τὸν θάνατό του (1508), τὸ 1517⁷⁰. Στὴν περίπτωση τοῦ ἁγίου Γερασίμου τοῦ νέου ἐν Κεφαλληνίᾳ, στήν Πατριαρχική καί Συνοδική Πράξη ποὺ ἐκδίδεται ἐπὶ πατριαρχίας Κυρίλλου τοῦ Λουκάρεως, τὸ 1622⁷¹, προβλέπεται ὅτι ὁποῖος ἐπιδείξει ἀπειθεία στὴ συ-

67. «Εἰσήγησις τοῦ Μητροπολίτου Πατρῶν Νικοδήμου περὶ ἀνακηρύξεως τοῦ ἔθνομάρτυρος Μητροπολίτου Σμύρνης Χρυσοστόμου (Καλαφάτη) ὡς ἱερομάρτυρος († 1922)», ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Ὁ Ἐθνομάρτυρας Ἅγιος Χρυσόστομος, 136-137.

68. «Πατριαρχική καί Συνοδική Πράξη Κατάταξεως εἰς τὸ Ἅγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Ἱεραρχῶν Μητροπολίτου Κρήτης Γερασίμου καί Ἐπισκόπων Κνωσσοῦ Νεοφύτου, Χερρονήσου Ἰωακείμ, Λάμπης Ἱεροθέου, Σητείας Ζαχαρίου, Πέτρας Ἰωακείμ, Ρεθύμνης Γερασίμου, Κυδωνίας Καλλινίκου, Κισάμου Μελχισεδέκ καί Διοπόλεως Καλλινίκου», 382.

69. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 38.

70. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Περὶ τῆς ἀνακηρύξεως ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 332· Β. Θ. ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ, Ἱστορία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (1453-Σήμερον), Θεσσαλονίκη 1987, 118· ΤΣΕΤΣΗ, Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στοῦ Ἐορτολόγιου, 60· ΚΑΣΑΠΗ, Οἱ ἀνακηρύξεις ἁγίων στὴ Ρωσική Ἐκκλησία, 15.

71. Στὴν Πατριαρχική καί Συνοδική Πράξη σημειώνεται: «...συνοδικῶς θεσπιζόμεν ... γνώμη καί τῶν παρευρεθέντων μακαριωτάτων Πατριαρχῶν τοῦ τε Ἀντιοχείας, καί τοῦ Ἱεροσολύ-

γκεκριμένη Πράξη καί, ἐφόσον δὲν συνεισται μετὰ ἀπὸ δύο νοθεσίαις, νὰ τιμωρεῖται μὲ ἀποκοπὴ ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας⁷². Ἡ ἴδια πρόβλεψη ὑπάρχει καὶ στὴν Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξη ἀναγνώρισης τοῦ ἁγίου Μάρκου Ἐφέσου τοῦ Εὐγενικοῦ.⁷³

Στὴν Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξη ἔνταξης στὶς ἀγιολογικὰς δέλτους τοῦ ἁγίου Διονυσίου, Ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης (1703), ἐπισημαίνεται ὅτι ἡ συγκεκριμένη Πράξη ἐκδίδεται πρὸς ἱκανοποίησιν τῆς ἔνθεης ἐπιθυμίας τοῦ χριστεπώνυμου πληρώματος νὰ ἀναγνωρισθῆ ὡς ἅγιος ἕνα πρόσωπο πὺν χαίρει ἰδιαίτερης τιμῆς καὶ εὐλάβειας ἀπὸ τοὺς πιστοὺς⁷⁴. Ἡ διαδικασία κινεῖται ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου Τιμόθεο καὶ τὸν Ἡγούμενο τῆς Μονῆς Στροφάδων στὴ Ζάκυνθο Ἄνθιμο, οἱ ὅποιοι ἀποστέλλουν στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο πολυσέλιδο ὑπόμνημα σχετικὰ μὲ τὴν ἀγιότητα τοῦ βίου καὶ τὴ θεάρεστη πολιτεία τοῦ ἁγίου Διονυσίου. Τὸ αἴτημα ἐξετάζεται ἀπὸ τὴν Πατριαρχικὴ Σύνοδο, ἡ ὁποία ἐκδίδει τὴ σχετικὴ Πράξη⁷⁵. Ὁ Μητροπολίτης Ἰωαννίνων Ἰωαννίκειος, ὁ πρῶην Βελλᾶς Λεόντιος, ὁ Περιστερᾶς Σεραφεῖμ καὶ πλῆθος κληρικῶν καὶ λαϊκῶν ὑποβάλλουν πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ἔκθεση πὺν βεβαιώνει τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν τιμὴ πὺν ἀπολαμβάνει ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ συνείδηση ὁ ἅγιος νεομάρτυς Γεώργιος ὁ ἐν Ἰωαννίνοις ἀθλήσας. Στὶς 19 Σεπτεμβρίου 1839, μόλις δεκαοκτῶ μῆνες μετὰ ἀπὸ τὸν μαρτυρικὸ του θάνατο, ἐκδίδεται Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξη κατάταξίς του στὴ χορεία τῶν ἁγίων⁷⁶.

μων...», Βιβλίον τοῦ ὀρθοῦ λόγου, βεβαίωσις καλούμενον, 10· ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Ὁ Ἅγιος Γεράσιμος “ὁ Νέος”», 19· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ Ἐορτολόγιο*, 182.

72. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Ὁ Ἅγιος Γεράσιμος “ὁ Νέος”», 24-25· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ Ἐορτολόγιο*, 119, 181-183.

73. Βλ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΔΕΡΚΩΝ, «Ἡ ἀναγνώρισις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 227· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ Ἐορτολόγιο*, 60, 117-118, 192-193.

74. Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου Ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης τοῦ Ζακύνθου. Συντεθεῖσα παρὰ Γεωργίου Συπάνδρου Ζακύνθου τοῦ ἐλαχίστου ἐν Ἱεροδιακόνοις, Καὶ ἀφιερωθεῖσα τῇ Ἐκλαμπροτάτῃ καὶ Περιβλέπτῃ Κοινότητι καὶ Πολιτείᾳ Ζακύνθου. Τὰ νῦν μετατυπωθεῖσα, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθεῖσα, Ἐνετίησι 1790, 7. Βλ. τὴ σχετικὴ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξη στὸ ΝΤ. ΚΟΝΟΜΟΥ, *Ἅγιος Διονύσιος ὁ πολιοῦχος Ζακύνθου*, Ἀθήνα 1969, 130-131.

75. Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου Ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης τοῦ Ζακύνθου, 6, 7· ΚΟΝΟΜΟΥ, *Ἅγιος Διονύσιος*, 128-132.

76. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Περὶ τῆς ἀνακηρύξεως ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῃ Ἐκ-

Στὸ πρωτοσέλιδο τῆς ἐφημερίδας «Ἀπόστολος Ἀνδρέας» στίς 16 Μαρτίου 1955 ἀπαντᾷ ἄρθρο ὑπὸ τὸν τίτλο: «Ὁ Μητροπολίτης Πενταπόλεως Νεκτᾶριος ἔχει ἀγιάσει εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος»⁷⁷. Στίς 8 Νοεμβρίου 1956 σὲ ἄρθρο ποὺ δημοσιεύεται στὴν ἐφημερίδα «Ἐστία» σημειώνεται ὅτι ἡ Αἴγινα ἐορτάζει τὴ μνήμη τοῦ τοπικοῦ τοῦ ἁγίου, θαυματουργοῦ Νεκταρίου, ὁ ὁποῖος εἶναι πρωτίστως ἅγιος τοῦ λαοῦ⁷⁸. Ἦδη ἀμέσως μετὰ ἀπὸ τὴν κοίμησή του, φιλοτεχνεῖται ἡ εἰκόνα τοῦ ἁγίου ποὺ τοποθετεῖται σὲ προσκνητᾶρι ἐντὸς τοῦ καθολικοῦ τῆς Μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος στὴν Αἴγινα. Τὸ 1932 συντάσσεται ἡ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου, ἐνῶ ἀπὸ τὸ 1949 ὁ ἐορτασμός τῆς μνήμης του ἀποκτᾷ ἀνδρῆμο χαρακτηριστῆρα⁷⁹. Στίς 30 Νοεμβρίου 1959 ὁ τότε Μητροπολίτης Ὑδρας, Σπετσῶν καὶ Αἰγίνης Προκόπιος ὑποβάλλει, μαζὶ μὲ τὸν σχετικὸ φάκελο, αἴτημα πρὸς τὴν Ἱερά Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νὰ προβεῖ στίς ἀπαραίτητες ἐνέργειες γιὰ τὴν ἀναγνώριση ὡς ἁγίου τοῦ Μητροπολίτη Πενταπόλεως Νεκταρίου. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, μετὰ ἀπὸ εἰσήγηση τοῦ τότε Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Παντελεήμονα Α΄⁸⁰, διαβιβάζει τὸ σχετικὸ φάκελο στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ζητώντας νὰ ἐκδοθεῖ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις⁸¹. Στὸ αἴτημά της ἐπισημαίνεται ὅτι

κλησία», 333· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Οἱ νεομάρτυρες*, 127-129· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων* στὸ *Ἐορτολόγιο*, 70. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Μάρτυρος Γεωργίου, πονηθεῖσα παρὰ ἐλαχίστου ἱερομονάχου Χρυσάνθου τοῦ ποτε Λαϊνᾶ σώζεται σὲ χειρόγραφο ποὺ ἀντιγράφεται 39 μόλις ἡμέρες μετὰ τὸ μαρτύριο τοῦ ἁγίου (17 Ἰανουαρίου 1838), στίς 25 Φεβρουαρίου 1838, Π. ΣΑΜΣΑΡΗ, «Ἡ εἰκονογραφία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου τοῦ Νέου (ἢ Φουστανελά) στὴν ὄψιμη μεταβυζαντινὴ ζωγραφικὴ τῆς περιοχῆς τῶν Σερρών», στὸ *Πρακτικὰ Β΄ Διεθνοῦς Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου «Οἱ Σέρρες καὶ ἡ περιοχή τους. Ἀπὸ τὴν Ὀθωμανικὴ κατάκτηση μέχρι τὴ σύγχρονη ἐποχὴ»*, Σέρρες, 6-9 Ἀπριλίου 2006, τ. Β΄, Σέρρες 2013, 934, ὑποσημ. 8. Βλ. καὶ Μ. ΤΡΙΤΟΥ, «Ὁ νεομάρτυς Γεώργιος ὁ ἐκ Τσουρχλίου Γρεβενῶν καὶ ἐν Ἰωαννίνοις μαρτυρήσας καὶ ἡ τιμὴ του στίς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες τῶν Βαλκανίων», *Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Ἀνωτάτης Ἐκκλησιαστικῆς Ἀκαδημίας Θεσσαλονίκης. Ἀφιέρωμα στὸ Μακαριστὸ Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος κυρὸ Χριστόδουλο*, Θεσσαλονίκη 2011, 867-880.

77. Σ. Γ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, *Ὁ ἅγιος Νεκτᾶριος Πενταπόλεως. Ἡ πρώτη ἅγια Μορφή τῶν καιρῶν μας*, Ἀθήνα 2000, 326.

78. Ὁ.π.

79. Ὁ.π., 329.

80. Βλ. ΠΑΝΤΕΛΗΜΟΝΟΣ, ΜΗΤΡ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ, «Ἀνακήρυξις Ἁγίων ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 359-367.

81. ΤΙΤΟΥ ΜΑΤΘΑΙΑΚΗ, ΜΗΤΡΟΛΙΤΟΥ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ, *Ὁ ἅγιος Νεκτᾶριος Κεφαλᾶς Μητροπολίτης Πενταπόλεως (1846-1920)*, Ἀθήνα 1985, 365-370· ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, *Ὁ ἅγιος Νεκτᾶριος Πενταπόλεως*, 330.

τόν Άγιο Νεκτάριο τιμούν ως άγιο όχι μόνον οί κάτοικοι τής Αΐγινας, αλλά και όλης τής Έλλάδας πού επιθυμούν και παρακαλούν για τήν κατάταξή του στή χορεία τών άγιων. Η οικεία πράξη εκδίδεται στις 20 Άπριλίου 1961 και αντίγραφό της αποστέλλεται στή Μητρόπολη Ύδρας, Σπετσών και Αιγίνης για νά φυλαχθεί στα άρχεία της⁸². Στο σχετικό κείμενο μεταξύ άλλων σημειώνεται ότι για τήν τελική απόφαση τής κατάταξης στο άγιολόγιο τής Όρθοδόξου Έκκλησίας λαμβάνονται υπόψη ή άγιότητα του βίου του Μητροπολίτη Πενταπόλεως και οί αναφορές τών θαυμάτων του⁸³.

Ό Μητροπολίτης Αιτωλίας και Άκαρνανίας Ίερόθεος άναλαμβάνει νά διαβιάσει στή Διαρκή Ίερά Σύνοδο τής Έκκλησίας τής Έλλάδος, ή όποία στή συνέχεια προωθεΐ τον σχετικό φάκελο στο Οίκουμενικό Πατριαρχείο, τό αίτημα πιστών για τήν αναγνώριση ως άγιου του Κοσμᾶ του Αιτωλοῦ⁸⁴. Όταν στις 20 Άπριλίου 1961 εκδίδεται ή Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη κατάταξης του Κοσμᾶ του Αιτωλοῦ στο άγιολόγιο τής Όρθοδόξου Έκκλησίας, ή τιμή στο πρόσωπό του εΐναι ήδη καθιερωμένη και πάνδημη⁸⁵. Στήν Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη αναγραφῆς στο άγιολόγιο τής Όρθοδόξου Έκκλησίας του ιερομονάχου Γεωργίου (Καρσιλίδη) στις 18 Μαρτίου 2008, σημειώνεται ότι ή

82. «Η υπό του Οίκουμενικού Πατριαρχείου ανακήρυξις νέων άγιων», 255-256· ΤΙΤΟΥ, ΜΗΤΡ. ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ, *Ό Άγιος Νεκτάριος Κεφαλάς*, 374-375· ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, *Ό άγιος Νεκτάριος Πενταπόλεως*, 330-331. Όμοια διαδικασία άκολουθεΐται και για τήν αναγνώριση ως όσιου του Εϋγενίου του Αιτωλοῦ, βλ. ΒΛΑΧΟΥ, *Όσιος Εϋγένιος ό Αιτωλός*, 86-107· ΤΣΕΤΣΗ, *Η ένταξις τών Άγιών στο Έορτολόγιο*, 135-137· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Η διαδικασία έντάξεως άγιων στο έορτολόγιο κατά τήν πράξη του Οίκουμενικού Πατριαρχείου», 122-123. Βλ. και ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Αναγνώρισις άγιων επί τής πατριαρχείας του Άθηνάγορου», 207-208· ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗ (έπιμ.), *Εϋρετήριον Νομοκανονικῶν Άποφάσεων*, 77· ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Οί νέοι άγιοι τής Έκκλησίας», 258.

83. «Η υπό του Οίκουμενικού Πατριαρχείου ανακήρυξις νέων άγιων. Β' Ό Άγιος Νεκτάριος ό Κεφαλάς», *Έκκλησία* 38/14 (1961) 255-256· ΤΙΤΟΥ, ΜΗΤΡ. ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ, *Ό Άγιος Νεκτάριος Κεφαλάς*, 375· ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΥ, *Ό άγιος Νεκτάριος Πενταπόλεως*, 331.

84. «Η υπό του Οίκουμενικού Πατριαρχείου ανακήρυξις νέων άγιων. Α' Ό Άγιος Κοσμᾶς ό Αιτωλός», *Έκκλησία* 38/14 (1961) 255-256· ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Αναγνώρισις άγιων επί τής πατριαρχείας του Άθηνάγορου», 207· Σ. Α. ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Ύμνασιολογικά στον Άγιο Κοσμᾶ τον Αιτωλό», *Επιστημονική Έπετηρίδα Θεολογικής Σχολῆς/Τμ. Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας* 7 (2001) 166· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Οί νέοι άγιοι τής Έκκλησίας», 258. Βλ. και ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗ (έπιμ.), *Εϋρετήριον Νομοκανονικῶν Άποφάσεων*, 66.

85. Βλ. ΤΣΕΤΣΗ, *Η ένταξις τών Άγιών στο Έορτολόγιο*, 120· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Η διαδικασία έντάξεως άγιων στο έορτολόγιο κατά τήν πράξη του Οίκουμενικού Πατριαρχείου», 117.

Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κρίνει εὐλόγο καί πρέπον τὸ σχετικὸ αἴτημα τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς καὶ τοῦ Μητροπολίτη Δράμας Παύλου, καὶ ἔτσι ἀποφασίζει τὴ συναριθμησὴ του στοὺς ἁγίους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας⁸⁶. Χαρακτηριστικὴ εἶναι ἡ διατύπωση ποὺ μετέρχονται οἱ συνοδικοὶ ἱεράρχες γιὰ νὰ ὑπογραμμίσουν τὴν κοινὴ ἐκκλησιαστικὴ πεποίθηση γιὰ τὴν ἀγιότητα τῆς Ὁσίας Σοφίας τῆς Κλεισούρας στὴ σχετικὴ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξη ποὺ ἐκδίδεται στίς 4 Ὀκτωβρίου 2011: «... οἱ ἐκ Πόντου εὐσεβεῖς χριστιανοὶ στοιχοῦντες τῇ συνεχεῖ καὶ ἀδιακόπῳ διὰ μέσου τῶν τελευταίων δεκαετιῶν παραδόσει, ὡς ἀγίαν καὶ ὀσίαν αὐτὴν τιμῶσι καὶ γεραίρουσιν ἐν πίστει εἰς τὴν ἀντίληψιν αὐτῆς προστρέχοντες ... (οἱ συνοδικοί) ὑπ' ὄψιν λαβόντες τὴν ἀδιάκοπον ζῶσαν μαρτυρίαν τῆς συνειδήσεως τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς Κλεισούρας ... καὶ τὴν ἀρχῆθεν ἀποδιδομένην αὐτῇ ὡς Ἁγία τιμὴν...»⁸⁷.

86. «Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις κατατάξεως εἰς τὸ Ἁγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Ἱερομονάχου Γεωργίου Καρσλίδου», Ὁρθοδοξία περ. Β', 15/1 (2008) 11-12. Τὸ Μάρτιο τοῦ 2007 ἡ Ἱερά Μητρόπολις Δράμας ἀπευθύνει στὴν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ἐπιστολὴ μέσῳ τῆς ὁποίας διαβιβάζεται ἡ μακροχρόνια, ὅπως σημειώνεται, ἐπιθυμία τοῦ πληρώματος τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας καὶ εὐσεβῶν χριστιανῶν τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς διασπορᾶς γιὰ τὴν ἀναγνώριση ὡς ἁγίου τοῦ Ἱερομονάχου Γεωργίου. Ἡ Διαρκὴς Ἱερά Σύνοδος διαβιβάζει τὸ αἴτημα στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, τὸ ὁποῖο στίς 18 Μαρτίου 2008 ἐκδίδει Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξη κατάταξης τοῦ ὁσίου Γεωργίου (Καρσλίδη) τοῦ Ὁμολογητοῦ στοῦ ἁγιολογίου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, καὶ ἀντίγραφό της ἀποστέλλεται στὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος Ἱερώνυμο γιὰ νὰ τὴ διαβιβάσει στὸν Μητροπολίτη Δράμας Παῦλο προκειμένου νὰ φυλαχθεῖ στοῦ ἀρχεῖο τῆς Μητροπόλεως, Ι. Μ. ΔΡΑΜΑΣ (ἐκδ.), Ἐπεσκέψατο ἡμᾶς, 35-40. Ἡ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας στίς 28 Ὀκτωβρίου 2015 ἀποφασίζει τὴν ἔνταξη τοῦ ὁσίου στὸ ἑορτολόγιό της, στοῦ www.patrarhia.ro/the-solemn-meeting-of-the-holy-synod-of-the-romanian-orthodox-church-8312-en.html (10/6/2016). Βλ. καὶ «Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις κατατάξεως εἰς τὸ Ἁγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Νεομάρτυρος Κωνσταντίνου τοῦ ἐκ Καπτούης», Ὁρθοδοξία περ. Β', 14/2 (2007) 297-299.

87. www.imkastorias.gr/index.php/osia-sofia/item/1073-praksi-agiokatatakseos (15/7/2016). Βλ. καὶ Θ. ΡΗΓΙΝΙΩΤΗ, *Σύγχρονοι Ἅγιοι*, Ρέθυμνο 2004, 102-105. Μὲ τὴν Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξη τῆς 11^{ης} Σεπτεμβρίου 1970 ἡ ἡγουμένη τῆς Μονῆς Κεχροβουνίου Τήνου Πελαγία ἐντάσσεται ἐπισημῶς στὴ χορεία τῶν ἁγίων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μετὰ ἀπὸ τὴ διαπιστωμένη πεποίθηση κλήρου καὶ λαοῦ περὶ τῆς ἀγιότητάς της, ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Ἀναγνώρισις ἁγίων ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Ἀθηναγόρου», 209· ΠΑΣΧΑΛΙΑΔΗ, «Οἱ νέοι ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας», 259. Βλ. καὶ (περίπτωση τῆς ἀναγνώρισης τοῦ ἁγίου Εὐσταθίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης) ΒΑΚΑΡΟΥ, «Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης: ὁ ἱεράρχης καὶ ἅγιος», 113· ΠΑΣΧΑΛΙΑΔΗ, ὁ.π., 262· «Πράξις τῆς ἐν τῷ Ἁγιολογίῳ τῆς Ἐκκλησίας κατατάξεως τοῦ ἐκ Λιθι-

Στις 10 Νοεμβρίου 1930 ὁ Πατριάρχης Βουκουρεστίου καὶ Πάσης Ρουμανίας Μύρων ὑποβάλλει ἐρώτημα πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο σχετικὰ μὲ τὴν πράξη καὶ τὸ τυπικὸ πὺν τηρεῖται γιὰ τὴ μετὰ θάνατον ἀναγνώριση χριστιανοῦ ὡς ἁγίου. Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Φώτιος Β΄ ἀπαντᾷ στὶς 24 Μαρτίου 1931 μὲ βᾶση τὴν ἔκθεση πὺν ἔχει συντάξει ἢ ἐπὶ τῶν κανονικῶν ζητημάτων Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ⁸⁸. Σύμφωνα μὲ τὴν ἀπαντητικὴ ἐπιστολή, ἢ παράδοση τῆς Ἐκκλησίας διαμόρφωσε σὺν τῷ χρόνῳ ὀρισμένες γενικὲς ἀρχὲς πὺν ἀκολουθοῦνται στὶς περιπτώσεις κατάταξης προσώπων στὸ ἁγιολογίῳ τῆς, οἱ ὀποῖες εἶναι οἱ ἑξῆς⁸⁹:

1. Ὁ ἔλεγχος τῶν στοιχείων πὺν τεκμηριώνουν τὴν ἁγιότητα ἐνὸς προσώπου ὀφείλει νὰ γίνεται ἀπὸ τὴ Σύνοδο ὀλων τῶν Μητροπολιτῶν, Ἀρχιεπισκόπων, Ἐπισκόπων καὶ ὀφφικιάλων κληρικῶν τῆς οἰκείας Ἐκκλησίας⁹⁰.
2. Δὲν γίνεται ἔλεγχος στὶς περιπτώσεις ἐκείνες κατὰ τὶς ὀποῖες ἢ συνειδηση τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος τιμᾷ ἐπὶ μακρὸν ἢδη διάστημα ὡς ἅγιο ἓνα πρόσωπο. Ἡ Ἐκκλησία καὶ πάλι ὀμως ὀφείλει νὰ προβεῖ σὲ ἔκδοση σχετικῆς πράξης ἀναγνώρισης ὡς ἁγίου, ἢ ὀποῖα ἔχει μόνον τυπικὸ χαρακτῆρα⁹¹.

νὼν τῆς Ἐπαρχίας Σητείας Μοναχοῦ Ἰωσήφ Γεροντογιάννη (1799-1874)», *Ὁρθοδοξία* περ. Β΄, 10/4 (2004) 839-841.

88. «Ἡ ἀνάδειξις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 281-284.

89. Ὁ.π., 284-285· ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Περὶ τῆς ἀνακηρύξεως ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 334· ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 42-43, ὕποσημ. 2· ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ, ΜΗΤΡ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ, «Ανακήρυξις Ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 364-365· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΔΕΡΚΩΝ, «Ἡ ἀναγνώρισις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 228-229· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ Ἐορτολόγιο*, 124-131, 167-171, 173-175· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Ἡ διαδικασία ἐντάξεως ἁγίων στὸ ἐορτολόγιο κατὰ τὴν πράξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 117-118· ΚΑΣΑΠΗ, *Οἱ ἀνακηρύξεις ἁγίων στῆ Ρωσικῇ Ἐκκλησίᾳ*, 17-18.

90. Σύμφωνα μὲ ἔκθεση τῆς ἐπὶ τῶν κανονικῶν ζητημάτων Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (20 Φεβρουαρίου 1931), «*ὑπῆρχον δὲ πάντοτε καὶ ὑπάρχουσι καὶ νῦν τοπικοὶ καὶ καθολικοὶ ἅγιοι. Ἐκ τοῦ εἶδους τούτου τῶν ἁγίων ἐξαρτᾶται πολλὰκις καὶ ἢ κατηγορία τῆς ἀρμοδιᾶς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τῆς ἀνακηρυττούσης τὸν ἅγιον*». Κάθε τόπος πανηγοῖζει τοὺς δικούς του μάρτυρες καὶ ἁγίους, «... *πᾶσα δὲ ἢ Ἐκκλησία τοὺς μᾶλλον μεταξὺ αὐτῶν διακρινόμενους, θεωροῦσα ὡς ἴδιον κτῆμα, ἐτίμα καὶ ἐσέβετο ὡς καθολικοὺς ἁγίους*», «Ἡ ἀνάδειξις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 283.

91. Ὑποστηρίζεται ὡσὸσο ὀτι ἢ ἔκδοση ἐπίσημης ἐκκλησιαστικῆς πράξης δὲν εἶναι ἀναγκαία σὲ αὐτὲς τὶς περιπτώσεις, ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 43 ὕποσημ. 2.

3. Ἡ σχετική ἐκκλησιαστική πράξη ὀφείλει νὰ ἀκολουθεῖ συγκεκριμένο ὑπόδειγμα, τὸ ὁποῖο μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ πράξη ἀναγνώρισης τοῦ ἁγίου Γερασίου τοῦ Νέου στὶς ἀρχές τοῦ 17^{ου} αἰῶνα⁹² (καὶ τῆς ὁποίας ἀντίγραφο ἀποστέλλεται στὸ Πατριαρχεῖο Ρουμανίας).
4. Ἡ ὑπογραφή τῆς πράξης ἀναγραφῆς ἑνὸς προσώπου στὸ ἀγιολόγιο γίνεται κατὰ τὴ διάρκεια συγκεκριμένης τελετῆς. Ἡ Σύνοδος κατέρχεται στὸ ναό. Τὸ Εὐαγγέλιο τοποθετεῖται στὸ μέσο τοῦ ναοῦ καὶ ψάλλονται τὰ τροπάρια: «*Εὐλόγητός εἶ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν...*», «*Ὅτε καταβάς...*» κ.τ.λ. Στὴ συνέχεια ἀναγιγνώσκεται ἡ πράξη τῆς ἀγιοκατάταξης καὶ ὑπογράφεται ἀπὸ ὅλα τὰ παρόντα μέλη τῆς Συνόδου. Ἀκολουθῶς ψάλλονται τὰ τροπάρια: «*Ἅγιοι μάρτυρες οἱ καλῶς ἀθλήσαντες...*», «*Τὰς ἀλληλόδοκων τῶν Ἁγίων ἅς ὑπὲρ σου ἔπαθον...*», «*Τῶν ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ μαρτύρων σου ὡς πορφύραν καὶ βύσσον τὰ αἵματα...*».
5. Γιὰ ἰδιαίτερος ἀξιόλογες προσωπικότητες ποὺ ἀναγνωρίζονται ὡς ἅγιοι συντάσσονται ἄμεσα καὶ εἰδικές ἀκολουθίες.
6. Ἀναγκαῖα τέλος θεωρεῖται ἡ ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων τῶν ἁγίων, ἐφόσον σώζονται, καὶ ἡ χρῆση τους μὲ Ἅγιο Μύρο⁹³. Κατὰ τὴν ἀνακομιδὴ τελεῖται πανηγυρική λειτουργία καὶ παννυχίδα⁹⁴.

Εἰκοσιτέσσερα χρόνια ἀργότερα, στὶς 24 Ἰανουαρίου 1955, σὲ νεώτερη εἰσήγησή της πρὸς τὴν Ἱερά Σύνοδο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου⁹⁵ σχετικὰ μὲ τὴν ἀναγνώριση ὡς ὁσίου τοῦ Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, ἡ Κανονικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐπισημαίνει ὅτι ὁ ἐνδεδειγμένος τρόπος ἐξαγγελίας τῆς ἐπίσημης πράξης κατάταξης ἑνὸς προσώπου στὸ ἀγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας δὲν εἶναι διὰ τῆς Συνόδου τῆς οἰκείας Ἐκκλησίας, ὅπως προτείνεται τὸ 1931, ἀλλὰ αὐτὸς τὸν ὁποῖο «... ἀνέκαθεν ἐφήρμοσεν ἡ

92. Βλ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Ὁ Ἅγιος Γεράσιμος “ὁ Νέος”», 18-20.

93. ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ Ἑορτολόγιο*, 128-129, ὑπόσημ. 10.

94. Ἡ ἐπιστολὴ ποὺ περιγράφει τὴ συγκεκριμένη διαδικασία ἔχει συνταχθεῖ κατ' ἐπίδραση τοῦ τυπικοῦ ποὺ ἐφαρμόζει ἡ Ρωσικὴ Ἐκκλησία, ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 43-44.

95. Πρόκειται γιὰ τὴν ἴδια Ἐπιτροπὴ στὴν ἔκθεση τῆς ὁποίας μὲ ἡμερομηνία 4 Ὀκτωβρίου 1951 (βλ. παραπάνω σ. 98) στηρίχθηκε ἡ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου γιὰ νὰ ζητήσει ἀπὸ τὴν Ἱερά Σύναξη τοῦ Ἁγίου Ὁρους ὅλα τὰ στοιχεῖα ποὺ εἶχε στὴ διάθεσή της σχετικὰ μὲ τὴν ἀγιότητα τοῦ Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου, καὶ νὰ ἐπεκτείνει τὴν ἔρευνά της καὶ σὲ ἄλλες περιπτώσεις μοναχῶν ποὺ ξεχώρισαν γιὰ τὴν ὁσιότητα τοῦ βίου τους, ΠΑΥΛΟΥ, ΜΗΤΡ. ΣΟΥΗΔΙΑΣ, «Ἡ ἔνταξις Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτου εἰς τὸ Ἁγιολόγιο», 321· ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ, «Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης», 583.

ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν ἀνακήρυσιν διὰ Πατριαρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ γράμματος, ὅπως ἐγένετο ἡ ἀνακήρυξις Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ διὰ γράμματος τοῦ Πατριάρχου Φιλοθέου, τῆς ἁγίας Φιλοθέης τῆς Ἀθηναίας διὰ γράμματος τοῦ πατριάρχου Ματθαίου τοῦ Β΄ (1595), τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Στουδίτου ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Σεργίου, ἐσχάτως δὲ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν τῷ 1936 ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Βενιαμὶν ἡ ἀναγνώρισις ὡς πανλεσβιακοῦ ἁγίου τοῦ ὁσίου Γρηγορίου ἐπισκόπου Ἰασσοῦ»⁹⁶. Μετὰ ταῦτα, ἀπὸ τὸ 1955, ἐπὶ πατριαρχίας Ἀθηναγόρα Α΄, ἡ ἔκδοση Πατριαρχικῆς καὶ Συνοδικῆς Πράξεως ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο παγιώνεται ὡς πρακτικὴ ἐπίσημη ἀναγνώρισις ἁγίων⁹⁷.

Ἐφόσον ἡ συνείδηση τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας διαγνώσει καὶ ἀποδεχθεῖ τὴν ἀγιότητα ἐνὸς προσώπου⁹⁸, ὁ οἰκεῖος ἐπίσκοπος (ἢ ἡ ἀναγνωρισμένη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή⁹⁹) στὴν περιφέρεια τοῦ ὁποῦ ἐξῆσε, ἔδρασε ἢ μαρ-

96. ΠΑΥΛΟΥ, ΜΗΤΡ. ΣΟΥΗΔΙΑΣ, «Ἡ ἔνταξις Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου εἰς τὸ Ἀγιολόγιον», 328· ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ, «Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης», 587-588· ΤΣΕΤΣΗ, «Ἡ διαδικασία ἐντάξεως ἁγίων στὸ ἔορτολόγιο κατὰ τὴν πράξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 119-120.

97. ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἀγίων στὸ Ἐορτολόγιο*, 131· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Ἡ διαδικασία ἐντάξεως ἁγίων στὸ ἔορτολόγιο κατὰ τὴν πράξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 120. Βλ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Ἀναγνώρισις ἁγίων ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Ἀθηναγόρου», 206-210· ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ, «Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης», 567-575.

98. Βλ. τὸ κείμενο τῆς πρότασις πὺ κατέθεσε ὁ Μητροπολίτης Ναυπάκτου κ. Ἰερόθεος στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο σχετικὰ μὲ τὴν ἀναγνώριση ὡς ὁσίου τοῦ Παΐσιου τοῦ Ἀγιορείτου (ἀρ. 437/30-7-2004): «*Παναγιώτατε Πάτερ καὶ Δέσποτα, Ἐν βαθείᾳ συναίσθησει, βαθυτάτη ταπεινώσει καὶ ἀπειρῶ σεβασμῶ πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον καὶ πρὸς τὴν Ὑμετέραν Θειοτάτην Παναγιότητα προσωπικῶς, ὑποβάλλω καθηκόντως, μετὰ πολλῶν ὁμοῦ ἐτέρων ἀδελφῶν, τὴν αἴτησιν τῆς συγκαταριθμήσεως ἐν τῷ ἀγιολογίῳ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ μακαρίου πατρὸς ἡμῶν Παΐσιου, τοῦ τιμωμένου ἀπύπως ὑπὸ χιλιάδων εὐεργετηθέντων ὑπ' αὐτοῦ, ἐν τῇ ἀνατολῇ, τῇ δύσει, τῷ βορρῶ καὶ τῷ νότῳ, ἐκ τοῦ θεολογικοῦ αὐτοῦ λόγου καὶ τῶν θαυματουργικῶν ἐπεμβάσεων αὐτοῦ*».

99. Τὸ αἴτημα γιὰ τὴν ἀναγνώριση τοῦ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου ὡς ἁγίου διαβιβάζεται στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο τὴν 1^η Σεπτεμβρίου 1951 ἀπὸ τὴν «*Κοινὴ Σύναξις τῶν ἀντιπροσώπων καὶ προϊσταμένων τῶν εἰκοσι μονῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους*», ΠΑΥΛΟΥ, ΜΗΤΡ. ΣΟΥΗΔΙΑΣ, «Ἡ ἔνταξις Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου εἰς τὸ Ἀγιολόγιον», 320· ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ, «Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης», 583. Βλ. ἐπίσης, «Ὁ Ὅσιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης», *Ὁρθοδοξία* 30/1 (1955) 99· ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Ἀναγνώρισις ἁγίων ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Ἀθηναγόρου», 206. Γενικά, τὸ αἴτημα γιὰ τὴν ἀναγνώριση ὡς ἁγίου μοναχοῦ τοῦ Ἁγίου Ὄρους ὑποβάλλεται ἀπὸ τὸν καθηγούμενο τῆς οἰκειᾶς Ἱερᾶς Μονῆς. Διαφορετικὴ εἶναι ἡ περίπτωση τοῦ ὁσίου Ἰωακείμ τοῦ Παπουλάκη, γιὰ τὴν ἀναγνώριση τοῦ ὁποῦ ὡς ἁγίου κατέθεσε αἴτησις καὶ ἡ Ἱερὰ Μονὴ Βατοπαιδίου καὶ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, ΔΟΥΝΔΟΥΛΑΚΗ, «Κανονικαὶ Πράξεις Διακήρυξης τῆς Ἀγιότητος», 116. Βλ. καὶ τὴν

τύρησε¹⁰⁰, προβαίνει σὲ τεκμηριωμένο αἴτημα ἀναγνώρισής του ὡς ἁγίου, τὸ ὁποῖο ὑποβάλλεται, μετὰ ἀπὸ ἔρευνα καὶ συνοδικὴ ἀπόφαση, διὰ τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας¹⁰¹ στὴ Μητέρα Ἐκκλησία, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως. Τὸν συνυποβαλλόμενο φάκελο ἐξετάζει ἡ Κανονικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ Πατριαρχείου. Ἐφόσον ἡ Κανονικὴ Ἐπιτροπὴ γνωμοδοτήσει καταφατικὰ στὸ αἴτημα τῆς ἐπίσημης ἀναγνώρισης, συντάσσει σχετικὴ ἔκθεση πού προωθείται στὴν Ἱερὰ Σύνοδο τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἡ ὁποία εἶναι ὑπεύθυνη γιὰ τὴν τελικὴ ἀπόφαση¹⁰². Ἐφόσον ἡ Σύνοδος ἀποφανθεῖ θετικά, συντάσσεται ἡ σχετικὴ Πράξις¹⁰³. Ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πρά-

περίπτωση τοῦ ἁγίου Γερασίμου τοῦ Νέου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Ὁ Ἅγιος Γεράσιμος “ὁ Νέος”», 17-18.

100. Σύμφωνα μὲ τὴν ἀπόφαση 4633π.ε/6799ΝΚ/336/10-2-99 τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸ αἴτημα γιὰ ἀναγνώριση ἁγίου ὑποβάλλεται στὴν Ἱερὰ Σύνοδο διὰ τῆς οἰκείας ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς καὶ ὄχι διὰ ἄλλου φορέα ἢ ιδιώτη, ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗ (ἐπιμ.), *Ἐυρετήριο Νομοκανονικῶν Ἀποφάσεων*, 20. Βλ. καὶ τὴν ἀπόφαση 4132/2197/10-12-02 τῆς Διαρκοῦς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σχετικὰ μὲ τὸ αἴτημα τοῦ Συλλόγου Θεομίων Τριγωνίδος «Θέρμιος Ἀπόλλωνας» γιὰ τὴν ἀναγνώριση ὡς ἁγίου τοῦ Χρυσάνθου τοῦ Αἰτωλοῦ, ὅ.π., 96.

101. Βλ. ΔΟΥΝΔΟΥΛΑΚΗ, «Κανονικαὶ Πράξεις Διακήρυξης τῆς Ἀγιότητας», 105-106, 116-117· ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Οἱ νέοι ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας», 263.

102. Σὲ περίπτωσι πού τὰ μέλη τῆς Κανονικῆς Ἐπιτροπῆς θεωρήσουν ὅτι τὸ ὄλο ζήτημα χρήζει περαιτέρω ἔρευνας, διαβιβάζουν τὴν ἀπόφασή τους στὴν Ἱερὰ Σύνοδο ἢ ὁποία ζητᾶ ἀπὸ τὸν οἰκεῖο ἐκκλησιαστικὸ φορέα νὰ πράξει τὰ δέοντα. Βλ. τὴ διαδικασία πού ἀκολουθήθηκε στὴν περίπτωση τοῦ ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, ΠΑΥΛΟΥ, ΜΗΤΡ. ΣΟΥΗΔΙΑΣ, «Ἡ ἔνταξις Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου εἰς τὸ Ἀγιολόγιον», 321, 322.

103. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΔΕΡΚΩΝ, «Ἡ ἀναγνώρισις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 231-232· ΤΣΕΤΣΗ, «Ἡ διαδικασία ἐντάξεως ἁγίων στὸ ἔορτολόγιον κατὰ τὴν πράξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 122. Ἡ Πράξις πού ἀφορᾶ στὸν ὄσιο Παῖσιον τὸν Ἀγιορείτη, τὸ 2015, ἀφοῦ ἐπισημαίνει τὴν ἀδιαμφισβήτητη ἀποδοχὴ τῆς ἀγιότητάς του ἀπὸ τὸ ἐκκλησιαστικὸ πλήρωμα, καταλήγει: «...Συνοδικῶς θεοπίσωμεν καὶ ὀρίσωμεν καὶ ἐν Ἀγίῳ διακελευσώμεθα Πνεύματι, ὅπως ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα ὁ εἰρημένος ἐν τῷ Ἀγωνίῳ Ὁρει τοῦ Ἄθω ἀσκητικῶς τὴν πορείαν τοῦ βίου βαδίσας Μοναχὸς Παῖσιος συναριθμηταί τοῖς Ὁσίοις Πατράσι καὶ Ἀγίοις τῆς Μιάς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας,...», *Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις Ἀναγραφῆς εἰς τὸ Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Ὁσίου Παΐσιου τοῦ Ἀγιορείτου*, σὸ <http://www.ec-patr.org/docdisplay.php?lang=gr&id=2048&tla=gr> (20/6/2016). Ἀπλουστευμένη μορφή τῆς παραπάνω διατύπωσης ἐπιλέγεται γιὰ τὴν Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις ἀναγνώρισης ὡς ὁσίου τοῦ Πορφυρίου τοῦ Κουσοκαλυβίτου δύο χρόνια περὶ τοῦ νωρίτερα (2013), *Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις τῆς ἐν τῷ Ἀγιολογίῳ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας Κατατάξεως τοῦ ἐν Ἱερομονάχοις Ὁσίου Πορφυρίου τοῦ Κουσοκαλυβίτου*. Παρόμοια εἶναι

ξη¹⁰⁴ καταστρώνεται στον Πατριαρχικό Κώδικα Τόμων και Σιγιλλίων, ενώ ίδιο και अपαράλλακτο αντίγραφο της προωθείται για να φυλαχθεί στο αρχείο του εκκλησιαστικού φορέα που έκκίνησε τη διαδικασία και υπέβαλε αρχικά τὸ αίτημα¹⁰⁵. Αξίζει να τονιστεί ότι κεντρική θέση στο κείμενο κάθε πράξης κατέχει ἡ αιτιολόγηση τῆς ἔκδοσής της στη βάση τῆς ἀναγνώρισης τῆς ἀγιότηας τοῦ προσώπου ἀπὸ τὴ συνείδηση τῶν πιστῶν. Στις 16 Ἰουλίου 1988 ἡ Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐγκρίνει συγκεκριμένη τυπική διάταξη καὶ ἀκολουθία για τὴν τελετὴ τῆς ἐπίσημης ἀναγνώρισης ἑνὸς ἀγίου τὸν πατριαρχικὸ ναὸ¹⁰⁶.

καὶ ἡ διατύπωση ποὺ ἀπαντᾷ στὴν Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξη ἔνταξης στοῦ ἀγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ ὁσίου Σιλουανοῦ τοῦ Ἀθωνίτη στίς 26 Νοεμβρίου 1987, ΣΦΡΟΝΙΟΥ (ΣΑΧΑΡΩΦ), ἈΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ, Ὁ Ἅγιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης, Ἔσσεξ 1999, 4.

104. Στὴν περίπτωση τῆς Λυδίας τῆς Φιλιππησίας ἡ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀποφαίνεται περὶ τῆς ἔνταξης της στὴ χορεία τῶν ἀγίων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στὴ συνεδρίαση τῆς 23^{ης} Μαΐου 1972 καὶ ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξη ἐκδίδεται στίς 2 Ὀκτωβρίου 1972. Ἡ ἔκδοση καθυστέρησε λόγω τοῦ θανάτου τοῦ τότε Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηνᾶγόρα Α΄, ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Ἀναγνώρισις ἀγίων ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Ἀθηνᾶγόρου», 209· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Νεοφανεῖς Ἀστέρες τοῦ νοητοῦ στερεώματος», 233· ΣΚΑΛΤΣΗ, «Ἡ ἀγία Λυδία ἡ Φιλιππησία στοῦ χριστιανικοῦ ἑορτολόγιο καὶ τὴν ὑμνογραφία», 560-561. Ἡ συνοδικὴ ἀπόφαση για τὸν ὁσιο Νικόδημο τὸν Ἀγιορείτη λαμβάνεται στίς 25 Ἰανουαρίου 1955 [«Ὁ Ὅσιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης», Ὁρθοδοξία 30/1 (1955) 99] καὶ ἡ σχετικὴ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξη ἐκδίδεται στίς 31 Μαΐου 1955, ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ, «Ἐπὶ τῇ ἀνακηρύξει τοῦ ὁσίου Νικόδημου τοῦ Ἀγιορείτου», Ἀγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη 20/223-224 (1955) 77· «Ὁ Ὅσιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης», Ὁρθοδοξία 30/3 (1955) 388-392· «Ὁ πρῶτος πανηγυρισμὸς τοῦ ὁσίου Νικόδημου τοῦ Ἀγιορείτου με συμμετοχὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», Ἀγιορειτικὴ Βιβλιοθήκη 20/229-239 (1955) 269-281· ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), ὁ.π., 206-207· ΠΑΥΛΟΥ, ΜΗΤΡ. ΣΟΥΗΔΙΑΣ, «Ἡ ἔνταξις Νικόδημου τοῦ Ἀγιορείτου εἰς τὸ Ἀγιολόγιον», 319· ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Οἱ νέοι ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας», 257.

105. ΒΑΚΑΡΟΥ, «Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης: ὁ ἱεράρχης καὶ ἅγιος», 113-114· ΤΣΕΤΣΗ, Ἡ ἔνταξις τῶν Ἀγίων στοῦ Ἑορτολόγιο, 134-135· ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗ (ἐπιμ.), Εὐρετήριο Νομοκανονικῶν Ἀποφάσεων, 22, 23, 24, 51, 56, 57, 58, 66, 68, 69, 77, 80, 84, 85· ΚΑΣΑΠΗ, Οἱ ἀνακηρύξεις ἀγίων στὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία, 18-19· ΔΟΥΝΔΟΥΛΑΚΗ, «Κανονικὰ Πράξεις Διακήρυξης τῆς Ἀγιότητας», 106-112, 119. Βλ. ἐπὶ παραδείγματι www.imkastorias.gr/index.php/osia-sofia/item/1073-praksi-agiokatatakseos (15/7/2016)· <http://www.ec-patr.org/docdisplay.php?lang=gr&id=2048&tla=gr> (20/6/2016).

106. ΤΣΕΤΣΗ, Ἡ ἔνταξις τῶν Ἀγίων στοῦ Ἑορτολόγιο, 138-140, 177-179· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, «Ἡ διαδικασία ἐντάξεως ἀγίων στοῦ ἑορτολόγιο κατὰ τὴν πράξη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 124.

Στὴ σύγχρονη ἐποχὴ ὑπομνήματα ποὺ προωθοῦνται ἀπὸ ἐκκλησιαστικούς φορεῖς πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο μὲ αἴτημα τὴν ἔκδοση ἐπίσημης Πράξης κατάταξης ἐνὸς προσώπου στὴ χορεία τῶν ἁγίων τῆς Ἐκκλησίας ἢ καὶ αὐτὲς οἱ ἴδιες οἱ Πατριαρχικὲς καὶ Συνοδικὲς Πράξεις αἰτιολογοῦν τὴν κίνηση τῶν ἐκκλησιαστικῶν φορέων ἢ τὴν ἔκδοση τῶν σχετικῶν πράξεων ὡς προνόμιο καὶ δικαίωμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως¹⁰⁷. Ἡ κανονικὴ Πράξη ἀναγνώρισης ἐνὸς προσώπου ὡς ἁγίου προβάλλει δηλαδὴ ὡς ἀρμοδιότητα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ἐπειδὴ ἡ ἔνταξη στὶς ἀγιολογικὲς δέλτους τῆς Ἐκκλησίας ἀφορᾷ στὴν καθόλου Ἐκκλησία καὶ ἔχει πανορθόδοξο χαρακτήρα¹⁰⁸. Ἡ ἀναγνώριση ὡς ἁγίου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης Διονυσίου τὸ 1703 γίνεται μὲ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξη: «... τοῦ Οἰκουμενικοῦ τούτου Θρόνου τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἔχοντος τὸ ἐνδόσιμον ἄνωθεν μετὰ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ προνομίων, διὰ βασιλικῶν, καὶ πατρικῶν θεσπισμάτων, τοῦ συνιστᾶν καὶ κανονίζειν τοῦ κανονισμοῦ δεόμενα, ...»¹⁰⁹. Γιὰ τὴν κατάταξη τοῦ Εὐσταθίου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης στὸ ἀγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, αἴτημα τοῦ Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Παντελεήμονος Β' προωθείται στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο διὰ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος¹¹⁰. Ἡ ἀπόφαση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μεταξὺ ἄλλων αἰτιολογεῖ τὴν προώθηση τοῦ αἰτήματος πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ὡς ἐξῆς: «Ἐπειδὴ, κατὰ τὴν κανονικὴν τάξιν καὶ τὴν μακροαίωνα τῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν, ἡ ἐπίσημος ἀνακήρυξις εἰς Ἁγίους πιστῶν χριστιανικῆς βιοτῆς ἢ μαρτυρικῶ θανάτῳ τελειωθέντων, ἀνήκει εἰς τὰς προνομίας καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ Ἀγιωτάτου Ἀποστολικοῦ καὶ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας...»¹¹¹. Σὲ εἰσήγησή του ἐνώπιον τῆς Διαρκοῦς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλη-

107. Βλ. «Ἡ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀνακήρυξις νέων ἁγίων», 256· ΒΛΑΧΟΥ, Ὅσιος Εὐγένιος ὁ Αἰτωλός, 100· Β. Θ. ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ, «Ἡ αὐθεντία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου εἰς τὴν ζωὴν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», Ἐπιστημονικὴ Παρουσία Ἐστίας Θεολόγων Χάλκης 2 (1991) 381· ΔΟΥΝΔΟΥΛΑΚΗ, «Κανονικαὶ Πράξεις Διακήρυξης τῆς Ἀγιότητος», 112-125. Πρὸβλ. Βλ. ΦΕΙΔΑ, «Μάξιμος ὁ Γραικός. Φωτιστὴς τῶν Ρώσων», Ἐκκλησία 65/7 (1988) 274.

108. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΔΕΡΚΩΝ, «Ἡ ἀναγνώρισις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 231-232.

109. Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου Ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης τοῦ Ζακυνθίου, 7· ΚΟΝΟΜΟΥ, Ὅσιος Διονύσιος, 131.

110. ΒΑΚΑΡΟΥ, «Εὐστάθιος Θεσσαλονίκης: ὁ ἱεράρχης καὶ ἅγιος», 109, 112-113.

111. Ὁ.π., 112. Βλ. καὶ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑ-

σίας της Ελλάδος ὁ Μητροπολίτης Πατρῶν Νικόδημος (Βαλληνδράς) προτείνει τὴν ἀναγνώριση τῆς ἀγιότητος τοῦ ἱερέα Νικολάου Πλανᾶ καὶ τὴν προώθηση τοῦ σχετικοῦ φακέλου ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῆς Ελλάδος πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, τὸ ὁποῖο εἶναι ὑπεύθυνο γιὰ τὴν ἐπίσημη ἀναγνώρισή του ὡς ἀγίου¹¹². Στὴν Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξι ἔνταξης τῶν νεομαρτύρων ἱεραρχῶν τῆς Κρήτης καὶ τῶν μετ' αὐτῶν μαρτυρησάντων λαϊκῶν καὶ κληρικῶν στὴ χορεία τῶν Ἁγίων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, στίς 21 Σεπτεμβρίου 2000, σημειώνεται: «Καὶ δὴ τῆς καθ' ἡμᾶς Μητροῦς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας ἄνωθεν παρὰ τῶν Θείων Πατέρων τὸ ἐνδόξιμον πλουτούσης κανονίζειν εὐλόγως τε καὶ δικαίως τὰ κανονισμοῦ δεόμενα, Ἡ Μετριότης ἡμῶν, κοινῇ ψήφῳ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἱερωτάτων Ἀρχιερέων ... ὀριζόμεθα...»¹¹³.

Στίς 11 Σεπτεμβρίου 1970, ἐπὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθηναγόρα Α', Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξι ἀναγνωρίζει ὡς ἀγίους τὸν Ἀρσένιο τὸν Πάριο καὶ τοὺς Ραφαήλ, Νικόλαο καὶ Εἰρήνη στὴ Μυτιλήνη¹¹⁴. Στίς 17 Μαΐου 1985 ἐκδίδεται Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξι ἔνταξης στὸ ἀγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῶν πέντε νεομαρτύρων Μιχαὴλ τοῦ Κυπρίου, Γεωργίου πρεσβυτέρου, Ἐμμανουήλ, Θεοδώρου καὶ Γεωργίου νεωτέρου μετὰ ἀπὸ πρωτοβουλία τοῦ τότε Μητροπολίτη Ἀλεξανδρουπόλεως Ἀνθίμου¹¹⁵. Στίς 11

ΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Ἀναγνώρισις ἁγίων ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Ἀθηναγόρου», 205· ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗ (ἐπιμ.), *Ἐυρετήριο Νομοκανονικῶν Ἀποφάσεων*, 56. Ἡ ἴδια διατύπωση ἐπιλέγεται καὶ στὸ ἔγγραφο ἀρ. 95/1-4-1982 ποὺ ἀποστέλλει ἡ Ἐκκλησία τῆς Ελλάδος πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο προκειμένου «...κατὰ τὰ θέσιμα τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐκδοθῆ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις τῆς ἀνακηρύξεως εἰς Ἁγιον...» τοῦ ὁσίου Εὐγενίου τοῦ Αἰτωλοῦ, ΒΛΑΧΟΥ, *Ὅσιος Εὐγένιος ὁ Αἰτωλός*, 99-100.

112. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ, «Ἀνακήρυξις τοῦ Μακαριστοῦ ἱερέως Νικολάου Πλανᾶ τοῦ ἐκ Νήσου Νάξου ὡς Ἁγίου», *Ἐφημέριος* 40/17 (1991) 344. Βλ. καὶ «Κανονικαὶ Πράξεις πατριαρχίας Βαρθολομαίου», *Ὁρθοδοξία* περ. Β', 1/4 (1994) 755-756· ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Οἱ νέοι ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας», 263.

113. «Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξι Κατατάξεως εἰς τὸ Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῶν Ἁγίων Ἱεραρχῶν Μητροπολίτου Κρήτης Γερασίμου καὶ Ἐπισκόπων Κνωσοῦ Νεοφύτου, Χερρονήσου Ἰωακείμ, Λάμπης Ἱεροθέου, Σητείας Ζαχαρίου, Πέτρας Ἰωακείμ, Ρεθύμνης Γερασίμου, Κυδωνίας Καλλινίκου, Κισάμου Μελχισεδὲκ καὶ Διοπόλεως Καλλινίκου», 383.

114. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Ἀναγνώρισις ἁγίων ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Ἀθηναγόρου», 208-209· ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Οἱ νέοι ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας», 258-259.

115. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Νεοφανεῖς Ἀστέρες τοῦ νοητοῦ στερεώματος», 237· Π. ΑΓΑΘΩΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, «Κύπριοι Νεομάρτυρες», στὸ *Πρακτικὰ Διορθοδόξου Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου «Κωνσταντῖνος ὁ Ὑδραῖος-Νεομάρτυρες προάγγελοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ γένους»*, Ὑδρα, 10-14 Νοεμβρίου 2000, Ὑδρα 2007, 490.

Φεβρουαρίου 1986, ἐπὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου Α΄, ἐκδίδεται Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις ἀνακήρυξης σὲ ἅγιο τοῦ Ἄρσενιου τοῦ Καππαδόκου, στὴν ὁποία περιγράφεται καὶ ἡ σχετικὴ διαδικασία¹¹⁶. Στὶς 15 Ὀκτωβρίου 1994, ἐπὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου Α΄, ὁ Μέγας Φωτιστὴς Δούκας τῆς Μοραβίας Ροσισλάβος κατατάσσεται ἐπίσημα στὸ ἁγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μὲ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις¹¹⁷. Στὶς 16 Ἰανουαρίου 2004, μετὰ ἀπὸ εἰσήγηση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κομάνων καὶ Πατριαρχικοῦ Ἐξάρχου Γαβριήλ, ἐκδίδεται Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις ἀναγραφῆς στὸ ἁγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας προσώπων πού διακόνησαν στὴν Πατριαρχικὴ Ἐξαρχία τῶν ὀρθοδόξων παροικιῶν ρωσικῆς παράδοσης στὴ Δυτικὴ Εὐρώπη¹¹⁸. Τὸ 2010 ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος προωθεῖ αἴτημα τοῦ Μητροπολίτη Κηφισίας, Ἀμαρουσίου καὶ Ὠρωποῦ πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, προκειμένου νὰ διενεργηθοῦν τὰ δέοντα γιὰ τὴν ἀναγνώριση ὡς ὁσίου τοῦ Ἐφραίμ τοῦ Νέου¹¹⁹. Ἡ σχετικὴ Πα-

116. Ὁ Μητροπολίτης Κασσανδρείας Συνέσιος ὑποβάλλει Ἐκθεση πρὸς τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, μὲ τὴν ὁποία ἐπιβεβαιώνει τὴν ἀγιότητα τοῦ Ἄρσενιου προσκομίζοντας μαρτυρίες χριστιανῶν ἀπὸ τὸν τόπο καταγωγῆς τοῦ ὁσίου, καὶ μεταφέροντας αἴτημα τῶν μελῶν τοῦ πληρώματος τῆς ἐπαρχίας του γιὰ τὴν ἐνταξὴ του στὴ χορεία τῶν ἁγίων. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος στὴ συνέχεια προωθεῖ τὸ αἴτημα πρὸς τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, τὸ ὁποῖο ἀναμένει τὴν εἰσήγηση τῆς Κανονικῆς Ἐπιτροπῆς. Ἐκδίδει τέλος Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξις κατὰ τὴν ἐπίσημη τῆς Ἐκκλησίας ἁγιολογία τοῦ ὁσίου Ἄρσενιου στὸ ἁγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀντίγραφο τῆς ὁποίας ἀποστέλλεται πρὸς φύλαξη στὴ Μητρόπολη Κασσανδρείας, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΔΕΡΚΩΝ, «Ἡ ἀναγνώρισις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 230-231. Βλ. καὶ ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Νεοφανεῖς Ἀστέρες τοῦ νοητοῦ στερεώματος», 239-240.

117. «Κανονικαὶ Πράξεις πατριαρχίας Βαρθολομαίου», 758-759· ΠΑΣΧΑΛΙΔΗ, «Οἱ νέοι ἅγιοι τῆς Ἐκκλησίας», 265.

118. «Πράξις κατατάξεως εἰς τὸ ἁγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῶν διακονησάντων ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Ἐξαρχίᾳ τῶν ἐν Δυτικῇ Εὐρώπῃ Ὁρθοδόξων Παροικιῶν Ρωσικῆς Παράδοσεως, Πρωτοπρεσβυτέρου Ἀλεξίου Medvedkov, Πρεσβυτέρου Δημητρίου Klepinine, Μοναχῆς Μαρίας Skobtsov, τοῦ υἱοῦ αὐτῆς Iouri Skobtsov, καὶ τοῦ Elie Fondaminskii», Ὁρθοδόξια περ. Β΄, 11/1 (2004) 13-14· Μ. PLEKON (σχόλ.), «Mother Maria Skobtsova (1891-1945)», στὸ *The Teachings of Modern Orthodox Christianity on Law, Politics, and Human Nature*, ἐπιμ. J. WITTE JR-F.S. ALEXANDER, New York 2007, 264-265· ΔΟΥΝΔΟΥΛΑΚΗ, «Κανονικαὶ Πράξεις Διακήρυξης τῆς Ἀγιότητος», 104.

119. www.tovima.gr/society/article/?aid=384908&wordsinarticle=όσιος%3βεφραίμ (13/6/2016). Στὶς 22 Μαΐου 2014 ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας ἀποφασίζει τὴν ἐνταξὴ του στὸ ἁγιολόγιο τῆς, στὸ [www.patriarhia.ro/decisions-of-the-holy-synod-of-the-romanian-orthodox-church-5568-en.html\(6/6/2016\)](http://www.patriarhia.ro/decisions-of-the-holy-synod-of-the-romanian-orthodox-church-5568-en.html(6/6/2016)).

τριαρχική και Συνοδική Πράξη ἐκδίδεται στίς 2 Μαρτίου 2011¹²⁰. Τὸν Δεκέμβριο τοῦ 2012 ἐπὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Βαρθολομαίου Α΄, ἐκδίδεται Πατριαρχική και Συνοδική Πράξη ἀναγνώρισης ὡς ὁσίου τοῦ Νικηφόρου (Τζανακάκη) τοῦ λεπροῦ μετὰ ἀπὸ σχετικὸ αἴτημα τοῦ Μητροπολίτη Κισάμου και Σελίνου Ἀμφιλοχίου, πού διαβιβάζεται στοῦ Πατριαρχείου διὰ τῆς Ἐπαρχιακῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης¹²¹.

Παράλληλα παρατηρεῖται και ἡ ἔκδοση σχετικῶν Πράξεων ἀναγνώρισης ἁγίων ἀπὸ αὐτοκέφαλες ἐκκλησίες, ὅπως π.χ. ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος στίς περιπτώσεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε΄ (8 Ἀπριλίου 1921)¹²² ἢ τῶν Ἐπισκόπων Σμύρνης Χρυσόστομου, Κυδωνιῶν Γρηγορίου, Μοσχονοσίων Ἀμβροσίου, Ἰκονίου Προκοπίου, Ζήλων Εὐθυμίου και τῶν κληρικῶν και λαϊκῶν πού μαρτύρησαν μαζί τους (4 Νοεμβρίου 1992)¹²³. Στὴν εἰσήγησή πού

120. «Πατριαρχική και Συνοδική Πράξις περὶ Ἀναγνώρισεως τοῦ Ὁσίου Ἐφραίμ», *Ἐκκλησία* 84/6 (2011) 358.

121. [www.imks.gr/index.php/el/agiologia/saints/126-nikiforos\(15/7/2016\)](http://www.imks.gr/index.php/el/agiologia/saints/126-nikiforos(15/7/2016)): *Βίος και ἀκολουθία τοῦ Ὁσίου και Θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Νικηφόρου τοῦ λεπροῦ*, Ἰ. Μ. Κισάμου και Σελίνου 2015.

122. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ, «Ἡ ἀναγνώρισις τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 40-41. Βλ. και ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Περὶ τῆς ἀνακηρύξεως ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ», 335· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Οἱ νεομάρτυρες*, 7-8· ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, *Γρηγόριος Ε΄*. Ὁ Ἐθνάρχης τῆς ὀδύνης, Ἀθήνα 2004, 665, 666-676· ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗ (ἐπιμ.), *Εὐρετήριο Νομοκανονικῶν Ἀποφάσεων*, 50, ὅπου σημειώνεται ὅτι ἡ ἀναγνώριση ἐγινε ἀπὸ Μείζονα Σύνοδο πού συνήλθε στὴν Ἀθήνα ὑπὸ τὸν πατριάρχη Ἀλεξανδρείας Φῶτιο. Στὰ Πρακτικά τῆς Συνόδου σημειώνεται: «...ἐγνωμεν καθιερωθῆναι ἀπὸ τοῦ νῦν και ἐπισήμως τὴν ἕως τοῦδ' ἀθρομήτως ἀναφερομένην τιμὴν τῶ ἀοιδίμῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κων/πόλεως και Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῳ Γρηγορίῳ ... και συντετάχθαι τοῦ λοιποῦ τὸ ἱερόν αὐτοῦ ὄνομα ἐν ταῖς μνήμας τῶν ἁγίων «τῶν ἐν πίστει ἀναπαυσασμένων προπατόρων, πατέρων, πατριαρχῶν, προφητῶν, Ἀποστόλων, κηρύκων, εὐαγγελιστῶν, μαρτύρων, ὁμολογητῶν, ἐγκρατευτῶν, ἱερομαρτύρων», ὡς ἁγίου ἐορταζομένου ἐν πᾶσι τοῖς ἱεροῖς ναοῖς τῆς ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν Ἐκκλησίας...» (ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ, ὁ.π., 667, 671) ἐνῶ ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας Φῶτιος κατὰ τὴ διάρκεια τῆς τελετῆς πού ἀκολουθεῖ στοῦ πλαίσιο τῆς ὁποίας ἀναγιγνώσκεται ἡ Πράξις ἀναγνώρισης, ἐκφωνεῖ λόγο στὸν ὁποῖο ἐπισημαίνει ὅτι: «ἡ Ἐκκλησία δὲν κηρύττει σήμερον Γρηγόριον τὸν Ε΄ ἅγιον· ἔχει κηρυχθῆ οὗτος εἰς ἅγιον ἀπὸ τοῦ μαρτυρίου του εἰς τὰ βᾶθη τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς...», ὁ.π., 672, 674.

123. ΓΑΛΙΤΗ, «Ὁ Μητροπολίτης Σμύρνης Χρυσόστομος», 460-481· ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Ἡ ἀναγνώριση τοῦ Μαξίμου Γραικοῦ ὡς Ἀγίου*, 13-14· ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗ (ἐπιμ.), *Εὐρετήριο Νομοκανονικῶν Ἀποφάσεων*, 96-97, ὅπου, ὅμως, σημειώνεται ὅτι ἡ ἀπόφαση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐλήφθη «μετὰ γνώμης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου». Βλ. και ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, *Ὁ Ἐθνομάρτυρας Ἅγιος Χρυσόστομος*, 141-143.

καταθέτει ὁ Μητροπολίτης Πατρῶν Νικόδημος (Βαλληνδραῖος) πρὸς τὴ Διαρκῆ Ἱερὰ Σύνοδο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος σχετικὰ μὲ τὴν κατάταξη τοῦ Χρυσόστομου Σμύρνης μεταξὺ τῶν ἁγίων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἀναγνωρίζεται ἐμμέσως ὅτι τὸ κανονικὸ δικαίωμα ἔκδοσης τῆς σχετικῆς ἀπόφασης ἀνήκει στὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, ἀλλὰ ἡ περίπτωση ἀναγνώρισης ἔθνομαρτύρων ἁγίων ὑπάγεται κατ' οἰκονομία στὴν εὐθύνη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὅπως συνέβη καὶ στὴν περίπτωση τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου Ε', μὲ σκοπὸ τὴν προφύλαξη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου¹²⁴. Σὲ παρόμοια δικαιολογητικὴ βάση ἐπισημαίνεται ἡ ἀναγνώριση ὡς ἁγίου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου Στ' μὲ Πράξη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, στίς 8 Ἰουλίου 1993¹²⁵. Στίς 17 Σεπτεμβρίου 2002 ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο Ἀλεξανδρείας ἡ *Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πρᾶξις ἁγιοκατατάξεως τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γερασίμου τοῦ ἐπονομαζομένου Παλλαδᾶ Πάπα καὶ Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας*¹²⁶. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, στίς 6 Ὀκτωβρίου 2009, ἐκδίδει Πράξη κατάταξης στὴ χορεία τῶν ἁγίων τοῦ ἱερομάρτυρα Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ μετέπειτα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Κυρίλλου Λουκάρεως¹²⁷. Στίς 11 Σεπτεμβρίου 2009 ἡ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων προβαίνει στὴν ἔκδοση Πράξης γιὰ τὴν κατάταξη στὸ ἁγιολόγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Νέου Ἀγιοταφίτου Ἱερομάρτυρα Φιλουμένου, ἡγουμένου τοῦ προσκυνήματος τοῦ φρέατος τοῦ Ἰακώβ, μετὰ ἀπὸ πρόταση τῆς Μητροπόλεως Μόρφου στὴν Κύπρο¹²⁸.

Τὸ Πατριαρχεῖο Σερβίας μὲ Συνοδικὴ Πράξη τῆς 29^{ης} Μαΐου 2015 ἀναγνωρίζει ὡς ἅγιο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τὸν Σεβαστιανὸ (Ντάμποβιτς) τοῦ

124. ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, *Ὁ Ἐθνομάρτυρας Ἅγιος Χρυσόστομος*, 125.

125. ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗ (ἐπιμ.), *Εὐρετήριο Νομοκανονικῶν Ἀποφάσεων*, 67. Βλ. τὴ βιογραφία τοῦ πατριάρχου Κυρίλλου Στ' γιὰ τὴ σχέση του μὲ τὴ Φιλικὴ Ἐταιρεία καὶ τὸ ρόλο του στὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, www.ec-patr.org/list/index.php?lang=gr&id=288 (17/12/2016).

126. Ε. ΣΩΤ. ΧΑΤΖΟΓΛΟΥ-ΜΠΑΛΤΑ, *Γεράσιμος Β' Παλλαδᾶς, Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας (±1625/30-1714). Ὁ βίος καὶ τὸ συγγραφικόν του ἔργο*, Ἀθήνα 2006, 102-104.

127. www.patriarchateofalexandria.com/index.php?module=news3&action=details&id=7 (3/6/2016).

128. www.jp-newsgate.net/gr/2009/12/01/463· <http://churchofcyprus.org.cy/17347> (20/7/2016). Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας στὴ συνεδρίασή της, στίς 5 Μαρτίου 2010, ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἔκθεση τοῦ Προέδρου τοῦ Τμήματος Ἐξωτερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχέσεων τοῦ Πατριαρχείου Μητροπολίτη Βολοκολάμσκ Ἰλαρίωνος σχετικὰ μὲ τὴν ἀναγνώριση ὡς ἁγίου τοῦ ἱερομάρτυρα Φιλουμένου καὶ ἀποφασίζει καὶ αὐτὴ τὴν ἐγγραφή τοῦ ὀνόματός του στὸ ἁγιολόγιο τῆς, στὸ <https://mospat.ru/gr/2010/03/06/news14168/> (13/6/2016).

Σὰν Φρανσίσκο καὶ Τζάκσον¹²⁹. Τὸ κείμενο τῆς σχετικῆς Πράξης ἀναγινώσκειται κατὰ τὴ διάρκεια ἀρχιερατικοῦ συλλείτουργου στὶς 5 Σεπτεμβρίου 2015 στὸ νὰ τοῦ ἁγίου Στεφάνου στὴν Ἀλάμπρα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, παρουσία μεταξὺ ἄλλων τοῦ Σέρβου Πατριάρχου Εἰρηναίου καὶ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Γέροντος Ἀμερικῆς Δημητρίου, ὅποτε καὶ παρουσιάζεται ἡ εἰκόνα τοῦ ἁγίου¹³⁰. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας στὴ συνεδρίασή της στὶς 25 Φεβρουαρίου 2016 ἀποφασίζει τὴν ἀναγνώριση ὡς ἁγίων τῶν μοναχῶν Νεοφύτου καὶ Μελετίου τῆς Μονῆς Στανισοάρα, καὶ Δανιὴλ καὶ Μιχαὴλ τῆς Μονῆς Τούρου¹³¹. Μετὰ ἀπὸ πρόταση τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Σουτσεάβα καὶ Ραουντίου, ἡ Σύνοδος τῆς Μητροπόλεως Μολδαβίας καὶ Μπουκοβίνης συνέρχεται στὶς 20 Μαΐου 2016 στὴ Μονὴ Νέαμτς γιὰ νὰ ἐγκρίνει τὴν ἀναγνώριση ὡς ἁγίου τοῦ Μητροπολίτη τῆς Μολδαβίας Ἰακώβ καὶ τῶν μοναχῶν Σίλα, Παΐσιου καὶ Νάθαν τῆς Μονῆς Συχαστρία. Στὴ συνέχεια προωθεῖ τὴν πρόταση γιὰ τελικὴ ἐγκριση στὴν Ἱερὰ Σύνοδο τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας¹³². Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας, στὶς 7 Ἰουνίου 2016, ἀποφασίζει τὴν κατάταξή τους στὸ ἁγιολόγιό της¹³³. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Βουλγαρίας προχωρεῖ στὴν ἀναγνώριση ὡς ἁγίων τῶν νεομαρτύρων τῆς πόλης Μπατάκ καὶ τοῦ χωριοῦ Νόβο Σέλο, στὶς 3 Μαρτίου 2011¹³⁴.

Ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον παρουσιάζει ἡ περίπτωση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας, στὴν ὁποία ἀκολουθεῖται ἰδιαίτερο τυπικὸ ἀναγνώρισης ἁγίων ἀπὸ τὸ

129. Πρὸβλ. Δ. ΓΟΝΗ, «Οἱ πρῶτοι Ἅγιοι καὶ Μάρτυρες στὶς Ὁρθόδοξες Σλαβικὲς Ἐκκλησίες», στὸ *Ὁ Ἅγιος καὶ ὁ Μάρτυρας στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, Εἰσηγήσεις IB Ἐκκλησιολογίας, Ἀθήνα 5-7 Ἰουλίου 1993*, Ἀθήνα 1994, 166, 168· ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Ἱστορία τῶν Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν Βουλγαρίας καὶ Σερβίας*, Ἀθήνα 2001, 199· Συνοδικὲς ἀποφάσεις γιὰ τὴν ἀναγνώριση ὡς ἁγίων τοῦ Σάββα Α΄, τοῦ Στεφάνου Ντετσάνσκι, τῆς Ἑλένης τῆς Ἀνδευαυϊκῆς καὶ τοῦ πρίγκηπα Λαζάρου, ΜΑΚΣΙΜΟΒΙĆ, «Οἱ ἅγιοι σέρβοι βασιλεῖς», 115, 118, 121· Η. ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ, «Ἡ τιμὴ τῶν ἁγίων λειψάνων στὴ μεσαιωνικὴ παράδοση τῶν Νοτίων Σλάβων», *Βυζαντινὰ* 25 (2005-2006) 228 (= ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, *Slavia Orthodoxa. Τομὲς στὴν πνευματικὴ καὶ πολιτιστικὴ ἱστορία τοῦ Ὁρθόδοξου Σλαβικοῦ κόσμου*, Θεσσαλονίκη 2011, 99-133).

130. [www.spc.ts/eng/footsteps_saint_sava_canonization_st_sebastian_san_francisco_and_jackson\(5/6/2016\)](http://www.spc.ts/eng/footsteps_saint_sava_canonization_st_sebastian_san_francisco_and_jackson(5/6/2016)).

131. [www.patriarhia.ro/decisions-of-the-holy-synod-of-the-romanian-orthodox-church-8672.html\(15/7/2016\)](http://www.patriarhia.ro/decisions-of-the-holy-synod-of-the-romanian-orthodox-church-8672.html(15/7/2016)).

132. [www.basilica.ro/sinodul-mitropolitan-al-mitropoliei-moldovei-si-bucovinei-a-avizat-favorabil-noi-propuneri-de-canonizari/\(15/7/2016\)](http://www.basilica.ro/sinodul-mitropolitan-al-mitropoliei-moldovei-si-bucovinei-a-avizat-favorabil-noi-propuneri-de-canonizari/(15/7/2016)).

133. [www.patriarhia.ro/decisions-of-the-holy-synod-of-the-romanian-orthodox-church-6-7-june-2016-8917.html\(15/7/2016\)](http://www.patriarhia.ro/decisions-of-the-holy-synod-of-the-romanian-orthodox-church-6-7-june-2016-8917.html(15/7/2016)).

134. [www.bg-patriarshia.bg/index.php?file=synod_message_14.xml\(7/7/2016\)](http://www.bg-patriarshia.bg/index.php?file=synod_message_14.xml(7/7/2016)).

1721 ἕως τὸ 1917¹³⁵, σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο οἱ ἀποφάσεις τῆς ὀφείλουν νὰ ἐγκριθοῦν ἀπὸ τὸν τσάρο¹³⁶. Ὁ ἐπιχώριος Ἐπίσκοπος ὑποβάλλει στὴν Ἱερὰ Διοκοῦσα Σύνοδο αἴτημα γιὰ τὴν ἀναγνώριση ἑνὸς προσώπου ὡς ἁγίου. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ἔρευνας ποὺ τελεῖται ἀπὸ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ, ἀποτελούμενη ἀπὸ Ἐπισκόπους καὶ κληρικούς, προκειμένου νὰ τεκμηριωθεῖ ἡ γνησιότητα τῆς συνείδησης τοῦ πληρώματος γιὰ τὴν ἁγιότητα τοῦ προσώπου, ἔμφαση δίνεται στὰ θαύματα καὶ στὸ ἀδιάφθορο σκῆνωμά του¹³⁷. Ἡ Σύνοδος ἀποφαίνεται περὶ τῆς ἁγιότητος τοῦ προσώπου, ἐνῶ τσαρικό διάταγμα ὀρίζει τὴν τιμὴ πρὸς τὸν ἅγιο, τὴν ἡμέρα ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης του καὶ συγκεκριμένο λειτουργικὸ τυπικὸ ποὺ ἀφορᾷ σὲ τρεῖς συνεχόμενες παννυχίδες, λειτουργίες καὶ μνημόσυνα ὑπὲρ ἀνάπαυσης τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνακηρυσσόμενου ἁγίου καὶ ὅσων σχετίζονταν μαζί του. Στὴ συνέχεια τελεῖται ἱερὴ ἀκολουθία, κατὰ τὴν ὁποία τὸ συγκεκριμένο πρόσωπο μνημονεύεται γιὰ πρώτη φορὰ ὄχι ὡς κεκοιμημένος, ἀλλὰ ὡς ἅγιος καὶ γίνεται μετακομιδὴ τῶν λειψάνων του, τὰ ὁποῖα τίθενται σὲ δημόσια προσκύνηση¹³⁸.

135. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Ἡ ἀναγνώριση τοῦ Μαξίμου Γραικοῦ ὡς Ἁγίου*, 10. Βλ. καὶ ΡΟΜΑΖΑΝΣΚΥ, “The Glorification of Saints”. Γιὰ τὴ διαδικασία ἀναγνώρισης τοῦ ὁσίου Θεοδοσίου, ἡγουμένου τῶν Πετζερσκιωτῶν (+3 Μαΐου 1074) ἀπὸ Σύνοδο ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Μητροπολίτη Κιέβου καὶ πάσης Ρωσίας Νικηφόρου Α΄ καὶ μὲ τὴ συμμετοχὴ τῶν ἐπισκόπων, τῶν ἡγουμένων καὶ τοῦ κλήρου τῆς Μητροπόλεως Ρωσίας, τὸ 1108 βλ. ΓΟΝΗ, «Οἱ πρῶτοι Ἅγιοι καὶ Μάρτυρες στὶς Ὀρθόδοξες Σλαβικὲς Ἐκκλησίες», 158-160, 168. Τὸ 1339 ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἰωάννης ΙΔ΄ Καλέτας (ἢ Καλέκας) (1334-1347) ἀπαντώντας σὲ σχετικὸ ἐρώτημα τοῦ Μητροπολίτη Ρωσίας Θεογνώστου (1328-1353) ἐπιτρέπει τὴν ἀπόδοση τιμῆς στὸ λείψανο τοῦ προκατόχου τοῦ Μητροπολίτη Πέτρου (1308-1326) ἀναγνωρίζοντάς τον ὡς ἅγιο, FR. MIKLOSICH-J. MÜLLER, *Acta et Diplomata Graeca Medii Aevi Sacra et Profana et Edita*, τ. I, Vindobonae 1860, 191. Τὸ ἔτος 1547 ἡ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρωσίας ὀρίζει νὰ γίνεταί με εὐθύνη τοῦ ἐπιχωρίου Ἐπισκόπου συνοδικὴ ἔρευνα γιὰ τὴν ἐπιβεβαίωση τῆς γνησιότητος τῶν θαυμάτων, τοῦ θαύρεστου βίου, τῆς πίστεως καὶ τῆς προσφορᾶς στὴν Ἐκκλησία τοῦ προτεινόμενου νὰ ἀναγνωρισθεῖ ὡς ἅγιος πρόσωπο. Ἰδιαίτερη ἔμφαση δίνεται στὴν ἐξέταση τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου, «Ἡ ἀνάδειξις ἁγίων ἐν τῇ Ὀρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ», 283· ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ Ἑορτολόγιο*, 131, 145-146, 170· ΚΑΣΑΠΗ, *Οἱ ἀνακηρῦξεις ἁγίων στὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία*, 45-53.

136. Βλ. μεταξὺ ἄλλων καὶ ΒΛ. ΦΕΙΔΑ, *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία τῆς Ρωσσίας (988-1988)*, Ἀθῆναι 1997, 301-304· Γ. ΚΑΤΣΟΒΣΚΑ-ΜΑΛΙΓΚΟΥΔΗ, *Ἡ αὐτοκρατορικὴ Ρωσία (1613-1917)*, Θεσσαλονίκη 2008, 236-237.

137. Πρὸβλ. τὴν περίπτωσιν τοῦ Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης καὶ μετέπειτα Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἀθανασίου Πατελλάρου ἢ Πατελλάριου (1597-1654), Κ. Ι. ΠΑΠΟΥΛΙΔΗ, «Μάξιμος ὁ Γραικὸς (1470-1556) καὶ Ἀθανάσιος Πατελλάρος (1597-1654). Δύο ἑλληνικαὶ προσωπικότητες παιδευθεῖσαι ἐν Ἰταλίᾳ καὶ τιμώμεναι ὡς Ἅγιοι ἐν Ρωσίᾳ», *Θεολογία* 41/4 (1970) 640-643.

138. ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ Ἑορτολόγιο*, 147-148· ΠΑΣΧΟΥ, *Ἅγιοι*, 134-135· ΚΑΣΑΠΗ, *Οἱ ἀνακηρῦξεις ἁγίων στὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία*, 32-33, 53-54.

Πρόκειται για μιὰ περίοδο στην ἐκκλησιαστική ἱστορία τῆς Ρωσίας πού διαρκεῖ ἕως τὸ 1917. Κατὰ τὴ διάρκειά της ἰδιαίτερη ἀνθηση γνωρίζει ὁ γεροντισμός, ὁ ὁποῖος γίνεται δημοφιλὴς μὲ τὴν καθιέρωση στάρετς ὡς ἁγίων. Χαρακτηριστικὸ εἶναι τὸ παράδειγμα τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ (1759-1833). Στις 29 Ἰανουαρίου 1903 ὁ ὁσίου Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ, ὁ ὁποῖος τιμᾶται ὡς ἅγιος ἀπὸ τὸ ἐκκλησιαστικὸ πλήρωμα ἀμέσως μετὰ ἀπὸ τὸν θάνατό του, ἀναγνωρίζεται ἐπίσημα ὡς ἅγιος. Ἦδη ἀπὸ τὸ 1883, ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὸν ἡγούμενο Ἀρχιμανδρίτη Ραφαὴλ συγκεντρώνει στοιχεῖα γιὰ τὸν βίο καὶ τὰ θαύματα τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ. Τὸ διάστημα ἀπὸ τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1892 ἕως τὸν Αὐγούστο τοῦ 1894 εἰδικὴ ἐπιτροπὴ διενεργεῖ ἔρευνες γιὰ τὰ θαύματα τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ καὶ τὸ 1895 ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Ταμπώφ καταθέτει στὴ Σύνοδο τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας εἰσήγηση τῆς ἐπιτροπῆς. Ἡ Σύνοδος ζητᾷ ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο τοῦ Ταμπώφ νὰ συντάξει ἓνα ἀρχεῖο καταγραφῆς τῶν χαρακτηριστικότερων θαυμάτων τοῦ ὁσίου, ἓναν κατάλογο μὲ προσευχῆς του καὶ νὰ διατηρήσει ἀρχεῖο μὲ ὅσα θαύματα θὰ σημειωθοῦν στὸ μέλλον. Τὰ κείμενα αὐτὰ παρουσιάζονται στὴ Σύνοδο τὸ 1897. Ἡ καταγραφὴ τῆς θαυματουργικῆς δράσης τοῦ ὁσίου συνεχίζεται. Στις 11 Ἰανουαρίου 1902 ἡ Σύνοδος τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας ἀναθέτει σὲ ἐπιτροπὴ, ἀποτελούμενη ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη Μόσχας Βλαδίμηρο, τοὺς Ἐπισκόπους τοῦ Ταμπώφ Δημήτριο καὶ τοῦ Νόβγκοροντ Ναζάριο, τὸν Ἀρχιμανδρίτη Σεραφεῖμ τοῦ Σούζνταλ, τὸν πρίγκηπα Ἀλεξέϊ Ἀλεξάντροβιτς καὶ τέσσερις ἀκόμη κληρικούς, τὴν ἐξέταση τῶν λειψάνων τοῦ ὁσίου γιὰ νὰ διαπιστωθεῖ ἡ αὐθεντικότητα τῆς προσέλευσής τους. Στις 19 Ἰουλίου 1902 ὁ τσάρος Νικόλαος Β΄ Ρομανώφ ἐκφράζει στὴ Σύνοδο τὴν ἐπιθυμίαν νὰ προχωρήσει ἡ διαδικασία ἀναγνώρισης τοῦ ὁσίου. Ἡ Σύνοδος τὸν Ἰανουάριο τοῦ 1903, πεπεισμένη γιὰ τὴν ἀγιότητα τοῦ Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ, ὑποβάλλει στὸν τσάρο Νικόλαο ἀναφορά, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁ γέροντας Σεραφεῖμ πρέπει νὰ καταταχθεῖ σὲ ἀγιολογικὸς δέλτους τῆς Ἐκκλησίας, τὰ λείψανά του νὰ φυλάσσονται σὲ εἰδικὴ λειψανοθήκη καὶ νὰ ἀποδοθοῦν στὴ δημόσια λατρεία, καὶ νὰ συνταχθεῖ εἰδικὴ ἀκολουθία. Ἐπίσης, ζητεῖται ἔγκριση νὰ ἐπιτραπεῖ στὴ Σύνοδο νὰ δημοσιοποιήσει τὴν Πράξη τῆς ἑνταξίης του στὴ χορεία τῶν ἁγίων. Ὁ τσάρος ἐγκρίνει τὴ συνοδικὴ ἀπόφαση καὶ σημειώνει ἰδιοχείρως στὸ ἔγγραφο τῆς ἀπόφασης ὅτι ἡ Σύνοδος ἀναθέτει στὸν Μητροπολίτη Ἁγίας Πετρούπολης καὶ Λαντόγκας Ἀντόνιο καὶ τοὺς Ἐπισκόπους τοῦ Νόβγκοροντ Ναζάριο καὶ τοῦ Ταμπώφ Ἰννοκέντιο νὰ μεριμνήσουν γιὰ τὴν ἀνακομιδὴ τῶν λειψάνων τοῦ ὁσίου πού θὰ λάβει χώρα σὲ 19 Ἰουλίου 1903. Τὴν 7^η Φεβρουαρίου 1903 ἡ συνοδικὴ ἀπόφαση δημοσιοποιεῖται. Στις 18 Ἰουλίου τοῦ ἴδιου ἔτους

τελοῦνται γιὰ τελευταία φορὰ ἐπιμνημόσυνες δεήσεις ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ Σεραφεῖμ. Στις 19 Ἰουλίου 1903, μὲ τὴν παρουσία τῆς βασιλικῆς οἰκογένειας τῆς Ρωσίας, λαμβάνει χώρα ἡ πρώτη Θεία Λειτουργία γιὰ τὸν ἔορτασμό τῆς μνήμης τοῦ ὁσίου Σεραφεῖμ. Τὴν ἴδια ἡμέρα γίνεται ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου τοῦ ὁσίου στὸν καθεδρικό ναὸ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου¹³⁹.

Ἐνα χρόνο μετὰ ἀπὸ τὴν ἐπανασύσταση τοῦ πατριαρχικοῦ θεσμοῦ, τὸ 1917, ἡ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας ἐγκρίνει κείμενο σύμφωνα μὲ τὸ ὁποῖο αἴτημα γιὰ τὴν ἀνακήρυξη ὡς ἁγίου προσώπου ποὺ τιμᾶται σὲ τοπικὸ ἐπίπεδο ἀπευθύνει τὸ πλήρωμα τῆς τοπικῆς ἐκκλησίας διὰ τοῦ ἐπαρχιοῦχο Ἀρχιερέα¹⁴⁰, ἐνῶ ὑπεύθυνη γιὰ τὴν τελικὴ ἀπόφαση εἶναι ἡ Σύνοδος τῆς μητροπολιτικῆς περιφέρειας μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Πατριάρχου Μόσχας καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (σημειώνεται μάλιστα ὅτι μέχρι τῆς σύστασης μητροπολιτικῶν περιφερειῶν, ὁ Πατριάρχης μὲ τὴν Ἱερά Σύνοδο εἶναι ὑπεύθυνοι γιὰ τὶς ἁγιοκατατάξεις). Κεντρικὴ θέση στὴν ὅλη διαδικασία κατέχει ἡ θαυματουργία, ἡ ὁποία θεωρεῖται ἀπόδειξη θεάρεστου βίου¹⁴¹. Εἰδικὴ ἐπιτροπὴ, ποὺ συστήνεται ἀπὸ τὸν ἐπαρχιοῦχο Ἀρχιερέα καὶ εὐλογεῖται ἀπὸ τὸν Μητροπολίτη ἢ τὴν Ἀνώτατη Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχή, ἐξετάζει τὴ γνησιότητα τῶν καταγεγραμμένων θαυμάτων. Οἱ σχετικὲς διηγήσεις καταγράφονται στὸ πλαίσιο ἔνορκης κατάθεσης. Σὲ περίπτωσι ποὺ ἀπαιτηθεῖ αὐτοψία λειψάνου, αὐτὴ πραγματοποιεῖται μὲ τὴν

139. ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ Ἐορτολόγιο*, 148-149· R. NICHOLS, “The friends of God: Nicholas II and Alexandra at the Canonization of Serafim of Sarov, July 1903”, στὸ *Religious and Secular Forces in Late Tsarist Russia. Essays in Honor of Donald W. Treadgold*, ἐπιμ. CH. E. TIMBERLAKE, Seattle 1992, 207-229· L. MOORE, *St. Seraphim of Sarov: A Spiritual Biography*, Blanco TX 1994, 467-491· H. KONTZEVITCH, *Saint Seraphim, Wonderworker of Sarov and His Spiritual Inheritance*, Wildwood CA 2004, 191-200· J.-C. GARRARD, *Russian Orthodoxy Resurgent. Faith and Power in the New Russia*, Princeton 2008, 53-55· R. RICE, “The Canonization of Serafim of Sarov: Piety, Prophecy and Politics in Late Imperial Russia”, στὸ *Saints and Sanctity*, ἐπιμ. P. CLARKE-T. CLAYDON, *Studies in Church History* 47, Woodbridge 2011, 346-364· E. ΓΚΟΡΑΪΝΩΦ, *Ἁγιος Σεραφεῖμ τοῦ Σάροφ (1759-1833)*, μτφρ Π. Κ. ΣΚΟΥΤΕΡΗ, Ἀθῆναι χ.ε., 233-245. Βλ. ἐπίσης, www.pravoslavie.ru/foto/set1040.htm· www.nytimes.com/1991/02/08/world/moscow-journal-a-moment-of-rapture-as-a-saint-is-marched-home.html (6/6/2016).

140. Βλ. Κ. ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΥ, *Πηγὲς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας*, τ. Α' 1. Τὸ ἰσχύον Ἐσωτερικὸ Κατασταστικὸ τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας (2000). 2. *Συλλογὴ Συνοδικῶν Διατάξεων καὶ Διαταγμάτων τῆς Τοπικῆς Κληρικολαϊκῆς Συνόδου τῆς Μόσχας (1917-1918)*, Ἀθῆνα-Θεσσαλονίκη 2008, 98, 99-102.

141. Βλ. ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ Ἐορτολόγιο*, 92· ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΥ, *Πηγὲς τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας*, 245.

ἄδεια τοῦ Πατριάρχου καὶ τὴν παρουσία ἀντιπροσώπου του. Μὲ εὐθύνη τοῦ ἐπαρχιούχου Ἀρχιερέα συντάσσεται ὁ βίος τοῦ ἁγίου ἢ, ἂν ὑπάρχει ἤδη, ἐξετάζεται. Μὲ βάση τὰ στοιχεῖα τοῦ βίου τοῦ ἁγίου συντίθεται συναξάρι γιὰ λειτουργικὴ χρήση. Μὲ εὐθύνη ἐπίσης τοῦ ἐπαρχιούχου Ἀρχιερέα συντάσσεται εἰδικὴ ἀκολουθία πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου καὶ τίθεται σὲ λειτουργικὴ χρήσι μετὰ τὴν εὐλογία τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου. Ἡ Σύνοδος τῆς μητροπολιτικῆς περιφέρειας ἢ ἡ Ἀνώτατη Ἐκκλησιαστικὴ Ἀρχὴ εὐθύνεται γιὰ τὸν καθορισμὸ τῆς ἡμέρας ἑορτασμοῦ τῆς μνήμης τοῦ ἁγίου καὶ τὸ ὄνομά του καταχωρεῖται στὸ γενικὸ ἐκκλησιαστικὸ μνηολόγιο ὡς ἅγιος τοπικῆς τιμῆς. Ἡ Πράξι τῆς ἐπίσημης ἀναγνώρισης ὡς ἁγίου δημοσιοποιεῖται μαζί μετὰ τὸν βίον καὶ τὴν ἀκολουθία τοῦ ἁγίου. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου εἶναι ὑπεύθυνη γιὰ τὴν κατάταξι ἐνὸς ἁγίου ποὺ τιμᾶται τοπικὰ στὴ χορεία τῶν ἁγίων ποὺ χαίρουν γενικῆς ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς. Δύναται ὡστόσο ἓνας ἅγιος νὰ τιμᾶται εὐρέως καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν Πράξι ἔνταξίς του στὴ χορεία τῶν ἁγίων γενικῆς ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς, ἐφόσον οἱ πιστοὶ τὸ ἐπιθυμοῦν. Μὲ τὴν ἔκδοσι ὁμοῦ τῆς σχετικῆς Πράξης, τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου καταχωρεῖται στὸ γενικὸ ἐκκλησιαστικὸ μνηολόγιο τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας χωρὶς τὴν ἔνδειξι «τοπικῆς τιμῆς». Προκειμένου γιὰ ἅγιο γενικῆς ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς, ὁ Πατριάρχης Ρωσίας ἐνημερώνει τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχου καὶ τοὺς Προκαθημένους τῶν λοιπῶν Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν¹⁴².

Σήμερα τὴν εὐθύνη γιὰ τὴν ἀναγνώρισι ἁγίων στὸ Πατριαρχεῖο Ρωσίας ἔχουν ἡ Τοπικὴ Κληρικολαϊκὴ Σύνοδος καὶ ἡ Ἀρχιερατικὴ Σύνοδος¹⁴³. Τὰ κριτήρια ἀνακήρυξις ἐνὸς ἁγίου στὸ Πατριαρχεῖο Ρωσίας ἔχουν διευκρινισθεῖ ὡς ἑξῆς:

142. Συνοδικὴ Διάταξι γιὰ τὴν τάξι ἀνακήρυξις ἁγίων γιὰ τὴν τοπικὴ λατρεία [21 Αὐγούστου (3 Σεπτεμβρίου) 1918], ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΥ, *Πηγές τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας*, 245-246· ΚΑΣΑΠΗ, *Οἱ ἀνακηρύξεις ἁγίων στὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία*, 33-35· kanonkom.ru/docs/postanovlenie-svyashchennogo-sobora-pravoslavnoy-rossiyskoy-cerkvi-oporyadke-proslavleniya-0 (31/3/2017).

143. ΚΑΣΑΠΗ, *Οἱ ἀνακηρύξεις ἁγίων στὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία*, 35, 36. Βλ. καὶ ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΥ, *Πηγές τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου τῆς Ρωσικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας*, 4, 5-7, 8-11· www.patriarchia.ru/db/document/133114 (18/1/2016). Γιὰ τὴν περιπτώσι τῆς ἀναγνώρισης ἁγίων στὴν Ἐκκλησία τῆς Ρωσίας βλ. καὶ JUVÉNAL, MÉTROPOLITE DE KROUTITSY ET DE KOLOMNA, “La Canonisation des Saints dans l’Église Orthodoxe Russe”, *Messenger de l’Exarchat du Patriarche russe en Europe Occidentale* 117 (1989) 9-29· Ε. ΚΑΣΑΠΗ, «Ὁ ναύαρχος Θεόδωρος Οὐσάκωφ καὶ ἡ ἀναγνώρισί του ὡς Ἁγίου ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖο Μόσχας», στὸ *Φιόρα Τιμῆς γιὰ τὸν μητροπολίτη Ζακύνθου Χρυσόστομο Β΄ Συνετό*, Ζάκυνθος 2009, 413-424.

1. Ἡ πίστη τῆς Ἐκκλησίας στήν ὑπαρξη ἀνθρώπων πού διανύουν τὸν βίο τους ἀκολουθώντας τὴ χριστιανικὴ διδασκαλία, ὅπως καταγράφεται στὸ Ἱερὸ Εὐαγγέλιο.
2. Τὸ μαρτύριο ἢ/καὶ ὁ θάνατος ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως.
3. Τὰ θαύματα πού ἐπιτελοῦν τὰ ἁγιασμένα ἀπὸ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ πρόσωπα.
4. Ἡ ἐξαιρετικὴ ἀρχιερατικὴ καὶ ἱερατικὴ διακονία ἱερωμένου.
5. Ἡ ἐξαιρετικὴ προσφορὰ πρὸς τὴν Ἐκκλησία.
6. Ἡ ὁσιότητα τοῦ βίου.
7. Τὰ κριτήρια πού καθορίστηκαν ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Ἱεροσολύμων Νεκτάριο¹⁴⁴.
8. Ἡ ἀπόδοση τιμῆς ἀπὸ τὸ πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας πού καταδεικνύεται μὲ τὴ σύνταξη ἀκολουθιῶν, τροπαρίων, κοντακίων, τὴν ἁγιογράφηση εἰκόνας καὶ τὴ συγγραφή τοῦ βίου τοῦ τιμώμενου προσώπου, ἀκόμη καὶ ἂν δὲν ὑπάρχουν μαρτυρίες γιὰ θαύματα¹⁴⁵.

Στὴ συνεδριάση της στὶς 6-9 Ἰουνίου 1988, ἡ Τοπικὴ Σύνοδος τοῦ Ἰωβηλαίου τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας ἀποφασίζει τὴν ἀναγνώριση ἑννέα ἁγίων γενικῆς ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς¹⁴⁶. Μὲ ἀπόφασή της στὶς 11 Ἀπριλίου 1989 ἡ τακτικὴ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας ὀρίζει Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἁγίων¹⁴⁷. Στὶς 25 Μαρτίου 1991, κατὰ τὴ συνεδρίαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας, ἡ Ἐπιτροπὴ ἐπὶ τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἁγίων παρουσιάζει τὴν ἔκθεσή της μὲ τίτλο *Περὶ τῆς στάσεως τῆς Ἐκκλησίας ἔναντι τοῦ ἄθλου τῶν Μαρτύρων* καὶ καταθέτει τὶς ἀρχές καὶ τὰ κριτήρια ἀναγνώρισης ἑνὸς μάρτυρα ὡς ἁγίου, ὅπως ἐπίσης καὶ τὴ διαδικασία πού πρόκειται νὰ ἀκολουθηθεῖ ἢ Ἐπιτροπὴ γιὰ τὴν ἀνακηρύξη νεομαρτύρων ὡς ἁγίων¹⁴⁸. Ἡ διαδικασία ἐκκινεῖται μὲ τὴ συλλογὴ πληροφοριῶν γιὰ τὸν βίο, τὸν θάνατο καὶ τὰ θαύματα τοῦ

144. Βλ. σ. 85.

145. ΚΑΣΑΠΗ, *Οἱ ἀνακηρύξεις ἁγίων στὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία*, 37-38.

146. Ὁ.π., 62-66. Βλ. καὶ ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ Ἐορτολόγιο*, 150-151, 154-155· ΠΑΣΧΟΥ, *Ἁγιοί*, 137-138.

147. ΤΣΕΤΣΗ, *Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ Ἐορτολόγιο*, 151· ΚΑΣΑΠΗ, *Οἱ ἀνακηρύξεις ἁγίων στὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία*, 67. Βλ. ΠΑΣΧΟΥ, *Ἁγιοί*, 137· www.patriarchia.ru/db/text/65980.html. Σχετικὰ μὲ τὴν Ἐπιτροπὴ, τὸ ἔργο της καὶ τὶς ἀποφάσεις πού ἀκολουθοῦνται στὸ Πατριαρχεῖο Ρωσίας γιὰ τὴν ἀναγνώριση ἁγίων βλ. τὴν ἐπίσημη ἱστοσελίδα τῆς ἐπιτροπῆς www.kanonkom.ru (31/1/2017).

148. ΚΑΣΑΠΗ, *Οἱ ἀνακηρύξεις ἁγίων στὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία*, 74-75.

προσώπου πού πρόκειται νά αναγνωρισθεῖ ὡς ἅγιος. Σέ κάθε ἐπαρχία συστήνεται μιὰ Ἐπιτροπή πού εἶναι ὑπεύθυνη γιά τὸ συγκεκριμένο ἔργο, ἡ ὁποία ἐφόσον κρίνει ὅτι πρόκειται πράγματι γιά ἅγια μορφή, προβαίνει στήν καταγραφή τοῦ βίου τοῦ ἁγίου, στήν εἰκονογράφησή του καί στή σύνθεση σχετικῆς ἀκολουθίας. Ὁ φάκελος πού σχηματίζεται, ἀποστέλλεται στή Συνοδική Ἐπιτροπή ἐπὶ τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἁγίων, ἡ ὁποία μελετᾷ τὴν ἀναγνώριση τοῦ ἐν λόγω προσώπου ὡς ἁγίου τοπικῆς τιμῆς. Σέ περίπτωση θετικῆς κρίσης, ὁ Πατριάρχης Μόσχας δίνει τὴν εὐλογία του καί ὁ οἰκείος ἱεράρχης ἀνακοινώνει τὴν Πράξη ἀναγνώρισης, ὅποτε ὁ ἅγιος μπορεῖ πλέον νά τιμᾶται σὲ τοπικὸ ἐπίπεδο. Ὅταν ἡ τιμὴ πρὸς τὸν ἅγιο προσλάβει διαστάσεις πού ἐκφεύγουν τῶν ὁρίων τῆς συγκεκριμένης ἐκκλησιαστικῆς ἐπαρχίας, τότε ὁ Πατριάρχης καί ἡ Ἱερά Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας ἀποφασίζουν γιά τὴν ἀπόδοση γενικῆς ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς στὸν ἅγιο. Ἡ θετικὴ ἀπόφαση τῆς Συνόδου καί ἡ συναίνεση τοῦ Πατριάρχου γνωστοποιῦνται στή συνέχεια στήν Ἀρχιερατικὴ ἢ Τοπικὴ Σύνοδο γιά τὴν ὀριστικὴ ἀπόφαση περὶ ἀναγνώρισης τοῦ ἁγίου¹⁴⁹. Στις 25 Μαρτίου 1993, ὁ πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἁγίων Μητροπολίτης Κρουτίτσας καί Κολόμνας Ἰουβενάλιος παρουσιάζει στὰ μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας τὴν ἔκθεση ὑπὸ τὸν τίτλο *Περὶ τῆς διαδικασίας ἀναγνώρισεως τοπικῶν ἁγίων τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας σὲ ἐπαρχιακὸ ἐπίπεδο*. Ἡ ἔκθεση ἐγκρίνεται καί συνιστᾶται πρὸς γενικὴ χρῆση¹⁵⁰.

Ἡ Ἀρχιερατικὴ Σύνοδος τοῦ Ἰωβηλαίου τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας τὸ 2000, ἀποφασίζει νά προχωρήσει στήν ἀναγνώριση ὡς ἁγίων τῶν νεομαρτύρων καί ὁμολογητῶν τῆς πίστεως τοῦ 20^{οῦ} αἰῶνα¹⁵¹ καί στήν ἀναγωγή ἁγίων πού μέχρι τότε τιμῶνταν σὲ τοπικὸ ἐπίπεδο σὲ ἁγίους γενικῆς ἐκκλησιαστικῆς τιμῆς. Ἀποφασίζει ἐπίσης νά ἀναγνωρίσει τὸν τσάρο Νικόλαο Β΄ καί τὴν οἰκογένειά του ὡς παθοφόρους νεομάρτυρες καί ὁμολογητές¹⁵². Ἐπίσης, ἀποφασίζεται ὅτι ἐξ

149. Ὁ.π., 36· M. SOLOVEJS, “Canonisation of New Martyrs and Confessors of the 20th century in the Russian Orthodox Church”, *European Journal of Mental Health* 8 (2013) 53-55.

150. ΚΑΣΑΠΗ, *Οἱ ἀνακηρύξεις ἁγίων στή Ρωσικὴ Ἐκκλησία*, 81· www.kanonkom.ru/docs/postanovlenie-svyashchennogo-sinoda-russkoy-pravoslavnoy-cerkvi-ot-1-2-oktyabrya-1993-goda (31/3/2017).

151. Βλ. A. MAZYRIN, “The importance of the self-sacrifice of the New Martyrs and Confessors of Russia”, σὺ “A Cloud of Witnesses. Opportunities for Ecumenical Commemoration”. *Proceedings of the International Ecumenical Symposium, Monastery of Bose, 29/10-2/11 2008*, [Faith and Order Paper 209], Geneva 2009, 134-139.

152. Βλ. καὶ Α.-Α.Ν. ΤΑΧΙΑΟΥ, *Ἡ Ρωσία τῆς Δυναστείας τῶν Ρομάνοφ (1613-1917)*. *Εἰκόνες μιᾶς παρωχημένης ἐποχῆς*, Θεσσαλονίκη 2002, 181-182.

αὐτῶν οἱ ἐπίσκοποι, οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι πού κατατάσσονται στίς ἀγιολογικῆς δέλτους νὰ χαρακτηρίζονται ἱερομάρτυρες ἢ ἱερομολογητές· ἀντίστοιχα οἱ ἀρχιμανδριῆτες, οἱ ἡγούμενοι καὶ οἱ ἡγουμένες, οἱ ἱερομόναχοι, οἱ ἱεροδιάκονοι, οἱ μοναχοὶ καὶ οἱ μοναχές νὰ χαρακτηρίζονται ὀσιομάρτυρες ἢ ὀσιομολογητές, ἐνῶ οἱ λαϊκοὶ μάρτυρες ἢ ὁμολογητές. Ἀκόμη, ἀποφασίζεται ὅλοι οἱ ἀνωτέρω νεομάρτυρες καὶ ὁμολογητές νὰ συνεοραζόνται καὶ νὰ δημιουργηθεῖ γιὰ τὸν καθένα ἰδιαίτερη ἀκολουθία. Ὁ κοινὸς ἑορτασμὸς ὀφείλει νὰ τελεῖται τὴν 25^η Ἰανουαρίου/7^η Φεβρουαρίου (ἐφόσον εἶναι Κυριακὴ ἢ ἄλλως τὴν πλησιέστερη Κυριακὴ). Ἐκτὸς τοῦ κοινοῦ ἑορτασμοῦ θὰ ὀρισθεῖ γιὰ τὸν καθένα καὶ ξεχωριστὴ ἡμέρα ἑορτῆς, θὰ φιλοτεχνηθεῖ ἡ εἰκόνα του καὶ θὰ καταγραφεῖ ὁ βίος του. Ἡ ἀπόφαση τῆς ἀναγραφῆς στίς ἀγιολογικῆς δέλτους κοινοποιεῖται στὸ ἐκκλησιαστικὸ πλήρωμα καὶ σὲ ὅλες τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες. Τέλος, ὀρίζεται ὅτι ἡ προσθήκη ἐνὸς νέου ἀγίου, τοῦ ὁποῖου εἶναι γνωστὴ ἡ ταυτότητα, στὸν κατάλογο μὲ τοὺς ἀναγνωρισμένους νεομάρτυρες καὶ ὁμολογητῆς γίνεται μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ἐπὶ τῇ βάσει ἔρευνας τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἀγίων¹⁵³.

Στὴ συνεδρίαση τῆς 4^{ης} Φεβρουαρίου 2013 ἡ Ἀρχιερατικὴ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας ἀποφασίζει τὴν ἐπίσημη ἀναγνώριση τοῦ ὀσίου Δαλμάτου Ἰσὲτ μετὰ ἀπὸ εἰσήγηση τοῦ προέδρου τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἀγίων Ἐπισκόπου Τρόιτσκ Παγκρατίου καὶ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου (26 Ἰουλίου 2012)¹⁵⁴. Στὰ τέλη Ὀκτωβρίου 2014 ξεκινᾷ στὴ Σόφια (Βουλγαρία) διαδικασία συλλογῆς μαρτυριῶν σχετικὰ μὲ τὴ θαυματουργικὴ δράση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Μπογκουτσάροβο Σεραφεῖμ Σόμπολεφ (1881-1950), προκειμένου νὰ συνταχθεῖ σχετικὴ εἰσήγηση πρὸς τὴν ἀρμόδια Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ. Ὁ βουλγαρικὸς λαὸς καλεῖται τὸ διάστημα 20 Ὀκτωβρίου-25 Νοεμβρίου 2014 νὰ καταθέσει σὲ ἔντυπη ἢ ἠλεκτρονικὴ μορφή γραπτὲς ἐνυπόγραφες μαρτυρίες σχετικὰ μὲ θαύματα πού ἔχει ἐπιτελέσει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σεραφεῖμ προσκομίζοντας, ὅπου εἶναι δυνατόν, καὶ σχετικῆς ἱατρικῆς βεβαιώ-

153. SOLOVEJS, "Canonisation of New Martyrs and Confessors", 55-57· ΚΑΣΑΠΗ, *Οἱ ἀνακηρύξεις ἀγίων στὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία*, 93-154· www.patriarchia.ru/db/text/419791.html· www.patriarchia.ru/db/text/423846.html· www.patriarchia.ru/db/text/423849.html (5/6/2016). Βλ. καὶ J. P. BURGESS, "The Theological Politics of the Icon of the New Martyrs and Confessors of Russia", *Journal of Church and State* 58/3 (2016) 483-507.

154. <https://mospat.ru/gr/2013/02/04/news80489/>· www.patriarchia.ru/db/text/2775744.html (5/6/2016).

σεις¹⁵⁵. Το διάστημα 3-5 Δεκεμβρίου 2015 συνεδριάζει στη Σόφια μικτή επιτροπή εκπροσώπων των Πατριαρχείων Ρωσίας και Βουλγαρίας για την ανακήρυξη ως άγιου του Αρχιεπισκόπου Σεραφείμ με συμμετοχή του προέδρου της Έπιτροπής επί του κανονισμού των αγίων του Πατριαρχείου Ρωσίας. Στο πλαίσιο της συνεδρίασης γίνονται εισηγήσεις σχετικά με τὸν βίο καὶ τὸ ἔργο τοῦ Αρχιεπισκόπου Σεραφείμ ἐνῶ ἐπισημαίνεται ὅτι χαιρεί ιδιαίτερης εὐλάβειας καὶ τιμῆς ἀπὸ τὸν βουλγαρικό λαό. Οἱ προεδρεύοντες, ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας ὁ Πρόεδρος τοῦ Τμήματος Ἐξωτερικῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχέσεων Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ἰλαρίων καὶ ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου Βουλγαρίας ὁ Μητροπολίτης Βάρνας καὶ Μεγάλης Πρεσλάβας Ἰωάννης, ὑπογράφουν κοινὸ κείμενο ὑπὲρ τῆς ἀναγνώρισης ὡς ἀγίου τοῦ Αρχιεπισκόπου Σεραφείμ προκειμένου νὰ προωθηθεῖ στὶς Συνόδους τῶν δύο Ἐκκλησιῶν πρὸς ἔγκριση¹⁵⁶. Στὶς 24 Δεκεμβρίου 2015 τὸ ζήτημα ἐξετάζεται ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδο τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας καὶ προωθεῖται πρὸς τελικὴ ἔγκριση στὴν Ἀρχιερατικὴ Σύνοδο¹⁵⁷. Ἡ Ἀρχιερατικὴ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας κατὰ τὴν Ε΄ συνεδρία της, στὶς 3 Φεβρουαρίου 2016, ἐξετάζει τὸ θέμα. Παρόντες στὴ συνεδρίασή της εἶναι καὶ ἐκπρόσωποι τοῦ Πατριαρχείου Βουλγαρίας «στὸ κανονικὸ ἔδαφος τοῦ ὁποῦ ἐκοιμήθη αὐτὸς ὁ Ρῶσος Ἱεράρχης τῆς Διασπορᾶς»¹⁵⁸. Ἡ Σύνοδος ὁμόφωνα ἀποφασίζει τὴν ἀναγνώριση τοῦ Αρχιεπισκόπου Σεραφείμ ὡς ἀγίου¹⁵⁹. Τὰ μέλη της ψάλλουν τὸ μεγαλυνάριο τοῦ ἀγίου, ἐνῶ ὁ Πατριάρχης Μόσχας καὶ Πασῶν τῶν Ρωσιῶν Κύριλλος παραδίδει στὸν Μητροπολίτη Βάρνας καὶ Μεγάλης Πρεσλάβας Ἰωάννη εἰκόνα τοῦ καινοφανοῦς ἀγίου¹⁶⁰. Σχετικὲς πανηγυρικὲς ἐκδηλώσεις τελοῦνται στὸν καθεδρικό ναὸ τοῦ ἀγίου Ἀλεξάνδρου Νιέφσκυ στὴ Σόφια στὶς 13/26 Φεβρουαρίου 2016, ἡμέ-

155. www.pravoslavie.ru/english/74532.htm (5/6/2016).

156. <http://mospat.ru/gr/2015/02/05/news125691>· www.bg-patriarshia.bg/news.php?id=190643· www.bg-patriarshia.bg/news.php?id=190274· www.pravoslavie.ru/89225.htm· www.pravoslavie.ru/english/90265.htm (5/6/2016).

157. www.bg-patriarshia.bg/news.php?id=191771· <http://mospat.ru/ru/2015/12/24/news126330> (5/6/2016).

158. <http://mospat.ru/gr/2016/02/03/news127756> (5/6/2016). Τάφηκε στὴν κρύπτη τοῦ ναοῦ τοῦ ἀγίου Νικολάου, μετοχίου τῆς Ρωσικῆς Ἐκκλησίας.

159. www.kanonkom.ru/docs/deyanie-osvyashchennogo-arhiereyskogo-sobora-russkoy-pravoslavnoy-cerkvi-o-proslavlenii-v.html (31/3/2017).

160. <http://mospat.ru/gr/2016/02/03/news127756>· www.patriarchia.ru/db/text/4367207.html (5/6/2016).

ρα κατὰ τὴν ὁποία καθιερῶνεται νὰ ἐορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου. Στὸ πλαίσιο τῶν ἐκδηλώσεων ἀναγιγνώσκονται δημόσια οἱ Πράξεις ἀναγνώρισης ὡς ὀσίου τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Σεραφεῖμ τῆς Ἀρχιερατικῆς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας καὶ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Βουλγαρίας¹⁶¹.

Ἐν κατακλείδι, ἡ ἔνταξη ἑνὸς προσώπου στὶς ἀγιολογικὲς δέλτους τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας εἶτε γιὰ τὸ μαρτύριό του ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως, εἶτε γιὰ τὸν ὀσιακὸ βίο του, εἶτε γιὰ τὴν ἐξέχουσα προσφορά του πρὸς τὴν Ἐκκλησία ἀποτελεῖ αὐθόρμητη ἐκδήλωση τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνείδησης. Ἡ συνουδικὴ ἀπόφαση πού ἔπεται ὑπηρετεῖ τριπλὸ σκοπὸ. Ἐπιτρέπει τὴν ἀπόδοση οἰκουμενικῆς τιμῆς σὲ ἕναν ἅγιο¹⁶², ἐπικυρώνει τὴ γνησιότητα τῆς κοινῆς συνείδησης γιὰ τὴν ἀγιότητα τοῦ συγκεκριμένου προσώπου καὶ ἀποδίδει στὴν κοινὴ συνείδηση τὸ σχῆμα τῆς ἐπίσημης ἐκκλησιαστικῆς πράξης. Προφυλάσσει ἐπίσης ἀπὸ ἀπόπειρες ἐκμετάλλευσης καὶ πλάνης¹⁶³, ἰδιαίτερα μάλιστα ἂν ἀναλογιστεῖ κανεὶς ὅτι οἱ σύγχρονες ἐλεύθερες συνθήκες τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ βίου δὲν εὐνοοῦν ἀδιάψευστα τεκμηριωμένο μαρτύριο ἢ ὁμολογία ὑπὲρ τῆς πίστεως. Γιὰ τοὺς ἁγίους πού τιμῶνται ἤδη στὴν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀπαιτεῖται περαιτέρω πράξη ἀναγνώρισης¹⁶⁴. Τὰ πράγματα εἶναι διαφορετικὰ γιὰ

161. <http://mospat.ru/gr/2016/02/27/news128903>· www.bg-patriarshia.bg/news.php?id=196926· www.bg-patriarshia.bg/news.php?id=196972· www.bg-patriarshia.bg/news.php?id=196974· sobor.patriarchia.ru/db/text/4367700.html· www.patriarchia.ru/db/text/4367084.html· www.patriarchia.ru/db/text/4367207.html· www.patriarchia.ru/db/text/4367229.html· www.patriarchia.ru/db/text/4367273.html· www.patriarchia.ru/db/text/4367456.html· www.patriarchia.ru/db/text/437207.html (5/6/2016).

162. Πρὸβλ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, ΑΡΧΙΕΠ. ΑΘΗΝΩΝ, «Περὶ τῆς ἀνακηρύξεως ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ», 333: «Ἐπειδὴ δὲ ἡ Ἐκκλησία δὲν ἠδύνατο πάντοτε περὶ πάντων τῶν Νεομαρτύρων νὰ προβαίνει εἰς ἐκδοσὶν ἐπίσημων κανονικῶν πράξεων, ἔνεκα τῆς ἀπειλῆς τῶν δυναστών, ἡ τιμὴ τῶν ἁγίων δὲν ἐγενικεύθη, παρῆμεινε δὲ μᾶλλον τοπικῆ».

163. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΟΣ, ΜΗΤΡ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ, «Ἀνακήρυξις Ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ», 363· ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡ. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Ἀναγνώρισις ἁγίων ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τοῦ Ἀθηνᾶγορου», 210· ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΔΕΡΚΩΝ, «Ἡ ἀναγνώρισις ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου», 228· ΠΑΣΧΟΥ, ἹΑγιοι, 126-127. Βλ. Δ. Χ. ΚΑΛΑΜΑΚΗ, «Ὁ ἐκ Σπेतσῶν παιδομάρτυς Παντελεήμων. Ἀγιολογικὸς φάκελλος», στὸ *Πρακτικὰ Διορθοδόξου Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου «Κωνσταντῖνος ὁ Ὑδραῖος-Νεομάρτυρες προάγγελοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ γένους»*, Ὑδρα, 10-14 Νοεμβρίου 2000, Ὑδρα 2007, 509-540. Ἐπίσης, ΤΣΕΤΣΗ, Ἡ ἔνταξις τῶν Ἁγίων στὸ Ἐορτολόγιο, 69-70, ὑποσημ. 45.

164. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ, ΜΗΤΡ. ΣΕΡΡΩΝ, «Περὶ ἀναγνώρισεως τῶν ἁγίων ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ», 613.

τούς νέους αγίους. Η πολυμορφία της διαδικασίας επίσημης κατάταξης προσώπων στο άγιολόγιο της Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ὀδηγεῖ στὰ νεώτερα χρόνια στήν ἐκδήλωση τοῦ φαινομένου τῆς ἔκδοσης διπλῶν Πράξεων ἀναγνώρισης αγίων, ὅπως ἐπὶ παραδείγματι στήν περίπτωση τοῦ αγίου Μαξίμου τοῦ Γραικοῦ, ὁ ὁποῖος ἀναγνωρίζεται ὡς ἅγιος μὲ Πράξη τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (31 Μαΐου 1988)¹⁶⁵ καὶ στὴ συνέχεια καὶ ἀπὸ τὴν Τοπικὴ Σύνοδο τοῦ Πατριαρχείου Ρωσίας (9 Ἰουνίου 1988)¹⁶⁶. Ἐπίσης, στίς 20 Ἰουνίου 1992 ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ρουμανίας ἀποφασίζει τὴν ἀναγνώριση ὡς αγίου τοῦ Ἰωάννη τοῦ Χοζεβίτου¹⁶⁷. Στίς 22 Δεκεμβρίου 2015 καὶ ἡ Σύνοδος τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων προβαίνει στήν ἀναγνώριση τοῦ ἴδιου ὡς αγίου¹⁶⁸.

Ἡ ἔνταξη ἑνὸς αγίου στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ὡστόσο εἶναι πράξη μὲ δογματικὸ ὑπόβαθρο καὶ κανονικὴ διάσταση¹⁶⁹. Ἡ λειτουργικὴ σχέση μεταξὺ διοικητικῆς ὀργάνωσης καὶ ἐνότητας τῆς Ἐκκλησίας προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἀλληλοπεριχώρησης τοπικότητας καὶ οἰκουμενικότητας¹⁷⁰. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι, παρὰ τὴν ὕπαρξη Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἐκκλησιολογικῶς καὶ κανονικῶς εἶναι ἐνιαία. Τὴν ἐνότητα τῆς καθόλου Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐγγυᾶται τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως¹⁷¹. Ὁ συνεκτικὸς του ρόλος ἀποτρέπει τοὺς κινδύνους πὺν ἔλλοχεύουν μονομερεῖς ἐκκλησιαστικὲς πράξεις, οἱ ὁποῖες δίνουν τὴν εἰκόνα μιᾶς διασπασμένης ἀγιολογικῆς καὶ ἑορτολογικῆς ὀρθοδοξίας. Ὑπὸ αὐτὸ τὸ πρῖσμα, ὡς πλέον ἐνδειγμένη κανονικῶς λύση, προκρίνεται ἡ ἀναγνώριση ὅλων τῶν αγίων τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας νὰ συντελεῖται μὲ ἔκδοση σχετικῆς Πατριαρχικῆς καὶ Συ-

165. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Ἡ ἀναγνώριση τοῦ Μαξίμου Γραικοῦ ὡς Ἁγίου*, 8-9. Βλ. καὶ ΦΡΑΓΚΙΑΔΑΚΗ (ἐπιμ.), *Εὐρετήριο Νομοκανονικῶν Ἀποφάσεων*, 69.

166. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ, *Ἡ ἀναγνώριση τοῦ Μαξίμου Γραικοῦ ὡς Ἁγίου*, 9-10· ΚΑΣΑΠΗ, *Οἱ ἀνακηρύξεις αγίων στὴ Ρωσικὴ Ἐκκλησία*, 63.

167. www.patriarhia.ro/biography-6053-en.html (5/6/2016).

168. www.jp-newsgate.net/gr/2016/01/31/32062 (5/6/2016).

169. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι σύμφωνα μὲ τὸν Κανονισμὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος 160/2004 «Περὶ λειτουργίας τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν», ἡ εἰσήγηση «ἐπὶ τῶν ἀρμοδίως ὑποβαλλομένων στὴ Δ.Ι.Σ. αἰτημάτων ἀγιοκατατάξεως» ἀνήκει στὸ ἔργο τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Δογματικῶν καὶ Νομοκανονικῶν Ζητημάτων (ΦΕΚ Α΄ 100/20.5.2004, σ. 4938).

170. Βλ. Δ. ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗ, «Τὸ Αὐτοκέφαλον καὶ τὸ Αὐτόνομον στὴν πορεία πρὸς τὴν Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Σύνοδο τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας», *Θεολογία* 86/4 (2015) 201.

171. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ, ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ (ΝΥΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ), «Ἡ οἰκουμενικὴ συνείδησις τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ μέριμνα τῶν Ἐκκλησιῶν, Β΄», *Ἐκκλησία* 64/10 (1987) 397.

νοδικῆς Πράξης ἀπὸ τὴν πρωτόθρονη Ἐκκλησία, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ Πατριαρχικὴ καὶ Συνοδικὴ Πράξι ἀναγνώρισης ἑνὸς ἁγίου ἀπὸ τὴν ἐγγυήτρια τῆς πανορθόδοξου ἐνότητος καθέδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως θὰ διαμηνύει στὴν παγκόσμια κοινότητα ὅτι ὁ συγκεκριμένος ἅγιος ὀφείλει νὰ τιμᾶται εἰς τὸ διηνεκὲς ἀπὸ ὅλα τὰ μέλη τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

SUMMARY

The ecclesiastical procedure for the recognition of saints according to the canonical tradition of the Orthodox Church

By D. Nikolakakis,
Aristotle University of Thessaloniki

For centuries, the recognition of a reposed Christian as a saint was made without official initiative or confirmation act of the ecclesiastical authority. Saints were recognized by the ecclesiastical consciousness which attested the martyrdom of a person or his/her life of sanctity or his/her exceptional services to the Church and spontaneously accorded honor to that person. Official ecclesiastical procedures are mentioned for the first time during the middle and late byzantine period.

Until modern times, the formation of consciousness for the sanctity of a person continues to be a *conditio sine qua non* for numbering him/her among the saints of the Church. Given that the honor to a saint originally begins and develops on a local level, it becomes clear that a patriarchal and synodical act formalizes and gives global dimensions to honoring this particular saint, and confirms the authenticity of the common consciousness, protecting the faithful from exploitation and fallacy. Despite the existence of Autocephalous churches, some of which issue official acts of recognition of saints, the Orthodox Church remains ecclesiological and canonically one unified Church. The Ecumenical Patriarchate of Constantinople guarantees the unity of the Orthodox Church. The transformation of the living consciousness of the faithful for the sanctity of a person into an official ecclesiastical act should be an act issued by the first Throne according to the canonical order, i.e. by the Ecumenical Patriarchate of Constantinople.